

Нумізматика Фалеристика

International coin trend magazine

Січень - Березень

Шановні читачі!

Цим номером журнал розпочинає третій рік свого існування.

За цей час коло наших читачів значно розширилось, і ми раді щиро вітати всіх шанувальників журналу з Новим роком! Редакція впевнена, що в кожному наступному номері читачі знайдуть цікаві за змістом матеріали, інформацію, наукові дослідження тощо.

Останнім часом редакція отримує багато листів наших передплатників зі скаргами на економічні труднощі, які не дають їм змоги передплачувати журнал.

Шановні читачі! Погляньте на прилавки кіосків «Преса». Багато видань у цьому році припинило своє існування, а інші значно підвищили передплатну ціну. Адаже всім зрозумілі економічні ускладнення другої половини минулого року поставили на межу банкрутства багато видань. Ціна на папір і поліграфічні послуги значно зросла. І хоча за минулий рік нам вдалося суттєво знизити збитки, які приносить кожен новий номер журналу, проте поки що журнал залишається збитковим, що зрозуміло за умови тиражу 2000 примірників. Зростання кількості передплатників, а значить і тиражу, наприклад, до 10000, призвело б до суттєвого зниження собівартості видання, що, в свою чергу, дало б можливість знизити передплатну ціну в 2-2,5 рази.

Запланований з початку обсяг (80 сторінок) через вищезгадані економічні причини поки що залишається мрією, в той час як у редакційному портфелі накопичилось багато змістовних і цікавих статей, але при сьогоднішньому обсязі (48 сторінок) вони ще не скоро побачать світ.

Проте редакція не втрачає надій на майбутнє і виношує перспективні плани видання журналу. Так, наприклад, редакцією продовжується розробка міні-каталогів монет Росії, а робочий макет каталогу монет Петра I (включаючи «чешуйки») займає майже 40 сторінок, що при сьогоднішньому обсязі не може бути розміщено в одному номері журналу.

Проте, незважаючи на всі ці труднощі, запевняємо читачів, що журнал буде продовжувати своє існування.

Користуючись нагодою, висловлюємо щирі подяку:

* **Передплатникам** за збільшення реалізованого тиражу кожного наступного номера.

* **Дописувачам і критикам** за поради і критичні зауваження.

* **Авторам** за співробітництво з журналом, незважаючи на відсутність гонорарів.

* **Національному банку України** за змістовну і вичерпну інформацію щодо планів випуску монет.

Головний редактор

Максим Загор

Нумізматика
iФалеристика

НУМІЗМАТИКА І ФАЛЕРИСТИКА

1(9)/99

Довідково-інформаційний журнал

січень-березень 1999 р.

Зареєстровано
у Міністерстві України в справах
преси та інформації

Свідоцтво про реєстрацію КВ 2322
від 05.11.1996 р.

Головний редактор

Максим Загреба

Редакційна колегія:

Олег Кривушенко
Вячеслав Онищук
Дмитро Харитонов
Володимир Корнейчук

Відповідальний секретар:

Антоніна Богушко

Літературні редактори:

Всеволод Гаврилов
Лариса Бородачова

Художньо-технічний редактор:

Тетяна Шульга

Комп'ютерне макетування:

Сергій Пригов

Здано до складання 15.12. 1998 р.

Підписано до друку 1.02.1999 р.

Формат 60x90/8.

Папір крейдований

Друк офсетний

Тираж 2000 пр.

Зам. 812-151-1991

Адреса для кореспонденції:

Україна, 253147, Київ-147, а/с 43

E-mail: numiz_phal@usa.net

Контактні телефони:

(044) 221-9290

(044) 220-5418

факс: (044) 555-4628

Редакція не завжди поділяє
погляди авторів публікацій.

За достовірність фактів, цифр,
точність імен та прізвищ
відповідають автори статей, а за
зміст рекламних матеріалів -
рекламодавці.

© Усі права захищені.

Передрук можливий лише
з дозволу редакції.

У НОМЕРІ

Нові колекційні монети України	3
План випуску колекційних монет України на 1999 р.	7
Інформація про місця зустрічей колекціонерів	10
Яшуева-Омельянчик Р. Монетні гривні XI-XV ст. (із зібрання Національного музею історії України)	14
Глейзер М. Еталони	24
Кухаренко В. Короткий словник-довідник боніста	26
Огуй О., Каглян О. Монети Австрії та інших держав у грошовому обігу на Західноукраїнських землях після приєднання їх до Австрійської імперії	29
Царенко М. З блокноту колекціонера (Нагорно-Карабахська Республіка, СРСР)	34
Нам пишуть	35
Нові книжки з нумізматики	35
Міні-каталог монет Росії 1796-1801 (Павло I)	36
Строков О. З глибини століть	41
Оголошення колекціонерів	44
Кросворд з фрагментами	46
Уткін С. Про що розповів гудзик	48
Перелигіна О. Кубок з монетами	48

В НОМЕРЕ

Новые коллекционные монеты Украины	3
План выпуска коллекционных монет Украины на 1999 г.	7
Информация о местах встреч коллекционеров	10
Яшуева-Омельянчик Р. Монетные гривни XI-XV вв. (из собрания Национального музея истории Украины)	14
Глейзер М. Эталоны	24
Кухаренко В. Краткий словарь-справочник бониста	26
Огуй А., Каглян А. Монеты Австрии и других государств в денежном обращении на Западноукраинских землях после присоединения их к Австрийской империи	29
Царенко М. Из блокнота коллекционера (Нагорно-Карабахская Республика, СССР)	34
Нам пишут	35
Новые книги по нумизматике	35
Мини-каталог монет России 1796-1801 (Павел I)	36
Строков А. Из глубины веков	41
Объявления коллекционеров	44
Кроссворд с фрагментами	46
Уткін С. О чем поведала пуговица	48
Перелигіна О. Кубок с монетами	48

CONTENT

New collection coins of Ukraine.....	3
Issue plan of collection coins of Ukraine for 1999	7
Information about the meeting places of collectors	10
Yausheva -Omelyanchik R. Coin hryvnas of XI-XV Cnts. (from the collection of National Historical Museum of Ukraine)	14
Gleyzer M. The standards	24
Kukhareno V. Brief Glossary of banknote collector	26
Kaglyan O., Oguy O. Coins of Austria and other countries in money circulation in West Ukrainian lands after their incorporating into Austrian Empire	29
Tsarenko M. From the collector's notebook. (Republic of Nagorny Karabakh, USSR)	34
Letters to us	35
New books on numismatics	35
Mini-catalogue of coins of Russia. 1796-1801 (Pavel I).....	36
Strokov O. From the womb of time	41
Announcements of collectors	44
Crossword with the fragments	46
Utkin S. The button have told	48
Perelygina O. Cup with coins	48

INHALTSVERZEICHNIS

Neue Kollektionsmuenzen der Ukraine	3
Plan der Ausgabe der Kollektionsmuenzen der Ukraine fuer 1999	7
Informationen ueber die Treffpunkte der Sammler	10
Jauschewa-Omeljantschik R. Muenzen-Hryvnya XI-XV Jh. (Aus der Sammlung des Nationalen Museums der Geschichte der Ukraine)	14
Gleiser M. Etalons	24
Kucharenko W. Kurzes Woerterbuch des Bonisten	26
Kagljan A., Oguy A. Die Muenzen Oesterreichs und der anderen Staaten im Geldumlauf in den Westukrainischen Laendern nach deren Anschluss an Oesterreich.	29
Zarenko M. Aus dem Notizbuch eines Sammlers (Republik Nagorno-Karabach; die UdSSR)	34
Man schreibt uns	35
Neue Buecher in Numismatik	35
Minikatalog der Muenzen Russlands von 1796-1801 (Paul I.)	36
Strokov A. Aus grauer Vorzeit	41
Anzeige der Sammler	44
Kreuzwortraetsel mit Fragmenten	46
Utkin S. Worueber erzaelte ein Knopf	48
Pereligina O. Becher mit den Muenzen	48

NUMISMATICS & PHALERISTICS

1(9)/99

International coin trend magazine

January-March, 1999

Registered in Ministry of Ukraine
for affairs of press and information

Registration certificate KB 2322,
dated 05.11.1996

Editor-in-Chief

Maxim Zagreba

Editorial board:

Oleg Krivushenko

Vyatcheslav Onishchuk

Dmitriy Kharitonov

Vladimir Korneytchuk

Mail address:

P.O. box 43

Kiev-147 253147

Ukraine

E-mail: numiz.phal@usa.net

Contact phones:

(+0038 044) 220-5418

(+0038 044) 221-9290

fax (+0038 044) 555-4628

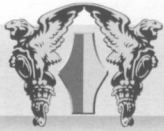
Editorial board does are not share
always the published opinions of
authors

Authors are responsible for a reliability
of facts and figures, accuracy of names
and surnames.

Advertisement customers are responsi-
ble for a content of advertisement infor-
mation

© All rights reserved

Reprint is possible only after an agree-
ment of Editorial board

Нові колекційні монети України

Национальный банк Украины информирует

В публикациях Национального банка Украины рассказывается о новых памятных монетах Украины. Дается краткая информация об исторических событиях, которым посвящены монеты, их описание и технические характеристики, сведения об авторах эскизов и гипсовых моделей.

National Bank of Ukraine informs

Publications of National Bank of Ukraine give information about the new memorable coins of Ukraine. Brief information about the historical events reflected by the coins, their description and technical parameters, data about the authors of sketches and Paris plaster models are given.

Die Nationalbank der Ukraine informiert

In den Veröffentlichungen der Nationalbank der Ukraine handelt es sich um neue Gedenkmünzen der Ukraine. Es werden kurze Informationen ueber die historischen Ereignisse, denen die Muenzen gewidmet sind, ihre Beschreibung und technische Charakteristik sowie ueber die Autoren der Skizzen und Gipsmodelle gegeben.

Поемі «Енеїда» - 200 років!

Продовжуючи серію «Духовні скарби України», Національний банк України 28 жовтня 1998 р. випустив у обіг монету, присвячену 200-річчю першого видання «Енеїди» - поеми основоположника нової української літератури Івана Петровича Котляревського (1769-1838).

Літературна діяльність І. Котляревського розпочалася 1794 року переробкою у бурлескному (жартівливому) стилі давньоримської поеми Вергілія «Енеїда». Рукописи перших трьох частин твору швидко розійшлися і невдовзі без відома автора вийшли друком 1798 року у друкарні Петербурзької медичної колегії, якою завідував конотопський поміщик М. Парпура.

Взявши за основу сюжет стародавньої епопеї, автор відобразив у своєму оригінальному творі недавні часи української історії, звичаї та славне минуле козаків, поєднавши їх з реаліями імперської Росії кінця XVIII століття.

«Енеїда» одразу ж дістала визнання прогресивної громадськості Росії. Журнал «Основа» (1862, № 2), наприклад, писав, що поема «була прийнята із захопленням не тільки в

Малоросії, але й у Росії... Окремі місця з «Енеїди» повторюються напам'ять. Чимало виразів наводяться як приказки чи прислів'я».

Написана живою народною мовою, наповнена соковитим українським гумором, поема швидко набула популярності і стала класикою української літератури. Про це влучно й образно сказав Тарас Шевченко у вірші «На вічну пам'ять Котляревському»:

*Будеш, батьку, панувати,
поки живуть люди;
Поки сонце з неба сяє,
тебе не забудуть!*

Монета номіналом 100 гривень виконана із золота 900 проби якості «пруф», вага дорогоцінного металу у чистоті - 15,55 г, діаметр - 25 мм, тираж - 2000 штук.

Іван Петрович Котляревський

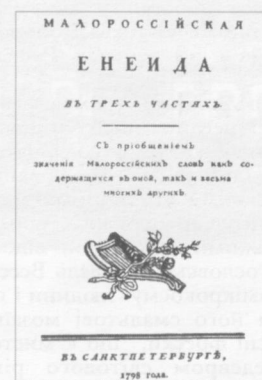
Раїса Яшуева-Омельянчик

(Національний банк України)

На аверсі монети зображено малий Державний герб України в оточенні античних і козацьких атрибутів: дві ліри, шолом, шабля, куманець та сагайдак із стрілами. На монеті розміщено написи: УКРАЇНА і 1998 (угорі) та 100 ГРИВЕНЬ (унизу в два рядки), а також позначення - Au, проба - 900 і вага дорогоцінного металу у чистоті - 15,55 г. Гурт - гладкий.

На реверсі монети представлено композицію, що складається з гротескового зображення героїв поеми на тлі українського краєвиду: Еней і Дідона стоять обабіч центральної фігури козака-бандуриста. На монеті розміщено написи: ЕНЕЇДА (угорі) та І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО і 200 РОКІВ (унизу в три рядки).

Автор дизайну монети і гіпсової моделі - Роман Чайковський.

Перше видання «Енеїди»

Нові колекційні монети України

Відтворення київських соборів

З метою сприяння діяльності, спрямованій на відродження видатних пам'яток киево-руського християнства та будівничої майстерності наших предків, Указом президента України від 12 червня 1996 року було утворено Всеукраїнський фонд імені Олеса Гончара.

Національний банк України зробив вагомий внесок у цю велику і благородну справу, здійснивши у грудні 1998 року випуск у обіг шести нових монет відомої серії «Духовні скарби України», присвячених відновленню визначних

пам'яток історико-архітектурної спадщини Русі-України XI-XVIII століть, - «Михайлівський Золотоверхий собор» та «Успенський собор

Киево-Печерської лаври». Два найменування монет відкарбовано у трьох номіналах із золота, срібла і нейзильберу:

Номінал	100 гривень	10 гривень	5 гривень
Метал	Au 900	Ag 925	CuNiZn
Вага у чистоті, г	15,55	31,1	-
Діаметр, мм	25	38,61	35
Гурт	гладкий	рифлений	рифлений
Якість	«пруф»	«пруф»	звичайна
Тираж, шт.	3000	10 000	200 000

Михайлівський Золотоверхий собор

1998 року здійнялися угору золоті куполи відродженого Михайлівського Золотоверхого монастиря.

Головна монастирська церква була споруджена князем Святополком Ізяславичем у 1108-1113 рр. на честь святого Архангела Михаїла - шанованого покровителя князів київських і поборника християнства, заступника козацтва і оборонця православ'я на теренах Русі-України.

Семикупольний храм зведено з каменю і цегли-плінфи «мішаною» давньоруською кладкою київськими зодчими, очолюваними візантійськими столичними майстрами. Інтер'єр церкви, створений суто руськими майстрами, відобразив богословську модель Всесвіту з ідеєю «мікрокосму» людини і прикрашали його смальтові мозаїки і живописні фрески, що є мистецьким шедевром світового рівня, подібного якому немає. Ми-

хайлівські мозаїки - останні за часом: це коштовне опорядження церков вже ніколи не застосовувалося на Русі.

Не раз у минулі віки пустошили і громили київські монастирі. Проте за ганебним актом вандалізму радянського уряду 1936 року Михайлівський Золотоверхий собор зрівняли із землею. Приводом стало перенесення столиці із Харкова до Києва та улаштування урядового центру на Михайлівському майдані. Вдалося лише врятувати деякі мозаїки і фрески, що нині експонуються у музеях Києва, Москви, Санкт-Петербурга.

На аверсі монети в обрамленні рослинного орнаменту соборної

мозаїки «Євхаристія» розташовані зображення малого Державного герба України і напис у чотири рядки: УКРАЇНА, 100 ГРИВЕНЬ, 1998 та позначення, проба і вага дорогоцінного металу у чистоті.

На монетах із срібла і нейзильберу у написах зазначені номінали: 10 ГРИВЕНЬ і 5 ГРИВЕНЬ відповідно.

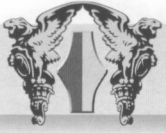
На реверсі монети на тлі зображення Михайлівського Золотоверхого собору розташовані силуети дванадцяти апостолів з символічної сцени причастя з мозаїки «Євхаристія». На монеті розміщено напис: МИХАЙЛІВСЬКИЙ ЗОЛОТОВЕРХІЙ СОБОР XII ст.

1911 рік

1936 рік

Нові колекційні монети України

Успенський собор Києво-Печерської лаври

На черзі - зведення Успенського храму Києво-Печерської лаври XI ст.

На найвищому місці Печерських пагорбів над Дніпром неподалік від монастирських печер 1073 року здійснив закладку храму один із засновників обителі чернець Федосій Печерський. Пятнадцять років відбувалося спорудження і оздоблення «Великої церкви» Успіння пресвятої Диви Марії. І стала церква взірцем для зодчих у багатьох містах Київської Русі - від Галичини до Ростова-Суздальського. Від тих часів збереглися фрагменти смальтових мозаїк і живописних фресок, зразки цегли і великі сюжетні шиферні плити.

Протягом наступних століть собор не раз потерпав від лиха, проте щоразу знову відроджувався, піднімаючись з руїн. У XVII столітті на кошти архімандрита Петра Могили, гетьманів Івана Самойловича та Івана Мазепи було значно розширено і поновлено собор.

Внаслідок остаточної перебудови після великої пожежі 1718 року Успенський собор втілює найвищі досягнення українського барокко XVIII ст. Зовнішнє опорядження стін і порталів створили українські і російські архітектори: І. Білінський, С. Ковнір, Г. Пастухов. В середині собору домінував великий розкішний іконостас, виконаний майстрами Григорієм Петровим, Михайлом Юревичем, Якимом Глинським на кошти гетьмана Івана Скоропадського та його дружини Анастасії.

Стіни собору розписали маляри лаврської майстерні, очолюваної

Стефаном Лубенським, який набув досвіду у Польщі та в Італії. Серед сюжетів вирізнялася унікальна портретна галерея київських князів, лаврських архімандритів, гетьманів Богдана Хмель-

ницького, Івана Мазепи, інших добродійників монастиря. У всі віки собор слугував усипальницею визначних осіб: тут поховано українських князів Омельковичів, Вишневецького, Костянтина Острозького та знаменитих діячів церкви вчених Є. Плетенецького, З. Копистенського, П. Могилу, І. Гізеля.

Під час війни, а саме 3 листопада 1941 року, потужний вибух знищив майже весь Успенський собор.

Нині розробляється складний через гідрогеологічні умови ділянки собору проект відбудови пам'ятника архітектури.

Тільки здобуття Україною незалежності дає можливість спокутувати провину перед нашими предками, віддавати шану генію нашого народу і відроджувати його духовні святині.

Кожен обирає свою дорогу до храму...

На аверсі монети зображено малий Державний герб України в обрамленні барокового орнаменту, оздобленого голівками серафимів і акантом з гравюри Києво-Печерського монастиря 1626 р. На монеті розміщені написи у чотири рядки: УКРАЇНА, 100 ГРИВЕНЬ, 1998 та позначення: проба і вага дорогоцінного металу у чистоті.

На монетах із срібла і нейзильберу у написах зазначені номінали: 10 ГРИВЕНЬ і 5 ГРИВЕНЬ відповідно.

На реверсі монети на тлі зображення Успенського собору Києво-Печерської лаври розташовані його руїни 1941 року. По колу розміщено напис: УСПЕНСЬКИЙ СОБОР КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ XI ст.

Автори дизайну монет - Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук, Віталій Козаченко.

Автор гіпсових моделей - скульптор Роман Чайковський.

1941 рік

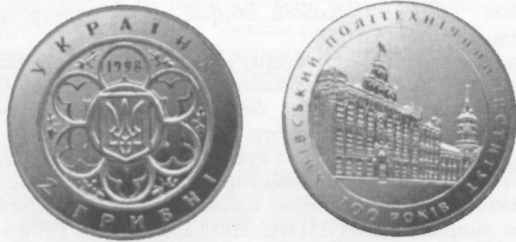

1850-ті роки

Нові колекційні монети України

100-річчя Київського політехнічного інституту

На честь 100-річчя найвідомішого вузу нашої країни Національний банк України 28 серпня 1998 р. випустив в обіг ювілейну монету «Київський політехнічний інститут» - нині Національний технічний університет України.

Обігова монета номіналом 2 гривні виконана з нейзильберу, діаметр - 31 мм, тираж - 50000 штук, з яких 10000 штук поліпшеної якості, 40000 штук звичайної якості. Гурт - рифлений.

Київський політехнічний інститут був створений на приватні кошти. Шість корпусів його зведено у романському стилі під керівництвом архітектора І. С. Кітнера. Закінчував будівництво у 1900-ті роки архітектор О. В. Кобелев, відомий своїми проектами вокзалу у Козятині (1890), Земельного банку на Володимирській, 10, Держбанку на Інститутській, 9 у Києві.

1898 року в інституті на чотирьох відділеннях розпочали

навчання 360 студентів, перший випуск яких відбувся у 1903 р. Згодом число факультетів зросло до 20-ти. За роки існування вузу підготовлено понад 114 тисяч спеціалістів.

Серед видатних особистостей згадуються імена авіаконструктора І. І. Сікорського, конструктора ракетно-космічних систем С. П. Корольова, видатних спеціалістів академіків С. П. Тимошенка (в області механіки) і Є. О. Патона (в області зварювання і мостобудування) та багато інших. Про творчу долю найвідоміших у світі вчених, життя яких пов'язане з КПІ, сьогодні можна довідатись в експозиції Політехнічного музею України, відкритого у дні святкування ювілею у присутності Президента країни.

На стінах 6-го корпусу-музею КПІ було відкрито меморіальні дошки «І. І. Сікорський» і «А. М. Люлька», присвячені видатним авіаконструкторам. У бронзових погруддях увічнінені перший директор КПІ В. Л. Кирпичов і академік С. П. Тимошенко,

який до революції завідував інститутською кафедрою механіки і за підручниками якого навчаються й сучасні студенти.

Художник С. Беляєв, що працює у КПІ, виконав нумізмічні і філателістичні ескізи, присвячені ювілею вузу. На аверсі пам'ятної срібної медалі, замовленої також на Монетному дворі НБУ, у

центрі розміщено герб інституту. Художник є автором 5-ти ювілейних барвистих і змістовних поштових марок, присвячених видатним вченим, є автором дизайну філателістичного блоку та ювілейного поштового конверту із спецпогашенням.

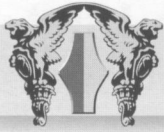
На аверсі ювілейної монети зображено малий Державний герб України в центрі орнаменту, відтвореного з ліпного плафона інтер'єру головного корпусу КПІ. По колу розміщені написи: УКРАЇНА, 2 ГРИВНІ, 1998.

На реверсі пам'ятної монети зображено головний корпус КПІ. По колу розміщені написи: КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ та 100 РОКІВ.

Автор дизайну пам'ятної монети і медалі «Київський політехнічний інститут» - Сергій Беляєв. Автор гіпсової моделі - Володимир Дем'яненко.

Всі монети відкарбовано на Монетному дворі Національного банку України.

Нові колекційні монети України

План випуску колекційних монет України на 1999 р.

За сім років незалежності Україна здійснила рішучий поступ у світову спільноту, приєднавшись до багатьох міжнародних політичних і громадських організацій. Представники різних верств населення багатьох країн виявляють зростаючий інтерес до нашої держави. У справі розповсюдження знань значну роль відіграють колекційні пам'ятні монети, які випускає Національний банк України з 1995 року.

У 1998 р. став до ладу Монетний двір НБУ, ознаменувавши початок своєї діяльності карбуванням золотої монети «Київський псалтир».

Україна не стоїть осторонь видатних подій міжнародного значення і протягом 1998 р. випусками монет були відзначені зимова Олімпіада у Ногано, Щорічні збори у Києві Ради керуючих Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), 50-річчя Загальної декларації прав людини.

Завершено рік випуском шести монет серії «Духовні скарби України», виконаних із золота, срібла, нейзильберу і присвячених відродженню національних святинь українського народу - Успенського собору Києво-Печерської лаври і Михайлівського Золотоверхого собору, що були зруйновані за часів СРСР.

Загалом за минулий рік відкарбовано 20 монет 15 найменувань.

Стали популярними і будуть продовжені в 1999 р. серії монет «Княжа Україна», «Герої козацької доби», «Відродження української державності», «Духовні скарби України», «Видатні діячі України».

Напередодні нового тисячоліття весь християнський світ готується до відзначення великого свята - 2000-ліття Різдва Христового. З цієї нагоди буде започатковано нову серію монет, присвячених видатній даті.

Цей план ознайомить Вас з колекційними монетами 1999 р., які розкриють нові сторінки справжньої історії України, її минулого і сучасного, багатства національної культури і здобутків вітчизняної науки, досягнень у спорті, віддадуть шану найкращим представникам українського народу. Монетами буде відзначено і участь нашої держави у визначних міжнародних подіях. Окрасою монет стануть також випуски на тему флори і фауни України.

Planned Issue of Ukraine's Commemorative Coins in 1999

During seven years of independence Ukraine decidedly stepped into the world community and joined many international political and social organisations. People of different layers of population of many countries show growing interest in our country. Collection commemorative coins which have been issued by the National Bank of Ukraine since 1995 play a great role in promotion of such knowledge.

In 1998 the Mint of the National Bank of Ukraine was put into operation and the first gold coin Kyiv Psalmbook was struck there.

Ukraine does not stay aloof from the prominent events of the international importance and in the course of the year 1998 the coins' issues commemorated Winter Olympic Games in Nagano, Annual Meeting of the Board of Governors of EBRD, 50-th Anniversary of the Adoption of the Universal Declaration of Human Rights.

The year was finished by the issue of six coins of Spiritual Treasures of Ukraine Series, produced of gold, silver and German silver and dedicated to the renaissance of the national treasures of Ukrainian people - the Kyiv-Pechersk Assumption Cathedral and St. Michael's Golden-Domed Cathedral which were demolished in the times of the USSR.

Generally, last year 20 coins of 15 Series were minted.

Series Princess of Ukraine, Heroes of Cossack Age, Rebirth of Ukrainian Statehood, Outstanding Ukrainian Personalities became popular and would find their continuation in the year 1999.

On the eve of new millennium all Christian world is getting ready to the celebration of this Great event - Bimillennium of Christmas. On this occasion new series of coins has been introduced commemorating this prominent date.

This Program will advise you on the 1999 Commemorative coins which will highlight new pages of the true history of Ukraine, its past and future, richness of national culture and achievements of national science, sport records and will pay tribute to the best representatives of the Ukrainian people. The coins will mark the participation of this country in outstanding international events. Among the best Series are the coins of the Flora and Fauna Series.

План випуску колекційних монет України на 1999 р.

I. ПРОДОВЖЕННЯ СЕРІЙ

КНЯЖА УКРАЇНА

1. Аскольд

Номінал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 10000 шт.

ГЕРОЇ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

2. Дмитро Вишневецький (Байда)

Номінал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 10000 шт.

3. Петро Дорошенко

Номінал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 10000 шт.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

4. 80 років проголошення соборності України

Номінал 2 гривні.
CuNiZn, Ø 31,0 мм, звичайна.
Тираж 50000 шт.

ВИДАТНІ ДІЯЧІ УКРАЇНИ

5. Панас Мирний (до 150-річчя від дня народження)

Номінал 2 гривні.
CuNiZn, Ø 31,0 мм, звичайна.
Тираж 50000 шт.

ФЛОРА І ФАУНА УКРАЇНИ

6. Любка дволиста

Номінал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 5000 шт.

7. Любка дволиста

Номінал 2 гривні.
CuNiZn, Ø 31,0 мм, звичайна.
Тираж 50000 шт.

8. Садова соня

Номінал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 5000 шт.

9. Садова соня

Номінал 2 гривні.
CuNiZn, Ø 31,0 мм, звичайна.
Тираж 50000 шт.

Аскольд - правитель Київського князівства у 60-80 роках IX ст., останній з князівської династії Києвичів. Прославився тим, що, очолюючи руське військо у 860 р., «обложив двомастами кораблів візантійський Царгород (Константинопіль)», чим примусив імператора Михаїла укласти з ним союзницьку угоду - перший дипломатичний договір з Візантією. Перший київський князь, який особисто прийняв християнство.

Випуск планується згідно з довгостроковою програмою.

Дмитро Вишневецький-Байда (?-1563) - козацький отаман у 1550-1563 рр., український магнат, князь, православний за віросповіданням. Прославився своїми походами проти турок і татар. У 1556 р. захопив острів Малу Хортицю і своїм коштом спорудив там фортецю, яку історики вважають прототипом Запорізької Січі. Був захоплений у полон турками і страчений у Стамбулі. В українському фольклорі оспіваний під іменем козака Байди.

Випуск планується згідно з довгостроковою програмою.

Петро Дорошенко (1627-1698) - гетьман Правобережної України. Видатна історична постать державотворця, який намагався об'єднати під своєю булавою всю Україну. На якийсь час це вдалося зробити, яле через підступні дії Московської держави, Польщі і Туреччини ця спроба зазнала невдачі.

Випуск планується згідно з довгостроковою програмою.

Проголошення соборності України (акт злуки УНР і ЗУНР) - історичний акт проголошення декларації (універсалу) про злуку (об'єднання) Української Народної Республіки із Західноукраїнською Народною Республікою. Відбувся 22 січня 1919 р. у Києві на Софійському майдані у присутності десятків тисяч громадян. У документі вказувалося, що декларація про злуку має бути затверджена Установчими зборами, скликаними з території всієї України. Воз'єднання тоді не відбулося через польську та російсько-більшовицьку окупацію.

Випуск планується згідно з довгостроковою програмою.

Панас Мирний (Панас Якович Рудченко, 13.05.1849-28.01.1920) - видатний український письменник-демократ, з творчістю якого почала складатися нова для української прози жанрова система: соціально-психологічні оповідання, повісті, романи тощо. Автор відомих глибоко реалістичних творів: «Хіба ревуть воли, як ясла повні», «Лимерівна», «Голодна воля», «Повія» та ін.

Випуск планується до 150-річчя від дня народження письменника.

Любка дволиста - палеоарктичний лісовий вид. Чисельність незначна, оскільки скорочується через руйнування місць зростання при господарській діяльності, зокрема через вирубування лісів, а також зривання квітів і заготівлю бульб як лікарської сировини. Ареал поширення - лісостепова зона України. Занесена до Червоної книги України.

Випуск планується на продовження серії.

Соня садова - рід гризунів сімейства соневих. Ареал поширення - Європа, Мала, Передня та Південно-Західна Азія. В Україні - райони Полісся та Лісостепу. Населяє широколистяні ліси на рівнинах і в горах, фруктові сади. Активність при-смеркова та нічна. На зиму впадає в сплячку.

Випуск планується на продовження серії.

I. SERIES TO BE CONTINUED

PRINCES OF UKRAINE

1. Askold

Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 10000 pieces

HEROES OF COSSACK AGE

2. Dmytro Vyshnevetsky (Bayda)

Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 10000 pieces

3. Petro Doroshenko

Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 10000 pieces

REBIRTH OF UKRAINIAN STATEHOOD

4. 80 Years of Declaration of Unification of Ukraine

Denomination: 2 hryvnias
CuNiZn, Ø 31,0 mm, circulation
Mintage: 50000 pieces

OUTSTANDING UKRAINIAN PERSONALITIES

5. Panas Myrny (150th birth anniversary)

Denomination: 2 hryvnias
CuNiZn, Ø 31,0 mm, circulation
Mintage: 50000 pieces

FLORA AND FAUNA OF UKRAINE

6. Plantathera Bifolia

Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 5000 pieces

7. Plantathera Bifolia

Denomination: 2 hryvnias
CuNiZn, Ø 31,0 mm, circulation
Mintage: 50000 pieces

8. Eliomys Quersinus

Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 5000 pieces

9. Eliomys Quersinus

Denomination: 2 hryvnias
CuNiZn, Ø 31,0 mm, circulation
Mintage: 50000 pieces

План випуску колекційних монет України на 1999 р.

СПОРТИВНА СЕРІЯ

«СІДНЕЙ-2000»

10. Потрійний стрибок
Номинал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 15000 шт.

11. Паралельні бруси
Номинал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 15000 шт.

II. НОВІ СЕРІЇ

2000-ЛІТТЯ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

12. Хрещення Русі Володимиром Великим
Номинал 100 гривень.
Au 900, Ø 32,0 мм, пруф.
Тираж 3000 шт.

13. Хрещення Русі Володимиром Великим
Номинал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 10000 шт.

14. Хрещення Русі Володимиром Великим
Номинал 5 гривень.
CuNiZn, Ø 35,0 мм, звичайна.
Тираж 100000 шт.

15. Святкування Різдва Христового в Україні
Номинал 100 гривень.
Au 900, Ø 32,0 мм, пруф.
Тираж 3000 шт.

16. Святкування Різдва Христового в Україні
Номинал 10 гривень.
Ag 925, Ø 38,61 мм, пруф.
Тираж 10000 шт.

17. Святкування Різдва Христового в Україні
Номинал 5 гривень.
CuNiZn, Ø 35,0 мм, звичайна.
Тираж 100000 шт.

18. 900 років Новгород-Сіверського князівства
Номинал 5 гривень.
CuNiZn, Ø 35,0 мм, звичайна.
Тираж 50000 шт.

Монети продовжують олімпійську тематику пам'ятних монет України. Вони присвячуються літнім Олімпійським іграм 2000 року, які проводяться у Сідней, Австралія.

Хрещення Русі Володимиром Великим відбулося у 988 р. Вірування русичів у багатьох поганських богів не сприяли державному будівництву об'єднаної Київської Русі, налагодженню зв'язків із християнськими країнами. Могутній київський князь Володимир Великий та його оточення традиційно орієнтувалися на візантійську течію християнства. Перебіг подій русько-візантійської війни 988-990 років прискорив процес прийняття якісно нової для Русі релігії і завершився запровадженням християнства як державної релігії у Київській Русі.

Випуск планується в рамках загальнодержавних заходів з підготовки святкування 2000-ліття Різдва Христового.

Християнству як державній об'єднуючій релігії на Русі-Україні понад тисячу років. До прийняття і утвердження його Київська слов'янська держава вже мала усталений язичницький пантеон, що складався з багатьох поганських провідних богів, обрядів, традицій. Опіраючись новій маловідомій вірі в одного Бога, на тлі монголо-татарської навали і руїн, русичі-українці врешті-решт сприйняли з віками, часто-густо завдяки «вогню і мечу», нову християнську релігію, але й зберегли вірність багатьом атрибутам поганських звичаїв і обрядів, які більше наближали простих людей до матері-природи, згодом пристосували їх до християнства. Тому святкування Різдва Христового в Україні набуло національного колориту і самобутності.

Новгород-Сіверське князівство - одне з удільних князівств Чернігово-Сіверської землі з центром у Новгород-Сіверську (за рішенням з'їзду князів у Любечі 1097 р.), виникло в 1097 р. на базі Сновської тисячі - ранньофеодальної територіальної одиниці, утвореної в X ст. До середини XII ст. - Новгород-Сіверське князівство. Наприкінці XII ст. на території Сіверського князівства виникли дрібні князівства з центрами у Курську, Путивлі та ін. Сіверське князівство вело постійну боротьбу проти кочових племен: похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославича 1185 р. проти половців описано у «Слові о полку Ігоревім».

Випуск планується у рамках загальнодержавних заходів з нагоди святкування 900-річчя Новгород-Сіверського

SPORTS

SYDNEY - 2000

10. Triple Jump
Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 15000 pieces

11. Parallel Bars
Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 15000 pieces

II. NEW SERIES

BIMILLENNIUM OF CHRISTMAS

12. Rus Baptism by Volodymyr the Great
Denomination: 100 hryvnias
Au 900, Ø 32.0, proof
Mintage: 3000 pieces

13. Rus Baptism by Volodymyr the Great
Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 10000 pieces

14. Rus Baptism by Volodymyr the Great
Denomination: 5 hryvnias
CuNiZn, Ø 35.0 mm, circulation
Mintage: 100000 pieces

15. Christmas Celebration in Ukraine
Denomination: 100 hryvnias
Au 900, Ø 32.0, proof
Mintage: 3000 pieces

16. Christmas Celebration in Ukraine
Denomination: 10 hryvnias
Ag 925, Ø 38.61, proof
Mintage: 10000 pieces

17. Christmas Celebration in Ukraine
Denomination: 5 hryvnias
CuNiZn, Ø 35.0 mm, circulation
Mintage: 100000 pieces

18. 900 years of Novgorod-Siversk Principality
Denomination: 5 hryvnias
CuNiZn, Ø 35.0 mm, circulation
Mintage: 50000 pieces

КЛУБИ * КЛУБЫ * CLUBS * TREFFPUNKTE

АЗЕРБАЙДЖАН

Баку
Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰
Вул. Гиляра Алієва, 251

АЗЕРБАЙДЖАН

Баку
Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰
Ул. Гиляра Алиева, 251

AZERBAIJAN

Baku
Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰
Gilyara Alieva str., 251

ASERBAIDSCHAN

Baku
Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰
Gilyara Aliewa Str. 251

БІЛОРУСІЯ

Мінськ
Середа 15⁰⁰-18⁰⁰
Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰
Вул. Воронського,
ДК залізничників.

БЕЛОРУССИЯ

Минск
Среда 15⁰⁰-18⁰⁰
Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰
Ул. Воронского,
ДК железнодорожников.

BELARUS

Minsk
Wednesday 15⁰⁰-18⁰⁰
Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰
Voronskiy str.,
House of Culture of railroaders.

BELORUSSLAND

Minsk
Mittwoch 15⁰⁰-18⁰⁰
Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰
Woronski Str.
Kulturhaus Eisenbahner.

ЕСТОНІЯ

Таллінн
Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰
Вул. Телісківі, 56.

ЭСТОНИЯ

Таллинн
Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰
Ул. Телискиви, 56.

ESTONIA

Tallinn
Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰
Teliskivi str., 56.

ESTLAND

Tallinn
Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰
Teliskivi Str. 56.

КАЗАХСТАН

Алма-Ата
Субота, неділя 8⁰⁰-13⁰⁰
Парк ім. Куйбишева.

КАЗАХСТАН

Алма-Ата
Суб., воскресенье 8⁰⁰-13⁰⁰
Парк им. Куйбышева.

KAZAKHSTAN

Alma-Ata
Saturday, Sunday 8⁰⁰-13⁰⁰
Kuybyshev Park.

KASACHSTAN

Alma-Ata
Sonnabend, Sonntag 8⁰⁰-13⁰⁰
Kuibyschew Park.

ЛАТВІЯ

Рига
Кожна 2-а неділя місяця
9⁰⁰-14⁰⁰
На розі вул. Чака та Артилеріас.
Школа.

ЛАТВИЯ

Рига
Каждое 2-е воскресенье
месяца 9⁰⁰-14⁰⁰
Угол ул. Чака и Артилеріас.
Школа.

LATVIA

Riga
Every second Sunday
9⁰⁰-14⁰⁰
Corner of Chaka str. and Artilerias str.
School

LETTLAND

Riga
Jeier 2. Sonntag des Monats
9⁰⁰-14⁰⁰
An der Strabenecke Tschaka und
Artilerias. die Schule

РОСІЯ

Іркутськ
Понеділок 15⁰⁰-18⁰⁰
Ідальня пединституту,
біля залізн. вокзалу.
Комсомольськ-на-Амурі
Неділя 10⁰⁰-13⁰⁰
Проспект Миру, 16.
Краснодар
Субота, неділя 9⁰⁰-13⁰⁰
Парк «Первомайская роща».

РОССИЯ

Иркутск
Понедельник 15⁰⁰-18⁰⁰
Столовая пединститута,
возле ж.д. вокзала.
Комсомольск-на-Амуре
Воскресенье 10⁰⁰-13⁰⁰
Проспект Миру, 16.
Краснодар
Суббота, воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰
Парк «Первомайская роща».

RUSSIA

Irkutsk
Monday 15⁰⁰-18⁰⁰
Dinning Hall of Pedagogic Institute,
nearby the railroad station.
Komsomolsk-on-Amur
Sunday 10⁰⁰-13⁰⁰
Mira prosp., 16
Krasnodar
Saturday, Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰
«Pervomayskaya roshcha» Park.

RUSSLAND

Irkutsk
Montag 15⁰⁰-18⁰⁰
Werkskantine Paedagogisches Institut
am Hauptbahnhof.
Komsomolsk am Amur
Sonntag 10⁰⁰-13⁰⁰
Allee des Friedens, 16
Krasnodar
Sonnabend, Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰
Park anlage «Perwomaiskaja Roschtscha»

Красноярськ

Неділя 8⁰⁰-12⁰⁰
БК комбайнобудівників,
біля залізн. вокзалу.

Красноярск

Воскресенье 8⁰⁰-12⁰⁰
ДК комбайностроителей,
возле ж. д. вокзала.

Krasnoyarsk

Sunday 8⁰⁰-12⁰⁰
House of Culture of
Combain-building Works.

Krasnojarsk

Sonntag 8⁰⁰-12⁰⁰
Kulturhaus der Maehdrescherbauer
am Hauptbahnhof.

Курган

Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰
БК будівельників.

Курган

Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰
ДК строителей.

Kurgan

Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰
House of Culture of builders.

Kurgan

Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰
Kulturhaus der Bauarbeiter.

Москва

Середа 16³⁰-19³⁰
(фалеристи)
Четвер 16³⁰-19³⁰
(нумізмати)
Просп. Ю. В. Андропова, 22/30,
НДІТ «Автопром», ст. метро «Коломенская»
Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰
Вул. Плющиха, 64, БК заводу «Каучук»,
ст. метро «Фрунзенская».

Москва

Среда 16³⁰-19³⁰
(фалеристы)
Четверг 16³⁰-19³⁰
(нумизматы)
Просп. Ю. В. Андропова, 22/30,
НИИТ «Автопром», ст. метро «Коломенская»
Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰
Ул. Плющиха, 64, ДК заводу «Каучук»,
ст. метро «Фрунзенская».

Moscow

Wednesday 16³⁰-19³⁰
(phalerists)
Thursday 16³⁰-19³⁰
(numismats)
Andropov prosp. 22/30,
«Kolomenskaya» subway station.
Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰
Plyushchikha str., 64, House of Culture
of «Kautchuk» Plant, «Frunzenskaya» subway station.

Moskau

Mittwoch 16³⁰-19³⁰
Andropow Allee 22/30, Institut «Awtoprom».
U-Bahnstation «Kolomenskaia»
Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰
Pluschtschicha Str. 64,
U-Bahnstation «Frunsenkaia».

Новоросійськ

Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰
Біля планетарію.

Новороссийск

Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰
Возле планетария.

Noworossiysk

Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰
Near Planetarium.

Noworossijsk

Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰
Am Planetarium.

КЛУБИ * КЛУБЫ * CLUBS * TREFFPUNKTE

Новосибірськ

Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰

БК будівельників,
у парку «Березова роща».

Омськ

Субота 8⁰⁰-12⁰⁰

БК «Червоної гвардії».

Самара

Субота 8⁰⁰-12⁰⁰

БК підшипникового заводу.
Від залізн. вокзалу автоб. № 4, № 16.

Санкт-Петербург

Вівторок 16⁰⁰-18⁰⁰

Неділя 10⁰⁰-12⁰⁰

БК залізничників,
вул. Тамбовська, 63.
Середа 16⁰⁰-19⁰⁰

Клуб колекціонерів,
вул. Римського-Корсакова, 53.
Субота, неділя 9⁰⁰-14⁰⁰

ЦПКВ, ст. метро «Черная речка».

Твер

Вівторок 17⁰⁰-19⁰⁰

Пл. Гагаріна, БК «Хімік».

Челябінськ

Неділя 8⁰⁰-11⁰⁰

БК сліпих. Від залізн. вокзалу трол. № 1.

Новосибирск

Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰

ДК строителей,
в парке «Березовая роща».

Омск

Суббота 8⁰⁰-12⁰⁰

ДК «Красной гвардии».

Самара

Суббота 8⁰⁰-12⁰⁰

ДК подшипникового завода.
От ж.д. вокзала автоб. № 4, № 16.

Санкт-Петербург

Вторник 16⁰⁰-18⁰⁰

Воскресенье 10⁰⁰-12⁰⁰

ДК железнодорожников,
ул. Тамбовская, 63.
Среда 16⁰⁰-19⁰⁰

Клуб коллекционеров,
ул. Римского-Корсакова, 53.
Суббота, воскресенье 9⁰⁰-14⁰⁰

ЦПКО, ст. метро «Черная речка».

Тверь

Вторник 17⁰⁰-19⁰⁰

Пл. Гагарина, ДК «Химик».

Челябинск

Воскресенье 8⁰⁰-11⁰⁰

ДК слепых. От ж.д. вокзала трол. № 1.

Novosibirsk

Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰

House of Culture of builders,
in «Berezovaya roshcha» park.

Omsk

Saturday 8⁰⁰-12⁰⁰

«Krasnaya Gvardiya» House of Culture.

Samara

Saturday 8⁰⁰-12⁰⁰

House of Culture of bearing units Plant.
Buses No. № 4, 16 by the railroad station.

Sankt-Peterburg

Tuesday 16⁰⁰-18⁰⁰

Sunday 10⁰⁰-12⁰⁰

House of Culture of railroaders,
Tambovskaya str., 63.
Wednesday 16⁰⁰-19⁰⁰

Collectors' Club,
Rimskiy-Korsakov str., 53.
Saturday, Sunday 9⁰⁰-14⁰⁰

Central Park, «Chyornaya retchka» subway sta.

Tver

Tuesday 17⁰⁰-19⁰⁰

Gagarin sq., «Khimik» House of Culture.

Chelyabinsk

Sunday 8⁰⁰-11⁰⁰

House of Culture of blind people.

Nowosibirsk

Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰

Der Bauarbeiter Kulturhaus,
Parklange «Berjosowaja Roschtscha».

Omsk

Sonnabend 8⁰⁰-12⁰⁰

Kulturhaus «Krasnaia Gwardia».

Samara

Sonnabend 8⁰⁰-12⁰⁰

Kulturhaus der Lagerwerkes.
Bus linie 4, 16 am Hauptbahnhof.

ST-Petersburg

Dienstag 16⁰⁰-18⁰⁰

Sonntag 10⁰⁰-12⁰⁰

Kulturhaus der Eisenbahn,
Tambovskaja Str, 63.
Mittwoch 16⁰⁰-19⁰⁰

Klub der samler,
Rimski-Korsakov Str, 53.
Sonnabend, Sonntag 9⁰⁰-14⁰⁰

Zentralpark, U-Bahnstation «Tschorna Retshka».

Twer

Dienstag 17⁰⁰-19⁰⁰

Kulturhaus «Chimik».

Tscheljabinsk

Sonntag 8⁰⁰-11⁰⁰

Kulturhaus der Blindenverbandes.

ПОЛЬША

Білосток

Середа 16⁰⁰-18⁰⁰

Вул. Адама Мицкевича. Клуб PTN.

Бидгощ

Четвер 16⁰⁰-18⁰⁰

Школа №47,
вул. Ксьондза Адама Чарториського.

Битом

1-а субота 9⁰⁰-14⁰⁰

«Всепольська колекційна біржа».
Центральна площа.

Варшава

Вівторок 16⁰⁰-18⁰⁰

Варшавський Палац культури.
Вул. Електроральна, 12.

Неділя 7⁰⁰-12⁰⁰

Ринок «Коло».

Вроцлав

кожна 4-а субота місяця 7⁰⁰-12⁰⁰

Вул. Гнежненська, 6/8.

кожна 1-а середа місяця 16⁰⁰-17⁰⁰

Пл. Театральна, 6/7, клуб «Школьний».

Гданськ

2-й, 3-й і 4-й вівторок 15⁰⁰-17⁰⁰

Клуб Гарнізонний, вул. Словацького.

Гдиня

2-а і 4-а неділя 9⁰⁰-14⁰⁰

Конференц-зал залізничного вокзалу.

Четвер 15⁰⁰-17⁰⁰

Клуб «Почтовый», вул. Владислава IV.

Катовіци

1-й, 2-й і 4-й четвер,

3-я субота 14⁰⁰-16⁰⁰

Будинок культури, вул. Дворцова.

ПОЛЬША

Белосток

Среда 16⁰⁰-18⁰⁰

Ул. Адама Мицкевича. Клуб PTN.

Бидгощ

Четвер 16⁰⁰-18⁰⁰

Школа № 47,
ул. Ксэндза Адама Чарторыского.

Бытом

1-я суббота 9⁰⁰-14⁰⁰

«Всепольская коллекционная биржа».
Центральная площадь.

Варшава

Вторник 16⁰⁰-18⁰⁰

Варшавский Дворец культуры.
Ул. Электроральная, 12.

Воскресенье 7⁰⁰-12⁰⁰

Рынок «Коло».

Вроцлав

каждая 4-я суббота месяца 7⁰⁰-12⁰⁰

Ул. Гнежненская, 6/8.

каждая 1-я среда месяца 16⁰⁰-17⁰⁰

Пл. Театральная, 6/7, клуб «Школьный».

Гданск

2-й, 3-й и 4-й вторник 15⁰⁰-17⁰⁰

Клуб Гарнизонный, ул. Словацкого.

Гдиня

2-е и 4-е воскресенье 9⁰⁰-14⁰⁰

Конференц-зал железнодорожного вокзала.

Четверг 15⁰⁰-17⁰⁰

Клуб «Почтовый», ул. Владислава IV.

Катовицы

1-й, 2-й и 4-й четверг,

3-я суббота 14⁰⁰-16⁰⁰

Дом культуры, ул. Дворцова.

POLAND

Bialystok

Wednesday 16⁰⁰-18⁰⁰

Adama Mitskewitcha str., PTN club.

Bydgoszcz

Thursday 16⁰⁰-18⁰⁰

Adama Chartoryzshkogo str.,
School No. 47.

Bytom

1 Saturday 9⁰⁰-14⁰⁰

Central sq., «All-Polish collecting exchange».

Warsaw

Tuesday 16⁰⁰-18⁰⁰

Electoralna str., 12,
Warsaw Culture Palace.

Sunday 7⁰⁰-12⁰⁰

«Kolo» market.

Wroclaw

4 Saturday 7⁰⁰-12⁰⁰

Gnezhnenska str. 6/8

1 Wednesday 16⁰⁰-17⁰⁰

Teatralna sq. 6/7, «Skolniiy club».

Gdansk

2, 3 and 4 Tuesday 15⁰⁰-17⁰⁰

Slowatskogo str., Club Harnizonowy.

Gdynia

2 and 4 Sunday 9⁰⁰-14⁰⁰

Railway station, Conference Hall.

Thursday 15³⁰-17³⁰

Wladislawa IV str., Club «Pochtowy».

Katowice

1, 2 and 4 Thursday,

3 Saturday 14⁰⁰-16⁰⁰

Dwortscova str., House of Culture.

POLEN

Bialystok

Mittwoch 16⁰⁰-18⁰⁰

Adam Mitskewitsch Str. Klub PTN.

Bydgoszcz

Donnerstag 16⁰⁰-18⁰⁰

Schule No 47,
Adam Tschartoriski Str.

Bytom

Der erste Sonnabend 9⁰⁰-14⁰⁰

«Allpolnische Kollektionsboerge», Zentralplatz.

Warszawa

Dienstag 16⁰⁰-18⁰⁰

Warschauer Kulturpalast.
Electoralna Str. 12.

Sonntag 7⁰⁰-12⁰⁰

Markt «Kolo».

Wroclaw

Jeder vierie Sonnabend 7⁰⁰-12⁰⁰

Cheshnenska Str. 6/8.

Jeder erste Mittwoch 16⁰⁰-17⁰⁰

Theaterplate Klub «Schkolny».

Danzig

2., 3. und 4. Dienstag 15⁰⁰-17⁰⁰

Garnizonowy Klub, Slowatsky Str.

Gdynia

2. und 4. Sonntag 9⁰⁰-14⁰⁰

Konferenzsaal des Bahnhofes.

Donnerstag 15³⁰-17³⁰

Postklub, Wladislaw IV Str.

Katowice

1, 2 und 4 Donnerstag,

3 Sonnabend 14⁰⁰-16⁰⁰

Kulturhaus, Dworzowa Str.

<p>Краків Вівторок 16⁰⁰-18⁰⁰ Пл. Щепаньски. Будинок солідарності.</p> <p>Лодзь Неділя 9⁰⁰-16⁰⁰ Лодзинський будинок культури. Вул. Траугутта</p> <p>Люблін Четвер 17⁰⁰-19⁰⁰ Вул. Пані Марії, 3. Клуб колекціонерів.</p> <p>Познань 2-й і 4-й четвер 16⁰⁰-18⁰⁰ Археологічний музей, вул. Водна, 27.</p> <p>Торунь 1-е і 15-е число 16⁰⁰-18⁰⁰ Інститут археології, вул. Підмурна.</p> <p>Щецін П'ятниця 16⁰⁰-18⁰⁰ Клуб «Почтар», вул. Дворцова, 1.</p>	<p>Краков Вторник 16⁰⁰-18⁰⁰ Пл. Щепански. Дом солидарности.</p> <p>Лодзь Воскресенье 9⁰⁰-16⁰⁰ Лодзинский дом культуры. Ул. Траугутта</p> <p>Люблин Четверг 17⁰⁰-19⁰⁰ ул. Пани Марии, 3. Клуб коллекционеров.</p> <p>Познань 2-й и 4-й четверг 16⁰⁰-18⁰⁰ Археологический музей, ул. Водная, 27.</p> <p>Торунь 1-е и 15-е число 16⁰⁰-18⁰⁰ Институт Археологии, ул. Подмурная.</p> <p>Щецин Пятница 16⁰⁰-18⁰⁰ Клуб «Почталыон», ул. Дворцовая, 1.</p>	<p>Krakow Tuesday 16⁰⁰-18⁰⁰ Shchepanski sq., House of «Solidarnosc».</p> <p>Lodz Sunday 9⁰⁰-16⁰⁰ Traugutta str., City House of Culture</p> <p>Lublin Thursday 17⁰⁰-19⁰⁰ Pani Marii str. 3, Club of collectors.</p> <p>Poznan 2 and 4 Thursday 16⁰⁰-18⁰⁰ Wodna str. 27, Archaeologically Museum.</p> <p>Torun 1 and 15 date all manse 16⁰⁰-18⁰⁰ Podmurna str., Institute of Archaeology.</p> <p>Szeczyn Friday 16⁰⁰-18⁰⁰ Dvortsowa str. 1, «Potchtalyon» club.</p>	<p>Krakau Dienstag 16⁰⁰-18⁰⁰ das Haus der Solidaritaet, Stchepanski Str.</p> <p>Lodz Sonntag 9⁰⁰-16⁰⁰ Lodzer Kulturhaus, Traugtt Str.</p> <p>Lublin Donnerstag 17⁰⁰-19⁰⁰ Frau Maria Str. 3, Klub der Samler.</p> <p>Poznan 2. und 4. Donnerstag 16⁰⁰-18⁰⁰ Wodna Str. 27, Archaeogisches Museum.</p> <p>Torun Der 1. und der 15. des Monats 16⁰⁰-18⁰⁰ Podmurna Str., Archaeogisches Institut.</p> <p>Szczecin Freitag 16⁰⁰-18⁰⁰ Postar Klub. Dworzowa Str. 1.</p>
<p>УГОРЩИНА Будапешт Вівторок 15⁰⁰-18⁰⁰ Субота 9⁰⁰-12⁰⁰ Будинок філателіста. На розі вул. Верішмарти і Сонді.</p>	<p>ВЕНГРИЯ Будапешт Вторник 15⁰⁰-18⁰⁰ Суббота 9⁰⁰-12⁰⁰ Дом филателиста. На углу ул. Верисмарты и Сонди.</p>	<p>HUNGARY Budapest Tuesday 15⁰⁰-18⁰⁰ Saturday 9⁰⁰-12⁰⁰ House of Philatelist, at the corner of Verismarty and Szondi streets.</p>	<p>UNGARN Budapest Dienstag 15⁰⁰-18⁰⁰ Sonnabend 9⁰⁰-12⁰⁰ Das Haus des Philatelisten. An der Strabenecke W. und S.</p>
<p>УЗБЕКИСТАН Ташкент Неділя 8⁰⁰-13⁰⁰ Парк ім. Кірова.</p>	<p>УЗБЕКИСТАН Ташкент Воскресенье 8⁰⁰-13⁰⁰ Парк им. Кирова.</p>	<p>UZBEKISTAN Tashkent Sunday 8⁰⁰-13⁰⁰ Kirov Park.</p>	<p>USBEKISTAN Taschkent Sonntag 8⁰⁰-13⁰⁰ Kirov Park.</p>
<p>УКРАЇНА Дніпропетровськ Субота, неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ Вул. Леніна, біля пам'ятника Т. Г. Шевченка.</p> <p>Житомир Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰ Обласна філармонія, біля Будинку офіцерів.</p> <p>Запоріжжя Субота, неділя 8⁰⁰-13⁰⁰ Пташиний ринок.</p> <p>Керч Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ Колишній БК офіцерів.</p> <p>Київ Субота 10⁰⁰-14⁰⁰ Нічний клуб «Нью-Йорк», ст. метро «Дарниця».</p> <p>Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ (фалеристи) Парк ім. Пушкіна, ст. метро «Шулявка».</p> <p>Неділя 10⁰⁰-14⁰⁰ (нумізмати) Ст. метро «Нивки».</p> <p>Кривий Ріг Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ БК ім. ХХ партз'їзду.</p> <p>Львів Середа 15⁰⁰-18⁰⁰ Неділя 12⁰⁰-15⁰⁰ Клуб ЛРЗ, біля залізничного вокзалу.</p>	<p>УКРАИНА Днепропетровск Суббота, воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ Ул. Ленина, возле памятника Т. Г. Шевченко.</p> <p>Житомир Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰ Областная филармония, возле Дома офицеров.</p> <p>Запорожье Суббота, воскресенье 8⁰⁰-13⁰⁰ Птичий рынок.</p> <p>Керчь Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ Бывший ДК офицеров.</p> <p>Киев Суббота 10⁰⁰-14⁰⁰ Ночной клуб «Нью-Йорк», ст. метро «Дарница».</p> <p>Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ (фалеристы) Парк им. Пушкина, ст. метро «Шулявка».</p> <p>Воскр. 10⁰⁰-14⁰⁰ (нумизматы) Ст. метро «Нивки».</p> <p>Кривой Рог Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ ДК им. ХХ партсъезда.</p> <p>Львов Среда 15⁰⁰-18⁰⁰ Воскресенье 12⁰⁰-15⁰⁰ Клуб ЛРЗ, возле ж.д. вокзала.</p>	<p>UKRAINE Dnepropetrovsk Saturday, Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ Lenin str., near Shevchenko monument.</p> <p>Zhitomir Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰ Regional Philharmony, near House of Officers.</p> <p>Zhaporizhzya Saturday,, Sunday 8⁰⁰-13⁰⁰ Bird Market.</p> <p>Kerch Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ Former House of Culture of officers.</p> <p>Kiev Saturday 10⁰⁰-14⁰⁰ «New York» night club, «Darnitsa» subway station.</p> <p>Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ (phalerists) Pushkin Park, «Shulyavka» subway station.</p> <p>Sunday 10⁰⁰-14⁰⁰ (numismats) «Nivki» subway station.</p> <p>Krivoy Rog Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ «Dvadrtatiy S'ezd» House of Culture.</p> <p>Lviv Wednesday 15⁰⁰-18⁰⁰ Sunday 12⁰⁰-15⁰⁰ Club of Locomotive repair Works, near railroad station.</p>	<p>UKRAINE Dnipropetrowsk Sonnabend, Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Lenin Str. am Schewtschenko - Denkmal.</p> <p>Zytomyr Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰ Gebiets Philharmonie, neben dem Haus der Offiziere.</p> <p>Zaporizzia Sonnabend, Sonntag 8⁰⁰-13⁰⁰ Vogelmarkt.</p> <p>Kerc Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Ehemaliges Haus fur Offiziere.</p> <p>Kiew Sonnabend 10⁰⁰-14⁰⁰ Nachtclub «New York», U-Bahnstation «Darniza».</p> <p>Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Puschkin Park, U-Bahnhof «Schulivavka».</p> <p>Sonntag 10⁰⁰-14⁰⁰ U-Bahnstation «Nivki».</p> <p>Kryvij Rih Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Kulturhaus «Der 20. Pareikongress».</p> <p>L'viv Mittwoch 15⁰⁰-18⁰⁰ Sonntag 1200-1500 LLRZ Club, am Hauptbahnhof.</p>

КЛУБИ * КЛУБЫ * CLUBS * TREFFPUNKTE

<p>Нікополь Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰ БК ЮТЗ, біля фонтану.</p>	<p>Никополь Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰ ДК ЮТЗ, возле фонтана.</p>	<p>Nikopol Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰ House of Culture of YUTZ, near fountain.</p>	<p>Nikopol Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰ Kulturhaus Sudlich Roch werke, neben der Fontaene.</p>
<p>Одеса Неділя 9⁰⁰-14⁰⁰ Парк ім. Т. Г. Шевченка, Зелений театр.</p>	<p>Одесса Воскресенье 9⁰⁰-14⁰⁰ Парк им. Т. Г. Шевченко, Зеленый театр.</p>	<p>Odessa Sunday 9⁰⁰-14⁰⁰ Shevtchenko Park, Green theatre.</p>	<p>Odesa Sonntag 9⁰⁰-14⁰⁰ Schevtschenko Park, Freilichttheater.</p>
<p>Рівне Неділя 10⁰⁰-12⁰⁰ Парк ім. Т. Г. Шевченка, біля пам'ятника Т. Г. Шевченка.</p>	<p>Ровно Воскресенье 10⁰⁰-12⁰⁰ Парк им. Т. Г. Шевченко, возле памятника Т. Г. Шевченко.</p>	<p>Rovno Sunday 10⁰⁰-12⁰⁰ Shevtchenko Park, near Shevtchenko monument.</p>	<p>Rivne Sonntag 10⁰⁰-12⁰⁰ Schevtschenko Park, am Schevtschenko Denkmal.</p>
<p>Сімферополь Середа 14⁰⁰-18⁰⁰ Вул. Севастопольська, магазин «Філателія».</p>	<p>Симферополь Среда 14⁰⁰-18⁰⁰ Ул. Севастопольская, магазин «Филателия».</p>	<p>Simferopol Wednesday 14⁰⁰-18⁰⁰ Sevastopolskaya str., «Philately» shop.</p>	<p>Simferopol Mittwoch 14⁰⁰-18⁰⁰ Sevastopol Str. Laden «Philatelie»</p>
<p>Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰ Парк ім. Т. Г. Шевченка.</p>	<p>Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰ Парк им. Т. Г. Шевченко.</p>	<p>Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰ Shevtchenko Park.</p>	<p>Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰ Schevtschenko Park.</p>
<p>Суми Неділя 8⁰⁰-12⁰⁰ Вул. Горького, БК ім. Фрунзе.</p>	<p>Сумы Воскресенье 8⁰⁰-12⁰⁰ Ул. Горького, ДК им. Фрунзе.</p>	<p>Sumy Sunday 8⁰⁰-12⁰⁰ Gorkiy str., Frunze House of Culture.</p>	<p>Sumy Sonntag 8⁰⁰-12⁰⁰ Gorki Str., Frunse Kulturhaus.</p>
<p>Тернопіль Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰ Вул. Дубовецька, 1, БК офіцерів.</p>	<p>Тернополь Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰ Ул. Дубовецкая, 1, ДК офицеров.</p>	<p>Ternopol Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰ Dubovetska str. 1, House of Culture of officers.</p>	<p>Ternopil Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰ Dubovetska Str. 1, Kulturhaus der Offiziere.</p>
<p>Черкаси Неділя 9⁰⁰-14⁰⁰ Площа Богдана Хмельницького, біля БК «Дружба народів».</p>	<p>Черкасы Воскресенье 9⁰⁰-14⁰⁰ Пл. Богдана Хмельницкого, возле ДК «Дружба народов».</p>	<p>Cherkassy Sunday 9⁰⁰-14⁰⁰ Bogdan Khmelnitskiy sq., near «Druzha narodov» House of Culture.</p>	<p>Cerkasy Sonntag 9⁰⁰-14⁰⁰ Bogdan Chmelnyzky Platz, Bei die Vor dem Kulturhaus «Voelkerfreundshaft».</p>
<p>Чернігів Неділя 9⁰⁰-12⁰⁰ Проспект Жовтневої революції, 110-а Дитяча спортивна школа олімпійського резерву.</p>	<p>Чернигов Воскресенье 9⁰⁰-12⁰⁰ Проспект Октябрьской революции, 110-а, Детская спортивная школа олимпийского резерва</p>	<p>Chernigov Sunday 9⁰⁰-12⁰⁰ October Revolution prosp., 110-a Children sport school Olimpic reserve</p>	<p>Tschernigiv Sonntag 9⁰⁰-12⁰⁰ Allee der Oktoaberrevolution 110-a, Sportschule fuer kinder Olympische Reserve</p>
<p>Харків Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ Парк ім. Артема, ст. метро «Московська».</p>	<p>Харьков Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ Парк им. Артема, ст. метро «Московская».</p>	<p>Kharkov Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ Artem Park, «Moskovskaya» subway station.</p>	<p>Harkiv Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Artem Park, U-Bahnstation «Moskovskaia».</p>
<p>Хмельницький Неділя 9⁰⁰-13⁰⁰ Парк ім. І. Франка, шаховий клуб.</p>	<p>Хмельницкий Воскресенье 9⁰⁰-13⁰⁰ Парк им. И. Франко, шахматный клуб.</p>	<p>Khmelnitskiy Sunday 9⁰⁰-13⁰⁰ Franko Park, Chess Club.</p>	<p>Hmelnickiy Sonntag 9⁰⁰-13⁰⁰ Franko-Park, Schaehtklub</p>

Нумізматика і Фалеристика

Ви не забули передплатити єдиний спеціалізований журнал для фахівців та колекціонерів в Україні та країнах СНД?

Передплатний індекс 48409 в усіх відділеннях зв'язку України та Росії.

Монетные гривни XI-XV веков

(из собрания Национального музея истории Украины)*

Раиса Яушева-Омельянчик (Киев)

The catalogue describes 110 coin hryvnas from the numismatic collection of NHMU, their finding and receipt to the museum histories, metrological parameters, distinguishing signs. Quantitative correlation of chemical elements in ligature alloy and precise hallmark of silver in every sample after the spectral analysis data are shown in the tables. Contour images of the hryvnas and two silver ingots from the archeological complexes are given.

Der Katalog beinhaltet 110 Muenzen-Hryvnja aus der Numismatik-Sammlung des Nationalen Museums der Geschichte der Ukraine, die Geschichte ihres Fundes und ihres Zuganges ins Museum, metrologische Charakteristika, Erkennungszeichen. In der Tabelle ist die Spektralanalyse dargestellt, aus der ein quantitatives Verhaeltnis der chemischen Elemente des Muenzzusatzes und ein genaues Feingehalt des Silbers in jedem Exemplar ersichtlich ist. Es sind Hryvnja-Umriss und zwei Silberbarren aus den archeologischen Komplexen vorgestellt.

Соответственно закону Центральной Рады УНР от 1 марта 1918 года основной денежной единицей государства была установлена «гривня», которой равнялись 100 разменных «шага». Печатались банкноты в лучшей в то время Берлинской типографии. Проекты первого герба державы, первых банкнот и почтовых марок разработал известный художник Георгий Нарбут. Многие элементы его проектов 1917-1920 годов художники конца XX века положили в основу современной государственной символики и денежных знаков независимой Украины, возрождённой в 1991 году.

Название «гривня» традиционно и берёт своё начало со времен Киевской Руси, когда в так называемый безмонетный период после прекращения поступления арабских дирхемов и окончания чеканки собственных монет (сребреников и златников X-XI веков) древнерусские княжества во второй половине XI века приступили к выпуску стандартных по форме и весу серебряных слитков-гривень, бывших в обращении на огромных территориях Киевской Руси до середины XV в. Название «гривня» восходит к шейному украшению, что застёгивалось «за гривой»; шейная гривна более тысячелетия тому играла также роль денег и княжеских наград.

В отделе нумизматики Национального музея истории Украины небольшое собрание из 110 монетных гривень образовалось вследствие присоединения к музею мюнцкабинетов Киевского церковно-археологического музея в 1927 г.,

университета св. Владимира в 1936 г., Всеукраинского музейного городка (территория Киево-Печерской лавры) в 1950 г. и других.

Начало коллекции гривень положил главный библиотекарь университета, он же хранитель мюнцкабинета, Павел Осипович Ярковский, закупив в 1841 г. за 21 рубль 57 коп. две новгородские гривни (44 и 47 зол. - 188,32 и 201,16 г соответственно) из 20 экземпляров, найденных в 1840 г. в Жулянах под Киевом.

Последние две с половиной гривни приобретены в 1986 году у киевского коллекционера В. Мишина.

В XIX в. мюнцкабинеты комплектовались в основном за счет случайных находок, приобретенных у владельцев поместий, любителей древностей или крестьян. Археологические же находки должны были централизованно отсылаться в Императорскую Археологическую Комиссию в Петербурге, которая в первую очередь пополняла столичные коллекции, остальное либо отправлялось на переплавку, либо, в лучшем случае, возвращалось владельцу находки. Иногда находки распределялись непостижимым образом по провинциальным музеям и обществам России. Непонимание ценности клада как комплексного памятника материальной и исторической важности привело к тому, что многие гривненные клады оказались разобщенными.

Так, 199 гривень Рязанского клада 1828 г. находятся частями в Эрмитаже, Казани и Киеве. Клады Казанской губернии 1882 и 1895 гг.

(73 и 13 экземпляров соответственно) были распределены между Петербургом и Москвой, Орлом и Тверью, Киевом и Одессой, Пермью и Казанью.

Находки, обнаруженные в губерниях юго-западной России (Украина), постигла та же участь. Так, киевский клад 1880 г. с ул. Житомирской, 8 (усадебная Куглина) оказался в Эрмитаже (34 экз.) и только сокрытые от ИАК семь экземпляров остались в Киевском университете. Из пяти татарских гривень клада 1863 г. из Звенигородского уезда три экземпляра остались в Киевском университете, а два экземпляра оказались в собрании И.Толстого (по Бауэру, 1929 г.). 25 гривень Горбовского клада (1878 г.) были распределены между Эрмитажем (13), Москвой, Черниговом (6?) и Киевом (3). 11 гривень из города Мглин (1892 г.) были разосланы в Петербург и Москву, Новгород и Пермь, Чернигов и Киев.

В конце XIX в. весьма активизировались археологические исследования в Украине, однако результаты раскопок преимущественно при-

*По докладу, представленному на XII Международном нумизматическом конгрессе в Берлине, проходившем 9-11 сентября 1997 г. Доклад посвящен 80-летию Украинской Народной Республики и её денежной системы.

Каталог представлен в сокращённом варианте: в нём отсутствуют имеющиеся у автора списки гривень неустановленного происхождения, а также анализ ювелирных изделий и монет, современных гривням.

надлежали заказчикам, тем, кто оплачивал работы. Естественно, владельцы материалов распорядились ими по своему усмотрению: преподносили императорской семье, продавали, иногда что-то жертвовали различным Обществам древностей и музеям.

Благодаря большому авторитету профессора Киевского университета В.Б. Антоновича (он заведовал университетским мюнцкабинетом и Музеем древностей в 1872-1906 гг.) многие монетные клады и отдельные нумизматические находки поступали на хранение в университет как пожертвования от меценатов и коллекционеров, ИАК, преподавателей университета и провинциальных гимназий. Так поступили, например, клады из Гвоздова (1873 г.) и Горбова (частично 1878 г.), из Черкасс (1889 г.) и Мышеловки (1896 г.).

В XX в. материалы археологических раскопок в основном поступают в открытый в 1904 г. Киевский городской музей (теперь - НМИУ). Первый директор музея Н.Ф. Беляшевский, его сподвижники - археолог В.Хвойка и этнограф Д.Щербакковский, благодаря экспедициям в различные губернии, проведению археологических исследований на Киевщине, Волыни и Черкащине, стали основными фундаторами коллекций музея, в том числе и мюнцкабинета.

Среди имен дарителей присутствуют такие известные меценаты Киева, как сахарозаводчики Бобринские и Терещенко, крупный коллекционер Б.Ханенко и его супруга Варвара Николовна, В.Семиренко и Тарновские, известные коллекционеры С.Бодилевский и К.Болсуновский, П.Сурин и Н.Захаревич-Захарьевский.

Сообщения, серьезные исследования, каталоги выставок археологических съездов и коллекций отражали все примечательные нумизматические находки в различных известных научных изданиях до 1917 года. А рукописные инвентарные каталоги университетского и городского музеев, составленные вышеупомянутыми хранителями мюнцкабинетов, отличаются тщательностью записей истории находки той или иной гривни.

После революции поступления гривень единичны, а описания в инвентарях - очень скупы.

Почему же в наши дни оказалось архисложным осуществление так называемой идентификации?

В XX в. решались проблемы весьма далекие от материальной культуры, она-то и пострадала больше всего от воен, эвакуаций-резвакуаций, социально-экономических

потрясений. Была утрачена информация.

Новое поколение музейных нумизматов в 70-е годы обнаружило мюнцкабинет собственно депаспортизованным, а музейный архив - в хаотическом состоянии. Многие годы затем были посвящены постижению коллекции, атрибутике, шифровке и дальнейшему комплектованию. Осуществленная в 1985-1986 годах акция Всесоюзной переработки (на сланце) серебряной и золотой нумизматики в музеях СССР лишь более-менее подтвердила неосуществленную апробацию 1954 года, проведенную в музее опытным пробирером Герфункелем. Взвешивание монет во все годы производилось на провизорских весах.

Однако простая и хлопотная фиксация физического состояния экспонатов - шифр, наименование, вес, проба и т.д. - уже не удовлетворяет запросы времени. Начавшийся процесс идентификации и научной паспортизации был вызван необходимостью введения коллекции в научный оборот.

Начались самые большие трудности. Чаще всего казалось невозможным привязать, например, гривни к скудной информации в инвентарных книгах. Названия типов гривень с указанием разного веса в разные годы, естественно, были недостаточными для идентификации. Отсутствовало минимальное описание отличительных признаков гривень и состояния предмета, а незаполненность графы «Источник поступления» вообще исключала, казалось, возможность поиска. Пренебрегая пробирная информация, такая различная в разные годы, не помогала установлению истины.

А что же опубликованные в свое время сообщения о находках гривень или исследований, скажем, проблем ареала их распространения или весовых норм? Ответом на этот вопрос может служить поговорка о случае, когда с водой выплескивают ребенка.

За сто лет теоретизирований нумизматы-хранители едва не утратили сам предмет обсуждения, не заботясь о поддержании его физического и духовного долголетия, забывая шифровать саму гривню или указывать ее отличительный признак, максимально точный вес как в инвентарной книге, так и в публикации.

Внедрение электронной аппаратуры в музейное дело позволило осуществить взвешивание 45 гривень на электронных весах. Показание нового веса превзошло все ожидания: оно было меньше прежде зафиксированного от 1 до 6 граммов, иногда и более. Например, новый вес разбитой надвое гривни киев-

ской 1898 г. с Александровского спуска - 154,55 г против прежних 38,25 зол. Новый вес гривень татарских из пос. Старые Буды 1863 г. и из Петропавловской Слободы 1895 г. на 4-6 граммов ниже указанных, например, прежде - 46 зол. 73 дол. и 47 зол. 28 дол. соответственно (по Ильину, №№ 88, 100, 62. 1921 г.). Гривни черниговские из Горбова 1878 г. имеют вес на 1,5-5 граммов ниже против указанных в инвентарной книге В.Антоновича 47 зол. 21 дол., 46 зол. 90 дол., 46 зол. 48 дол. То есть, идентификация по ранее указанному весу невозможна, если предмет не имеет никаких явных признаков.

Последним аргументом в важном для нас процессе идентификации служили надписи старых номеров на некоторых гривнях и сходные их с архивными документами, а также с известными публикациями, список которых приведен в конце работы.

Желание уточнить качество слитков, установить истинную пробу и её колебания в разных точках, выявить фальшивые экземпляры привели к сотрудничеству с Киевским институтом сверхтвердых материалов имени академика Бакуля, где был произведен спектральный анализ каждой гривни на микроанализаторе «Cam Scan - 4 DV» (Англия).

В результате были установлены значительные отличия пробы серебра от указанных в инвентарях, уточнены низкопробные и выявлены фальшивые экземпляры.

Но показатели пробы серебра в шовных гривнях между верхушкой-гребешком и основной-доливкой оказались такими же незначительными, как и показатели, снятые в разных точках одного экземпляра.

В конце статьи представлены силуэты уменьшенных гривень неустановленного происхождения, в котором сокрыты пока и 15 гривень из Михайловского Златоверхого монастыря 1940 г., 2 гривни из В.Снетинки (1900 г.), 2 гривни из Жулян (1840 г.), а также интересные одиночные экземпляры.

Завершает работу перечень гривень неустановленного происхождения, монет и анализ ювелирных изделий, современных монетной гривне. Повода для размышлений, кажется, нет, разве что подтверждено наличие в окислах Al, Si, K, Cl, Fe.

По поводу жизнеспособности традиционной классификации гривень по типам, изначально названным по месту их находок и активно обращения, практический опыт хранительской работы в музее подтверждает её и подсказывает, кроме

того, следующие конкретные подтипы для более совершенной музеефикации гривень:

1. Киевского типа: плоские, горбатые, овальные («мушли»);
2. Новгородского типа: ладьевидные, ладье-стерженевидные, стерженевидные;
3. Черниговского типа: ромбовидные, овальные, угольные (?);
4. Татарского типа: трапециевидные, ладьевидные («корытца»).

Автор надеется, что данный небольшой каталог гривень НМИУ дополнит имеющуюся информацию о почти полуторах тысячах гривень, хранящихся в Эрмитаже, в Московском историческом и других музеях стран СНГ.

СОКРАЩЕНИЯ

Зол. - золотник (4,28 грамма)
 Дол. - доля (0,040 грамма)
 ИАК - Императорская археологическая комиссия
 КГМ - Киевский городской музей
 ВМГ - Всеукраинский музейный городок
 НМИУ - Национальный музей истории Украины
 МИДУ - Музей исторических драгоценностей Украины

ОА - Отдел археологии
 ОФ - Отдел фондов
 ОН - Отдел нумизматики

Список литературы

1. Антонович В.Б. Археологическая карта Киевской губернии. 1895.
2. Археологическая летопись Южной России. К., 1899-1904. (АЛИОР. Под редакцией Н.Беляшевского).
3. Bauer N. Die Silber- und Goldbarren des russischen Mittelalters. // Numismatische Zeitschrift. Wien, 1929.
4. Данилевич В. Монетные клады, принадлежавшие мюнцкабинету университета св.Владимира. К., 1892.
5. Ильин А. Топография кладов серебряных и золотых слитков. Петербург, 1921.
6. Корзухина Г. Русские клады IX-XIII веков. М.-Л., 1954.
7. Котляр Н. Грошовий обіг на території України доби феодализму. Київ, 1971.
8. Сотникова М. Русские клады слитков и монет в Эрмитаже. // Труды Эрмитажа. Л., 1979.
9. Фёдоров-Давыдов. Клады джучидских монет. // НиЭ. Т.1. М., 1960.
10. Яшчева-Омельянчик Р. Хранители Киевского мюнцкабинета // Materialy z II Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej 1996 roku w Supraslu. Polskie Towarzystwo Numizmatyczne. Warszawa, 1997.

История находки отдельных монетных гривень, восстановленная по архивным материалам и их спектральный анализ.

I

1. РЯЗАНЬ, «при соборной церкви Бориса и Глеба». 1828 г.
2. Клад состоял из 199 гривень (по А.Ильину).
3. Поступление 6 экз. в мюнцкабинет университета св.Владимира в 1841 г. при хранителе П.Ярковском.
4. Архив НМИУ. - Ф.1 - Оп.1. - Д.37 - С.93 об.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
AR 3913	новгород.стерженевидн.	145	надчеканка «II»
AR 3915	»	145	надчеканка «VI»
AR 3917	»	142	надчеканка «I»
AR 3918	»	145	надчеканка «IV»
AR 3946	»	141	надчеканка «V»

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
AR 3913	197,10	98,313	1,278	0,426			
AR 3915	190,35	97,856	1,604	0,562			
AR 3917	194,50	98,877	1,129				
AR 3918	197,66	97,689	1,540	0,799			
AR 3946	193,80	97,714	1,845	0,461			

II

1. СТАРЫЕ БУДЫ Звенигородского уезда Киевской губернии. 1863 г.
2. Клад состоял из 5 гривень; монет серебряных - 2 212 экз., из которых джучидских XV в. с контрамарками и без них - 13 экз., генуэзско-крымских - 17 экз., сербской - 1 экз.
3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира при хранителе Я.Волошинском - 3 экз.(?).
4. Bauer N. Die Silber- und Goldbarren des russischen Mittelalters. // Numismatische Zeitschrift. Wien, 1929.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
AR 3941	татарская ладьевидная	116	5 углублений; насечки
AR 3943	»	104	край вогнут
AR 5963	»	103	цифры тушью «186...»

Лигатура

Инв. № 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Au 7	Mg 8
AR 3941	199,25	74,678	11,675	13,667			
AR 3943	189,97	97,535	2,144	0,339			
AR 5963	196,79	84,462	2,183	0,394	1,104	11,857	

III

1. ГВОЗДОВО Васильковского уезда Киевской губернии. 1873 г.
2. Клад состоял из 7 гривень и 3 половин гривень; монет Золотой Орды - 6 экз.; монет Владимира Ольгердовича - 2 экз.
3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира при хранителе В.Антоновиче с «примечанием»: «№7937 отправлена по определению Правления университета в обмен в музей St.German»). Фрагменты горшка клада хранились в университетском Музее древностей (инв.№1548).
4. Архив НМИУ. - Ф.1. - Оп.1. - Д.29 (инв.№№7933-7942). Архив ОА НМИУ.- Инвентарные книги музеев университета св.Владимира 1873-1907 и НМИУ 1919-1939 гг.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
AR 3920	новгород.ладьевидные	108	граффити
AR 3923	»	104	»
AR 3924	»	112	»
AR 3925	»	106	»
AR 3945	»	98	отверстие на торце
AR 3919	1/2 »	55	граффити
AR 3921	»	46	
AR 3922	»	52	граффити

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Au	Mg/Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 3920	187,62	90,378	5,790	3,851			
AR 3923	193,69	87,043	7,124	5,856			
AR 3924	187,10	87,489	7,483	5,048			
AR 3925	186,04	82,582	12,268	5,164			
AR 3945	196,22	97,577	1,730	0,720			
AR 3919	96,20	78,309	4,740	16,187	0,770		
AR 3921	96,50	78,517	9,162	12,325			
AR 3922	88,90	78,203	8,079	10,276	3,446		

IV

- ВЫТОЧЕВ Киевского уезда (берег р.Стugna). 1875 г.
- Единичная находка.
- Поступление в Музей древностей университета св.Владимира при хранителе В.Антоновиче: «Киевская гривня 37 зол. 60 дол. со следами ушка для подвески на верхней поверхности гривни».
- Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга университетского Музея древностей 1873-1907 гг. (инв. № 1779).
- Место хранения - МИДУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
A3C 469	киевская плоская	78	выпуклое колечко на поверхности

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
A3C 469	159,26	92,522	4,635	2,859			

V

- ГОРБОВО Новгород-Северского уезда Черниговской губернии. 1878 г.
- Клад состоял из 25 гривень разных типов.
- Поступление в муноцкабинет при хранителе В.Антоновиче.
- Архив НМИУ. - Ф.2. - Оп.1. - Д.29 (инв.№ 10996-10998).
- Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 3926	чернигов.овальная	147	выпуклая
AR 3927	ромбовидная	117	плоская
AR 3928	»	138	выпуклая

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Sn	Mn	Ni
1	2	3	4	5	6	7	8	9
AR 3926	203,0	1,901	2,656	0,126	2,604	0,135	65,261	27,317
AR 3927	195,30	97,024	2,873	0,117				
AR 3928	201,67	93,515	5,934	0,557				

VI

- КИЕВ, ул.Большая Житомирская, 8 («в старом городе вблизи Десятинной церкви»). 1880 г.
- Клад состоял из 34 (?) гривень; колтов золотых - 2 экз., золотых украшений головного убора, бронзовых колечек - 2 экз., золотых пластинок зигзагообразных, сережки золочёной киевского типа и части такой же, глиняного горшка с ушком и линейным орнаментом в виде запяток (из коллекции А.Бобринского (?)).
- Поступление в Киевский городской музей (ныне - НМИУ) при директоре Н.Беляшевском в 1913 г.: «Куплена на средства музея за 100 рублей - 7 гривень киевских».
- Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга КГМ 1904-1917 гг. (инв.№№ 16475-16481).
Инвентарная книга НМИУ №10 за 1940 г. (№№67156-67162).
- Место хранения - НМИУ (A3C 462, 499, 484) и МИДУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки на основе
1	2	3	4
A3C 461	киевская плоская	82	граффити
A3C 464	»	80	»
A3C 474	»	78	»
A3C 475	»	83	»
A3C 476	»	80	»
A3C 499?	»	79	»
A3C 484?	»	90	»

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
A3C 461	160,24	93,483	4,783	1,744			
A3C 462	155,40	90,237	6,942	1,919	0,249	0,619	0,050
A3C 474	157,20	95,188	3,667	1,254			
A3C 475	158,90	97,502	0,768	1,744			
A3C 476	155,70	87,230	7,051	5,742			
A3C 499	159,67	93,217	4,376	2,422			
A3C 484	162,27	94,922	3,499	1,589			

VII

- ТАШКИРМЕНЬ Лаишевского уезда Казанской губернии. 1882 г.
- Клад состоял из 73 гривень.
- Поступление в муноцкабинет университета св.Владимира 1884 г. при хранителе В.Антоновиче: «От Императорской археологической комиссии».
- Архив НМИУ. - Ф.1. - Оп.1. - Д.33 (инв.№ 12298).
- Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 3916	новгород.ладье-стержневидная	132	шов доливки на боковой поверхности

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 3916	197,8	74,746	0,872	23,786	0,603		
доливка-основа:	97,221	1,085	1,389	0,316			

VIII

- КИЕВ, ул.Трёхсвятительская, «напротив церкви Трёх Святителей при закладке фундамента дома Агеева». 1882 г.
- Клад состоял из 2 гривень.
- Поступление в муноцкабинет университета св.Владимира в 1883 г. при хранителе В.Антоновиче.
- Архив НМИУ. - Ф.1. - Оп.1. - Д.33. - С.54. (инв.№№ 12128-12129).
- Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки на основе
1	2	3	4
AR 3932	киевская плоская	80	насечки
AR 3933	»	80	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 3932	166,80	92,784	6,126	1,099			
AR 3933	159,75	90,783	6,190	3,042			

IX

- СМЕЛА Черкасского уезда Киевской губернии. 1887 г.
- Куплен единичный экземпляр.
- Поступление в Киевский городской музей. Запись директора музея Н.Беляшевского в 1923 г.: «Куплена в Смеле в 1887 г. Из собрания А.Бобринского».
- Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга КГМ 1919-1923 гг. (инв.№ 24975).

5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки 4
АЗС 492	киевская выпуклая	72	край отрублен

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
АЗС 492	155,49	91,104	7,044	1,862			

X

1. ПЕКАРИ (урочище Княжей Горы) Черкасского уезда Киевской губернии. 1889 г.
2. Клад состоял из 4 гривень.
3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира в 1890 г. при хранителе В.Антоновиче.
4. Архив НМИУ. - Ф. 1. - Оп. 1. - Д. 33 (инв.№№ 14798-14801).
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
AR 3935	киевская выпуклая	78	в углу отверстие
AR 3936		77	граффити
AR 3938		77	насечки
AR 3948		77	«»

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
AR 3935	157,53	94,247	3,663	2,104			
AR 3936	158,48	91,577	6,855	1,577			
AR 3938	158,95	92,514	6,402	1,092			
AR 3948	157,60	98,792	1,213				

XI

1. МГЛИН Черниговской губернии. 1892 г.
2. Клад состоял из 11 гривень.
3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира в 1893 г. при хранителе В.Антоновиче.
4. Архив НМИУ. - Ф. 1. - Оп. 1. - Д. 29. (инв.№ 23934).
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
АЗС 495	новгород.ладье-стержневидная	132	10 насечек

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
АЗС 495	197,38	97,083	1,089	0,648	0,424	0,774	

XII

1. ПЕТРОПАВЛОВСКАЯ СЛОБОДА Чистопольского уезда Казанской губернии. 1895 г.
2. Клад состоял из 13 гривень «в виде корытца».
3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира в 1896 г. при хранителе В.Антоновиче.
4. Архив НМИУ. - Ф. 1 - Оп. 1. - Д. 33 (инв.№№ 26261-26262).
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
AR 3942	татар.ладьевидная	100	на боку выпуклая «А»
AR 3944	»	104	граффити, отверстие

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
AR 3942	203,8	98,711	0,843	0,463			
AR 3944	199,8	95,200	2,407	2,410			

XIII

1. МЫШЕЛОВКА Киевской губернии («вблизи Киева», «в усадьбе

крестьянина Охрима Тернового»). 1896 г.

2. Клад состоял из 11 гривень, наконечников - 5, накладок золочёных - 8, скоб - 3, колец - 3, пряжек - 2, глиняного горшка.
3. Поступление в Музей древностей университета св.Владимира при хранителе В.Антоновиче.
4. Архив НМИУ. - Ф.Р.-1260. - Оп. 1. - Д. 28. - С. 110. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга 1873-1907 гг. (инв.№№ 6886-6918).
5. Место хранения - НМИУ (АЗС 748,749,753,755,756) и МИДУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки 4
АЗС 748	чернигов.ромбовидная	153	4 отверстия, насечки
АЗС 749	»	125	
АЗС 750	»	137	
АЗС 751	»	126	
АЗС 752	»	155	погнута
АЗС 753	»	133	3 отверстия, край отрублен
АЗС 754	чернигов.овальная	145	отверстие, граффити «П» и «М»
АЗС 755	«	133	граффити
АЗС 756	«	137	отверстие, край отрублен
АЗС 1203	«	43	фрагмент
АЗС 757	«	127	погнута, край отрублен

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
АЗС 748	196,80	92,945	6,300	0,758			
АЗС 749	204,35	95,163	3,007	0,796	0,204	0,847	
АЗС 750	198,60	95,044	4,975				
АЗС 751	199,0	96,575	3,439				
АЗС 752	196,0	97,048	2,965				
АЗС 753	197,40	96,220	3,231	0,333	0,221		
АЗС 754	199,15	96,780	2,730	0,514			
АЗС 755	198,30	96,108	2,318	0,612	0,730	0,240	
АЗС 756	175,30	92,172	5,349	1,044	1,442		
АЗС 1203	23,10	93,594	6,410				
АЗС 757	197,0	96,781	3,232				

XIV

1. РЖАДКОВКА Новоград-Волынского уезда Волынской губернии. 1896 г.
2. Клад состоял из 15 гривень.
3. Поступление в Киевский городской музей в 1897 г. Запись археолога В.Хвойки: «От Императорской археологической комиссии (из коллекции Богданова).
4. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга 1904-1909 гг. (инв.№ 121). Инвентарная книга № 10 за 1940 г. (инв.№№ 67163-67165).
5. Место хранения - ОН НМИУ (АЗС 354,464,466,489) и МИДУ.

Инв.№ 1	Тип гривни 2	Длина, мм 3	Признаки на основе 4
АЗС 354	киевская выпуклая	73	отверстие, насечки
АЗС 463	" плоская	80	насечки
АЗС 464	" выпуклая	80	
АЗС 465	" "	76	глубокие раковины
АЗС 466	" плоская	79	насечки
АЗС 483	" "	73	"
АЗС 489	" "	73	"

Лигатура

Инв.№ 1	Вес, г 2	Ag 3	Cu 4	Pb 5	Fe 6	Mg 7	Mn 8
АЗС 354	158,65	95,073	3,028	1,912			
АЗС 463	160,15	93,385	4,729	1,898			
АЗС 464	161,05	89,346	6,030	4,645			
АЗС 465	154,32	90,366	7,631	2,013			
АЗС 466	163,94	92,405	5,642	1,965			
АЗС 483	158,80	92,549	5,997	1,463			
АЗС 489	146,73	93,080	5,339	1,591			

XV

1. ВОЙТОВЦЫ (?) Переяславского уезда Полтавской губернии. 1898 г.
2. Клад состоял из 29 гривен, перстней золотых - 2, браслетов серебряных - 2.
3. Поступление в Киевский Городской музей при директоре Н.Беляшевском: «Куплена у Тысячного-Полічко».
4. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга КГМ 1919-1923 гг. (№ 21366).
5. Место хранения - НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
АЗС 486	киевская плоская	82	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Sn	Ni	Zn
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АЗС 486	128,78	75,0						

XVI

1. КИЕВ, ул.Александровский спуск, 1898 г.
 2. Одиночная находка - «гривня, разбитая на 2 части».
 3. Поступление в мюнцкабинет университета св.Владимира в 1899 г. при хранителе В.Антоновиче.
 4. Архив НМИУ. - Ф.1. - Оп.1. - Д.32. (инв.№ 34580).
 5. Место хранения - ОН НМИУ.
- Примечание: в публикациях А.Ильина, Н.Корзухиной и др. место находки ошибочно названо Андреевским спуском.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 3931	киевская плоская	60	край обрублен на 1/3
AR 3950	«	23	фрагмент

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 3931	125,20	93,124	5,107	1,780			
AR 3950	29,35	92,376	6,358	1,274			

XVII

1. КИЕВ, ул.Андреевский спуск. 1900 г.
 2. Одиночная находка (?).
 3. Поступление в Киевский городской музей в 1913 г. при директоре Н.Беляшевском.
 4. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга КГМ. Инвентарная книга НМИУ № 10 за 1940 г. (инв.№ 16476?).
 5. Место хранения - ОН НМИУ.
- Примечание: В. и Б.Ханенко. Древности Приднепровья. К., 1902. Т.У. № 608. - Однако, дано фото № 607).

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
АЗС 484	киевская плоская	91	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС 484	162,27	94,922	3,499	1,589			

XVIII

1. ЧУБАРОВ Новгород-Северского уезда Черниговской губернии. До 1907 г.
2. Клад состоял из 3 гривен.
3. Поступление в Киевский городской музей от В. и Б.Ханенко при археологе В.Хвойке.
4. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга 1904-1909 гг. (инв.№№ 13417-13419).
5. Место хранения - МИДУ

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
АЗС 481	чернигов.ромбовидная	165	

1	2	3	4
АЗС 482	» овальная	156	
АЗС 502	» ромбовидная?	130	край отрублен

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС 481	198,92	95,084	4,724	0,196			
АЗС 482	198,38	97,477	2,477	0,058			
АЗС 502	197,15	96,656	2,959	0,408			

XIX

1. КИЕВ, на перекрестке улиц Нижний Вал и Константиновской. 1908 г. (по А.Ильину №93)?
 2. Клад состоял из 1 и 1/2 медных гривен (?) . Находка археолога В.Хвойки.
 3. Поступление в Киевский городской музей в марте 1917 г. при директоре Н.Беляшевском: «Найдена на Княжей горе Киевской губернии монетная гривня киевского типа, медной половина. Вес 20-21 зол. Дар Варвары Ханенко».
 4. Архив ОА НМИУ. - Инвентарная книга КГМ 1904-1917 гг. (инв.№ 18288).
 5. Место хранения - НМИУ.
- Примечание:** данные по А.Ильину (№93) и инв. книге расходятся.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
В.1600	1/2 киев.выпуклой	50	
АЗС 477(?)	киевская плоская	80	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Sn	Ni	Zn
1	2	3	4	5	6	7	8	9
В 1600	86,0	4,144	26,942	58,485	0,618	9,812		
АЗС 477	170,0	9,801	62,303	0,949	0,738	5,303	6,012	14,895

XX

1. КУТЫ Хижнянской волости Уманского уезда. Начало XX в.
2. Клад состоял из 10 гривен, замочка и глиняного горшка.
3. Поступление во Всеукраинский музейный городок (Киево-Печерская лавра) в 1932 г. Куплены 2 экз. у П.Домбровского.
4. Архив НМИУ. - Ф.Р.- 260. - Оп.1-д. - Д.12а. (инв.№№ 31629-31630).
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 5961	новгород.ладье-стержевидная	136	на боку отлита «п», насечки на основе
АЗС 497	»	133	на боку отлита «А», 14 насечек на основе

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 5961	198,73	96,498	1,604	1,913			
АЗС 497	197,58	92,914	2,445	3,959	0,705		

XXI

1. КИЕВ, Киево-Печерская лавра. 1924 г.
2. «Из розысков ГПУ» - гривня «с нарезками».
3. Поступление в Киевский исторический музей в 1925 г. от Главного политического управления (ГПУ).
4. Архив НМИУ. - Ф.Р.-1260. - Оп.1-д. - Д.12а. (инв.№ 31494).
5. Место хранения - МИДУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки на основе
1	2	3	4
АЗС 487	киевская выпуклая	78	граффити

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС 487	163,70	95,729	1,056	1,240			

XXII

1. МИРОПОЛЬ Житомирской области, во время строительства. 1938 г.
2. Клад состоял из 1 гривни, пластинок серебряных - 2, колтов золотых - 2, подвески серебряной с цепочкой - 1.
3. Поступление в Киевский исторический музей от начальника строительства Ф.С. Чуракова.
4. Инвентарная книга ОН НМИУ.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки на основе
1	2	3	4
АЗС 498	киевская выпуклая	82	графитти

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС 498	149,80	93,766	3,250	2,033	0,925	0,040	

XXIII

1. КИЕВ, территория Десятинной церкви. I пол. XX в.
2. История находки не известна.
3. Поступление в Киевский исторический музей. Экспонировалась до 1941 г. на выставке «Материалы археологических раскопок на территории Десятинной церкви».
4. Архив ОФ НМИУ. - Эвакуационный список 1941 г. (старый инв. № 38921).
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
АЗС 485	киевская плоская	80	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС 485	163,75	92,103	4,294	3,624			

XXIV

1. БОРЩОВ Барышевского района Киевской области, «возле моста через р. Трубез при прокладке автомагистрали». 1948 г.
2. Клад состоял из двух половин гривни, монет Золотой Орды - 80, грошей пражских обрезанных - 3, динария литовского (печать) - 1, динариев Дмитрия Корибутовича - 8, динариев Владимира Ольгердовича - 21 (атрибуция Г.Козубовского).
3. Поступление в НМИУ «из экспедиции главного хранителя музея И.Бондаря и Н.Линьки».
4. Инвентарная книга ОН НМИУ.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 6538/1	1/2 новгородская ладьевидная	62	трещина на основе раковина на гребне
AR 6538/2	«	63	шов вдоль гребня

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 6538/1	общий	87,692	8,460	3,339	0,522		
AR 6538/2		191,85	87,292	8,695	3,936	0,092	

XXV

1. КИЕВ, ул.Трёхсвятительская, «напротив дома 4а». 1949 г.
2. Клад состоял из 6 гривеней.
3. Поступление в НМИУ в 1964 г. из Института археологии АН УССР.
4. Архив ОФ НМИУ. - Акт приёма от 24.09.1964 г.
5. Место хранения - МИДУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
АЗС 2204	новгород.стержневидная	167	
АЗС 2205	»	177	
АЗС 2206	»	142	обрублена
АЗС 2207	киевская плоская	82	насечки
АЗС 2208	»	80	
АЗС 2209	»	80	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
АЗС	2204	196,3	90,736	7,700	1,574		
АЗС	2205	227,1	90,616	8,057	1,335		
АЗС	2206	194,3	96,451	2,385	1,172		
АЗС	2207	157,4	99,169	0,852			
АЗС	2208	159,6	95,739	3,256	1,012		
АЗС	2209	153,2	98,887	1,025	0,095		

XXVI

1. КИЕВ, из коллекции С.В.Бодилевского
2. В коллекции, переданной КГМ - более 1500 предметов нумизматики.
3. Поступление в КГМ до 1904 г. при директоре Н.Беляшевском.
4. Архив НМИУ. - Ф.Р.-1260. - Оп.1-доп. - Д.12. - С.1. (инв.№1)
5. Место находки - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки
1	2	3	4
AR 3929	киевская плоская	80	

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
AR 3929	165,93	91,914	6,098	2,000			

XXVII

1. КИЕВ, из коллекции В.Мишина на тему «Киевская Русь - Россия до 1915 г.».
2. В коллекции 189 монет, из них - 3 гривни.
3. Поступление в НМИУ в 1986 г. при хранителе З.Зразюк.
4. Публикуется впервые.
5. Место хранения - ОН НМИУ.

Инв.№	Тип гривни	Длина, мм	Признаки на основе
1	2	3	4
НД 2106	татарская ладьевидная	109	на торце отверстие
НД 2107	киевская выпуклая	80	насечки
НД 2164	1/2 новгород.ладьевидная	53	шов; 5 клейм

Лигатура

Инв.№	Вес, г	Ag	Cu	Pb	Fe	Mg	Mn
1	2	3	4	5	6	7	8
НД 2106	198,0	93,185	2,110	0,783	3,396	0,535	
НД 2107	158,70	94,128	3,166	2,037	0,635	0,057	
НД 2164	93,85	67,531	1,735	30,739			

(доливка-основа)

Ниже приведенные иллюстрации
гривенных кладов расположены в
географическом порядке по мере
удалённости от Киева.

Таблица I

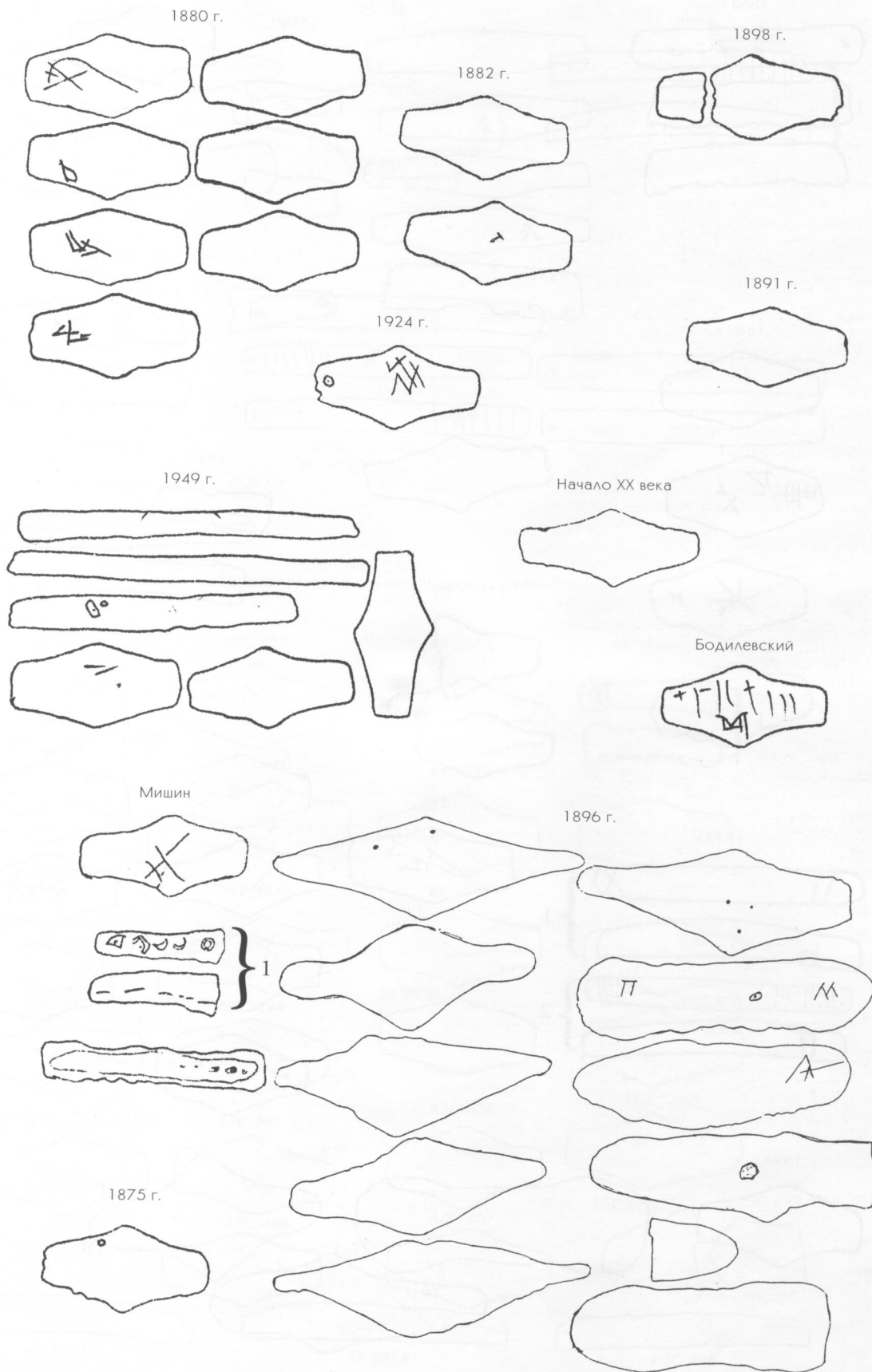
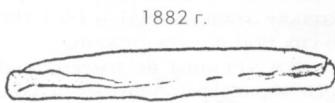
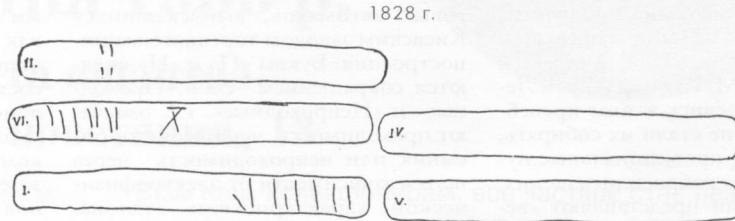
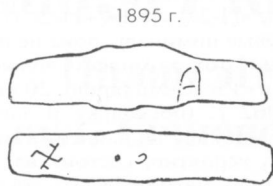
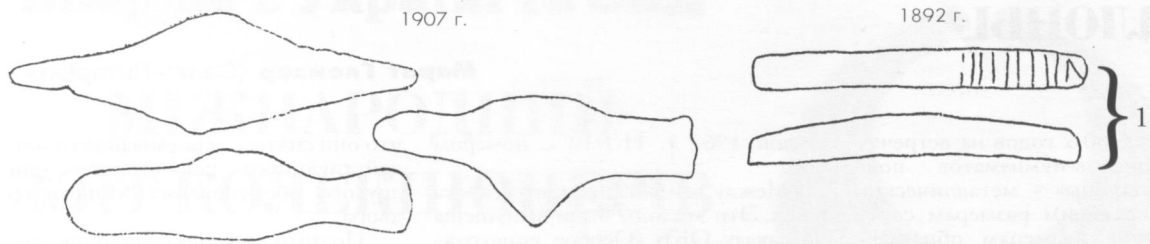
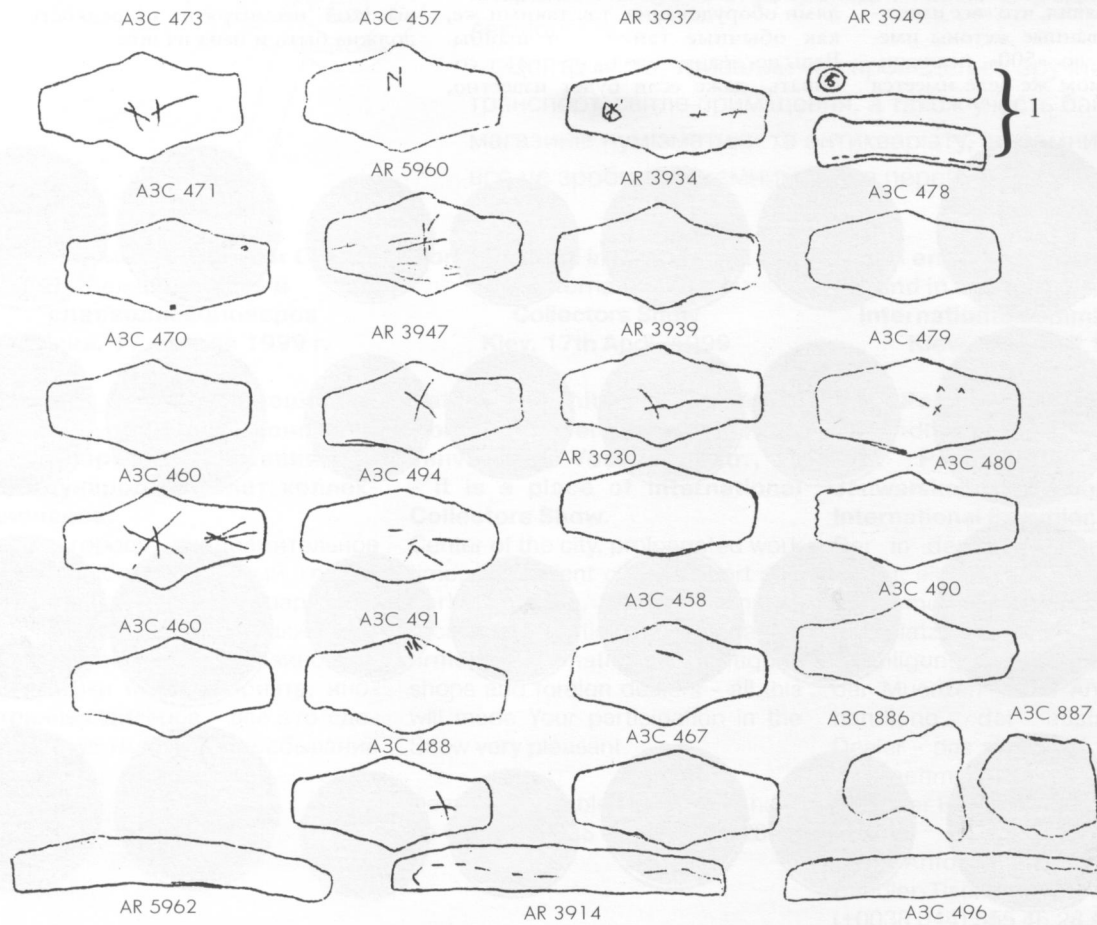

Таблица III

Гривни неуставленного происхождения

Эталоны

Марат Глейзер (Санкт-Петербург)

В начале 60-х годов на встречах коллекционеров-нумизматов появились «эталоны» - металлические кружки, по своим размерам соответствующие размерам обращавшихся тогда металлических монет в 10, 15, 20, 50 копеек и в 1 рубль. Поскольку они явно не имели платежного характера, многие крупные коллекционеры (Н. Я. Дашевский, Д. И. Мошнягин, Д. И. Андреев и др. в Москве, М. Глейзер и др. в Ленинграде) отнеслись к ним пренебрежительно и не стали их собирать, однако мелкие провинциальные нумизматы жадно набросились на них, считая, что они представляют «великую ценность».

Несколько лет назад в газете «Миниатюра» ростовский журналист В. А. Назаров, не имеющий, как он сам признается, точных данных о происхождении и предназначении, предложил объединить их с обычными номерными жетонами Министерства торговли и назвал их «секретными жетонами». При этом В. А. Назаров заявил, что «все известные пронумерованные жетоны имеют нумерацию до «500» исключительно». На самом же деле имеется

эталон 1962 г. Н-1/10 с номером 668.

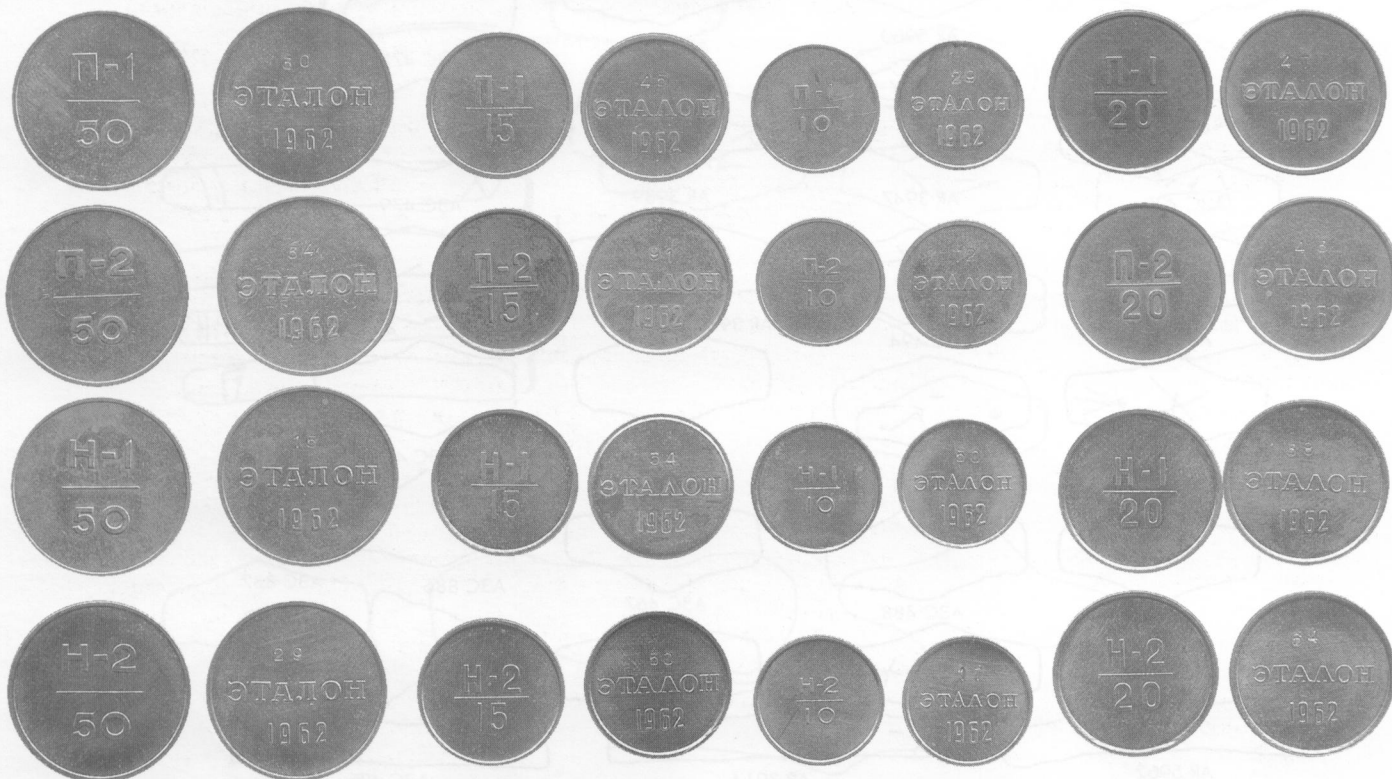
Между тем нет никакого секрета в них. Эти эталоны были выпущены по заказу ОКБ (Особое конструкторское бюро) торгового машиностроения в Ленинграде для проверки работы монетоприемников торговых автоматов, выпускавшихся Киевским заводом торгового машиностроения. Буквы «П» и «Н» являются сокращением слов «Проходные» и «Непроходные», т.е. означают проходимость через монетоприемник или непроходимость через него в зависимости от электрофизической характеристики эталона. Проходные эталоны вырабатывались из монетного сплава, а непроходные - из других сплавов для того, чтобы определить, могут ли кружки из других сплавов проникать в монетоприемники и выдавать товары нечестным людям, кидающим их в монетоприемники.

Таким образом, по существу, эталоны являются сменными деталями оборудования, т.е. такими же, как обычные гайки или шайбы. Ведь последние никто не станет собирать, даже если будет известно,

что они сняты с действовавшего или действующего чеканочного или другого оборудования Монетного двора.

Полный комплект эталонов, по видимому, должен состоять из 20 экземпляров без указания года (10, 15, 20, 50 копеек и 1 рубль) с буквами «П-1», «П-2», «Н-1», «Н-2» (так как рублевые номиналы пока не обнаружены, этот комплект должен состоять из 15 экземпляров), 20 эталонов 1962 г. (поскольку и здесь рублевые эталоны не найдены, этот комплект, вероятно, состоит из 15 экземпляров), пяти рублевых эталонов 1963 г. (возможно, их изготовили как дополнение к эталонам 1962 г.) и 10 эталонов 1966 г., поскольку эталоны Н-1 и Н-2 1966 г. до сих пор не обнаружены.

Эти эталоны не имеют платежного характера, поэтому в коллекцию советских металлических платежных денежных знаков (монет и металлических бон) входить не должны. Соответствующей, т.е. невысокой, несмотря на их редкость, должна быть и цена на них.

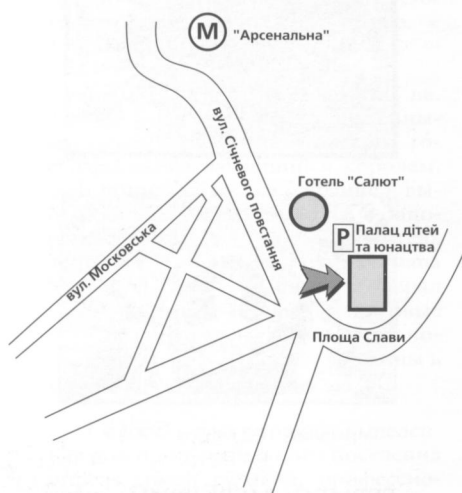

Вперше в Україні та СНД

МІЖНАРОДНИЙ ЗЛІТ КОЛЕКЦІОНЕРІВ

Київ, 17 квітня 1999 р.

**Палац дітей та юнацтва,
вул. Січневого повстання, 13**

Всім нам, колекціонерам, все частіше стає незатишно в наших рідних, але таких занедбаних, напівтемних і непристосованих клубах. А за час, що минув після обвалу «залізної завіси», ми або побачили на власні очі, або хоч почували, як гарно і весело аналогічні заходи проходять в країнах Західної Європи. І от нарешті! 17 квітня 1999 р. в Палаці дітей та юнацтва в Києві (колишній Палац піонерів) вперше в Україні та СНД проходить міжнародний зліт колекціонерів.

Центр міста, тривалий час проведення, зручний міський транспорт, світле приміщення, а також участь банків, фірм, магазинів нумізматики та антикваріату, іноземних дилерів - все це зробить приємним Ваше перебування на зльоті.

**Впервые в Украине и СНГ
Международный
слет коллекционеров
Київ, 17 апреля 1999 г.**

**For a first time in Ukraine and CIS
International
Collectors Show
Kiev, 17th April, 1999**

**Zum erstmalig in der Ukraine
und in den GUS-Laendern
International Sammler Burze
Kiew, 17. April 1999**

**Дворец детей и юношества
(бывший Дворец пионеров),
ул. Январского восстания, 13.
Международный слет коллекционеров.**

Центр города, продолжительное время работы, удобный городской транспорт и место парковки, светлое помещение, а также участие банков, фирм, магазинов нумизматики и антиквариата, иностранных дилеров - все это делает приятным Ваше пребывание на слете.

Заявки на столы для дилеров можно отправить по факсу: (044) 555 46 28.

**Palace of Children and Youth
(former Pioneers Palace) in Kiev,
Yanvar'skogo Vosstaniya str., 13
- it is a place of International
Collectors Show.**

Center of the city, prolonged work time, convenient city transport and parking place, well illuminated rooms and participation of banks, firms, numismatic and antiquity shops and foreign dealers - all this will make Your participation in the Show very pleasant.

Demands for tables for dealers have be faxed (+ 0038 044) 555 46 28.

**Der Palast fuer Kinder und
Jugendliche in Kiew (ehemaliger
Palast fuer Pioniere),
Janvar'skoho Vosstaniya Str., 13.
International Sammler Burze**

Der in der Stadtmitte gelegene Palast, eine unbegrenzte Zeitdauer, bequemer Strassenverkehr und Parkplatz, heller Raum sowie Beteiligung der Banken, Firmen, der Muenzen - und Antiquitaetehandlung, der auslaendischen Dealer - das alles wird Ihnen einen angenehmen Aufenthalt am Sammler Burze bereiten.

Die Anforderungen fuer die Handler-Tische kann man per Fax: (+0038 044) 555 46 28 schicken.

Краткий словарь-справочник бониста

Продолжение, начало в №2, 3, 4 '98

Василий Кухаренко (Киев)

Г

ГЕНЕРАЛЬНАЯ КОЛЛЕКЦИЯ БОН - коллекция, включающая в себя банкноты, бумажные деньги, боны всего мира. Материалы генеральной коллекции можно разделить на отдельные коллекции по странам, видам бон.

ГЕРАЛЬДИКА (лат. - искусство герольда) - наука о гербах и одна из вспомогательных исторических дисциплин. Выводы и данные Г. имеют большое значение для нумизматики, бонистики, изучающих изображения гербов на монетах, банкнотах.

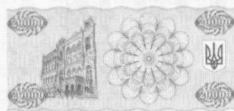
ГЕРАЛЬДИЧЕСКИЕ ЦВЕТА - 6 цветов, которые по правилам геральдики разрешается использовать при создании гербов: красный, синий, зеленый, черный, золотой (желтый) и серебряный (белый), при этом два последних назывались металлами. В начале XVII в. появился обычай передавать цвета с помощью штриховки, пунктиров - этим способом пользовались при чеканке монет, медалей, печатей.

ГЕРБ - эмблема, отличительный знак государства, города, сословия, рода, изображаемый на флагах, банкнотах, монетах, печатях и т. д.

ГЕРБ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УКРАИНЫ - официальная эмблема

100 гривень, 1918 г.

20000 карбованцев, 1993 г.

независимой Украины: тризуб желтого цвета в рамке на белом поле. Впервые в качестве государственного герба (тризуб на синем поле) он был учрежден 12 февраля 1918 г. при образовании УНР. Тризуб неизменно присутствует на всех украинских банкнотах 1917-1920 гг. выпуска. После распада СССР Украина стала независимым государством. Акт провозглашения 24 августа 1991 г. В качестве герба тризуб появился на купоно-карбованцах 1993-1996 гг. На новых банкнотах в гривнях он присутствует не на всех - лишь на банкнотах достоинством в 1, 2, 5, 10 и 20 гривен и только в качестве водяных знаков.

ГЕРБОВАЯ БУМАГА - вошла в употребление в Европе как косвенный государственный налог. Все судебные дела, сделки между частными лицами должны были проводиться на бумагах, продаваемых правительством, на которых изображались государственные гербы или прикладывались печати. В России введена Г.Б. в 1699 г. Петром I.

ГЕРБОВЫЕ ЗНАКИ - специальные бланки, предназначенные для составления некоторых финансовых документов (векселей, чеков и др.), а также особые марки, путем продажи которых государство взимает гербовый сбор при подаче заявлений в адм. и суд. органы.

ГЕРБОВЫЕ МАРКИ - знаки оплаты для взимания непочтовых сборов. В некоторых странах Г.М. продаются почтовыми учреждениями. Известны случаи использования Г.М. в качестве бон.

ГЕРМАНИЯ - латинское название и римская географическая персонификация территории, заселенной германцами. Римляне называли

Германией территорию между Рейном, Дунаем и Вислой, не завоеванную ими. Персонифицированная Г. стала в Германской империи (1881г.) символом империалистических притязаний на власть. Образ Г. часто встречается на многих немецких исторических медалях, монетах, банкнотах (100 рейхсмарок 1883 г., 1908 г. и др.)

Германия, 100 марок, 1908 г.

ГЕРМЕС, МЕРКУРИЙ - в греческой мифологии сын Зевса и дочери Атласа Майи - посланец богов, покровитель торговцев, путешественников, пастухов и т.д. У римлян почитался как бог торговли. Изображение Г. встречается на многих монетах, банкнотах мира в виде красивого юноши. К атрибутам Г. относятся шлем с крылышками, крылатые сандалии и жезл (кадуцей). Как бог торговли и выручки Г. иногда имеет при себе мешочек с деньгами.

ГЕРНСЕЙСКИЙ ФУНТ - денежная единица английского острова Гернси, находящаяся в обращении наряду с английским фунтом. В обращении курсируют банкноты достоинством в 1, 5, 10, 20, 50 Г.Ф. Выпускается Г.Ф. властями острова с 1816 г.

ГЕРКУЛЕСОВЫ СТОЛПЫ. 1. Две горы у Гибралтарского пролива на европейском и африканском берегах. Согласно античным мифам воздвигнуты Геркулесом (латинское имя греческого мифиче-

ского героя Геракла). 2. Одна из гор Г.С. изображена на многих банкнотах владения Великобритании - Гибралтара.

ГЕРЦОГСТВО, КНЯЖЕСТВО. 1. Владение крупного феодала - герцога, князя. 2. Титул герцога, князя. Целый ряд герцогств, княжеств в настоящее время независимы, имеют свои финансовые институты, выпускают свою валюту (княжества Лихтенштейн, Люксембург, Монако и др.).

ГЕРЦОГСТВО ВАРШАВСКОЕ - выпуск банкнот княжества Варшавского, осуществленный 01.07.1811 г. в талерах. Известны три номинала - 1, 2, 5 талеров. Обменный курс: 5 злотых 96 гр. = 1 талеру.

ГЕТМАН. 1. В XVI - XVIII вв. главнокомандующий вооруженными силами польско-литовского государства, назначавшийся королем. 2. В конце XVI в. на Украине - выборный предводитель войск в Запорожье, затем до 1764 г. - правитель Украины. 3. В 1918 г. титул гетмана Украины имел бывший генерал Скоропадский. При нем впервые был осуществлен выпуск национальных бумажных денег Украины в гривнях и шагах.

ГЕТТО - часть города, выделенная для принудительного поселения определенной расовой, профессиональной или религиозной группы населения. Первоначально известны преимущественно еврейские Г. Название Г. появилось в XVI в. от учрежденного в Венеции еврейского квартала. Выход из Г. в ночное время не разрешался. Внутри Г. жизнь регулировалась богатой верхушкой еврейской общины и раввином. В царской России Г. не было. В период Второй мировой войны (1939-1945 гг.) гитлеровцами в ряде городов оккупированных стран были созданы еврейские Г., превратившиеся позже в концлагеря. В некоторых Г. выпускались бумажные денежные знаки (см. Г. Лодзи; Г. Терезиенштадта).

ГЕТТО ЛОДЗИ (Литцманштадта) - в 1940 г., в оккупированном фашистами г. Лодзь (Литцманштадт, Польша) было создано ев-

20 крон еврейского гетто г. Терезиенштадта, 1943 г.

рейское гетто, где имели хождение бумажные деньги в немецких марках. Известен выпуск б. д. из шести номиналов: 1, 2, 5, 10, 20, 50 марок. Встречаются редко.

ГЕТТО ТЕРЕЗИЕНШТАДТА - (01.01.1943 г.) - в чехословацком городе Терезиенштадт общиной городского еврейского гетто был осуществлен выпуск бумажных денег, т.н. квитанций, расписок для внутренних расчетов. Эмиссия состояла из 7 номиналов - 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100 чехословацких крон.

ГИБЕРНИЯ - латинизированное название Ирландии, нахдившейся с 1181 г. до 1800 г. под владычеством Англии, а в 1801 г. присоединенной ею (Объединенное королевство Великобритании и Ирландии). В 1822 г. Ирландия получила статус доминиона, а с 1937 г. - является независимой республикой Эйра. С 1928 г. на монетах и банкнотах чеканится название страны (EIRE).

ГИКАЛО НИКОЛАЙ ФЕДОРОВИЧ (1897-1938 гг.) - партийный, военный деятель Советского государства. В августе-ноябре 1918 г. возглавил 100-дневную оборону г. Грозный от бичераховцев (см. Бичерахов). С 1919 г. - командующий Терской повстанческой армией, действовавшей против денкинцев. Во время обороны Грозного осуществил выпуск бумажных денег для нужд армии и населения - на 100-рублевых купюрах (дензнаках Терской республики) ставил печать собственного изготовления: в центре печати находилась пятиконечная звезда, по кругу шли слова: Ком. Крас. Армии Терской области - командование Красной Армии Терской области.

ГИЛЬОШ (франц. - guilloche) - орнаментальный узор из переплетающихся линий.

ГИЛЬОШИРОВАНИЕ - механическое гравирование на поверхности металла сетки кривых (волнистых) закономерно переплетающихся линий. Применяется при изготовлении печатных форм для печатания сеток на денежных знаках, гербовых и почтовых марках, ценных

бумагах и документах. Является одним из средств защиты от подделок.

ГЛОБУС (лат. - шар) - модель земного шара, изображения которой часто встречаются на банкнотах, монетах многих стран (США, Канады и др.) как символ могущества, мирового господства.

ГЛОРИЯ (лат. - слава) - римская персонификация славы. Частый атрибут в надписях монет, в государственных гербах, изображенных на монетах, банкнотах.

ГОЗНАК - главное управление производством государственных знаков Министерства финансов бывшего СССР. Положение о Гознаке утверждено Народным Комиссариатом финансов РСФСР 6 июля 1919 г. Предприятия Гознака изготавливали денежные знаки, разменную монету, ордена и медали СССР, бланки партийных документов, паспорта, облигации Государственного займа, лотерейные билеты, почтовые марки и другие изделия строгого учета. Кроме этого, предприятия Гознака изготавливали денежную бумагу и бумагу для изделий строгого учета. К продукции Гознака относится ряд других изделий (художественные альбомы, книги, репродукции и т.д.).

ГОМИНЬДАН (китайск. букв. - национальная партия) - политическая партия в Китае. Основана Сунь-Ят-сенем в 1912 г. В 1927 г. реакционное крыло партии во главе с Чан-Кай-ши совершило контрреволюционный переворот и установило диктатуру буржуазии. После поражения Г. в 1948 г. под руководством Компартии Китая создана Китайская Народная Республика.

ГОНДУРАССКИЙ ПЕСО - денежная единица Республики Гондурас, находившаяся в обращении до 1926 г. Законом от 03.03.1926 г. заменена лемпирой.

ГОНКОНГСКИЙ ДОЛЛАР - денежная единица Сянган (Гонконга) - владения Великобритании. 1 Г.Д. = 100 центам. В обращении находятся банкноты в 1000, 500, 100, 50, 10 Г.Д., выпускаемые частными банками, и билеты в 1 Г.Д., выпускаемые исполнительным советом колонии.

ГОРНОРУДНЫЕ МАРКИ - марки или боны, выпускавшиеся с XVII в. для нужд контроля, практических потребностей на горно-рудных предприятиях страны.

ГОРНОРУДНЫЕ, ГОРНЫЕ ЗАВОДЫ - целый ряд заводов на Урале, в Украине (Симский, Сергинский и др.), на которых в период 1918-1924 гг. выпускались бонны частного характера для внутренних нужд.

ГОРОДСКИЕ БОННЫ - по классификации известного московского коллекционера Д. А. Сенкевича - бонны (дензнаки различных наименований), относящиеся к разделу 2. Обязательные выпуски на местах и выпускаемые, как правило, городскими властями, самоуправлениями и т. д. (пример: Бонны Гомельского городского самоуправления 1918 г. - 1, 3, 5, 10 руб.).

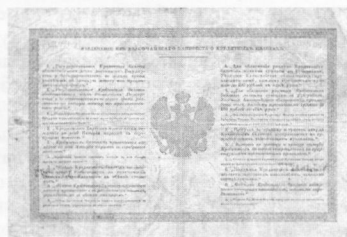
ГОРЬКИЙ МАКСИМ (псевдоним; наст. имя - Алексей Максимович Пешков, 1868-1936 гг.), - русский советский писатель, родоначальник советской литературы. Автор известного очерка «О единице» (1929 г.), в котором описана история необычных бумажных денег (См. «Винные деньги»), выпущенных в 20-е годы в ЯАССР наркомом финансов Якутии Семеновым А.А.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БАНК - центральный эмиссионный центр, главное звено кредитной системы. Г.Б. подчинен высшему исполнительному органу государственной власти.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БАНК СССР (Госбанк) - единый эмиссионный, кассовый и расчетный центр СССР, основной банк кредитования и финансирования народного хозяйства и населения. До 1943 г. - Госбанк СРФСР. Основан по инициативе В. И. Ленина декретом СНК от 07.10.1921 г. Постановлением ЦИК СССР от 06.07.1932 г. реорганизован в Госбанк СССР. Госбанк осуществляет монопольную эмиссию банковских, казначейских билетов, разменной монеты, организует денежное обращение в стране; проводит краткосрочное кредитование народного хозяйства; организует сберегательное дело; международные кредитные и расчетные операции; операции с драгоценными металлами и иностранной валютой. Госбанк СССР - крупнейший банк в мире. Правовое положение Госбанка определяется Уставом, утверждаемым Советом Министров СССР. С 1993 г. - Государственный Банк России.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КРЕДИТНЫЙ БИЛЕТ - бумажные денежные знаки Российской империи, выпущенные в обращение в 1843-1844 гг. взамен аннулированных (в

результате денежной реформы 1841-1843 гг.) ассигнаций. Выпускались достоинством в 1, 3, 5, 10, 25, 100 руб. до 1910 г. В 1898 г. был выпущен Г.К.Б. достоинством в 500 руб. Выпуск повторен был в 1912 г. с измененным рисунком лицевой и обратной стороны.

3 рубля, российский государственный кредитный билет 1855 г.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КРЕДИТНЫЙ БИЛЕТ (нем. - Staatskassenschein) - бумажные деньги Германской империи, выпущенные на основании закона от 30.04.1874 г. Государственным долговым управлением для земель, входящих в состав Германии. Первоначально Г.К.Б. был выпущен на сумму порядка 120 млн. марок достоинством в 5, 10, 20, 50 марок. Все билеты, выпущенные с датой 11.07.1874 г., были изъяты из обращения в 1885 г. Выпуски Г.К.Б. осуществлялись и позже с разными датами до 1914 г. В результате инфляции 1921-1923 гг. обесценились и были изъяты из обращения.

ГОТИЧЕСКИЙ ШРИФТ - угловатый шрифт в отличие от латинского округлого. Первые образцы Г.Ш. встречаются в странах Западной Европы в X - XI вв. Нашел широкое применение в Германии. Часто использовался при графическом оформлении выпусков бумажных денег.

ГРАВЕР (франц. graveur) - художник, занимающийся вырезанием (травлением) изображений на металле, дереве, камне и др. материалах.

ГРАВИРОВАНИЕ - вырезание рельефных, углубленных рисунков на металле, дереве, камне с помощью особых резцов и химических

средств для полиграфического воспроизведения изображений. Широко применяется при изготовлении бумажных денежных знаков, почтовых марок, других видов полиграфической продукции.

ГРАФИКА - вид изобразительного искусства, включающий рисунок (как самостоятельную область творчества) и основанные на искусстве рисунка печатные художественные изображения (гравюра, литография, почтовые марки, бумажные денежные знаки).

ГРИВНА - серебряное украшение в виде полукруга с богатым узором времен Киевской Руси. Его могли носить как мужчины, так и женщины, в основном из представителей княжеской знати, военачальники. За выдающиеся заслуги в ратных делах иногда гривна служила наградой. Из литературных источников известно, что такую гривну носил киевский князь Святослав.

ГРИВНЯ- 1. Первое, наряду с карбованцем, законное платежное средство, введенное правительством Украинской Народной Республики в январе 1919 г. Существовали номиналы в 5, 50, 200, 500, 1000 гривен. Печатались гривни в различных городах: Варшаве, Виннице, Вене, Каменце. Для того времени гривни отличались достаточно высоким полиграфическим и художественным уровнем. 2. Денежная единица независимой Украины. Введена в обращение в сентябре 1996 г., хотя банкноты были изготовлены и доставлены в Украину из Канады еще в 1992-1995 гг. Введена вместо наводнивших рынок по причине гиперинфляции купоно-карбованцев. Банкноты изготовлены достоинством в 1, 2, 5, 10, 20 (по два типа), 50 и 100 гривен. Лицевые стороны банкнот украшают портреты государственных исторических деятелей. На оборотных - представлены памятники культуры, искусства. У истоков введения денежных знаков независимой Украины стояли видные финансовые деятели Национального банка Украины: Матвиенко, Гетьман, Ющенко.

Продолжение следует

Монети Австрії та інших держав у грошовому обігу на Західноукраїнських землях після приєднання їх до Австрійської імперії *

Маловідомі факти та коментарі до них на основі архівного матеріалу
(доповнення до статті, вміщеної в № 4'97)

Using the historical documents as a base, the authors narrate about circulation of Austrian coins and coins of other countries (Poland, Russia, Turkey) in the lands of West Ukraine after their incorporating into Austrian Empire.

Aufgrund der historischen Unterlagen geht es um den Umlauf der oesterreichischen Muenzen und der Muenzen der anderen Staaten (Polen, Russland, die Tuerkei) in den Westukrainischen Laendern nach deren Anschluss an Oesterreich.

Грошовий ринок Галичини та Буковини до середини XVIII ст. був насичений монетами різних країн: середньовічної Польщі, Швеції, Голландії, дрібних німецьких земель, Австрії, а також турецькими та іншими монетами сусідніх держав.

Проте в другій половині XVIII ст. він значно стабілізувався. Після першого поділу Польщі Австрія приєднала до себе в 1772 р. колишні землі Галицько-Волинського королівства (один з останніх князів Галичини отримав титул короля Галичини та Володимирії (Волині), мотивуючи це тим, що габсбурзькі цесарі як угорські королі мали право на володіння цими землями. Для стратегічного сполучення новоздобутої Галичини з Трансильванією Йосип II забажав в 1773 р. приєднати до Австрії і Буковину на підставі колишньої належності Буковини до Покуття.

Австрійська дипломатія натискала на всі можливі важелі: Марія-Тереза, як королева Угорщини, опротестувала російську спробу анексії

* В статті використано архівні матеріали Чернівецької області та матеріали монографії О. Огуй «Монетно-лічильні найменування на Буковині та Молдові (кінець XIV—першої половини XIX ст.)» Чернівці: Рута, 1998.

Молдови та Волощини. За 5000 золотих дукатів та золоту табакерку, прикрашену діамантами, командувач російськими військами граф П. Рум'янцев виявив готовність вивести військові частини з Буковини. З 31.08-3.09.1774 р. війська під проводом генерала Габрієля Міхальді фон Сплєні зайняли Чернівці, Сучаву та Серет. 7.05.1775 р. Туреччина за Костянтинопольською конвенцією вимушена була визнати цей факт. Григорє (Григорій III) Гіка, господар Молдови, яка втратила вихід на польський ринок, намагався повернути Буковину, проте це коштувало йому життя. Ряд посадових осіб з родини султана Абдул-Хаміда - драгоман Костянтин Морузї (майбутній господар) та офіцер Порти уже встигли отримати від Австрії хабаря - 13000 піастрів.

Після анексії Буковини Австрія запровадила на її території військове адміністрування спочатку під керівництвом генерала фон Сплєні (до квітня 1778 р.), а потім генерала фон Енценберга (до 1786 р.). В цей час Буковина та північна Бессарабія продовжували керуватися молдовським законодавством, принципи якого були сформульовані у Золотій грамоті Григорія III Гіки від 1.01.1766 р. Незабаром Галичина та Буковина потрапили у русло реформ Йосипа II (1765-1790): скасування кріпаччини (1781), запровадження шкіл (з 1775), установлення діоцезії в

Олександр Огуй (Чернівці)

Олександр Каглян (Київ)

Чернівцях (1782), утворення православної релігійної фонду (1786) тощо. Що стосується багатой Хотинської райї, з котрої турки у 1780-х роках щорічно збирали по 700000 аспрів, то вона у 1788-1793 рр. була зайнята австрійцями, а з 1812 р. увійшла до складу Росії, підтримуючи, проте, торгові зв'язки з Буковиною.

З 1775 по 1787 р. Буковина знаходилась під військовим адмініструванням, а з 1.02.1787 р. до 1849 р. Буковина була однією з округ Галицького королівства, зберігаючи лише певну автономію у судочинстві. З 1848 р. по 1861 р. точилася тривала боротьба за адміністративну автономію Буковини, а в 1861 р. Буковина стала окремим краєм у складі Австрії (1861-1918). У цей період Буковину оминали, на противагу молдавському періоду, численні війни, що їх вела Австрія до 1814 р. Певна стабільність становища та вищий рівень соціально-економічного розвитку Австрії сприяли налагодженню продуктивного виробництва в Буковині, переходу її з феодальних до капіталістичних відносин. Розвиток банківської справи спричинив майже зникнення скарбів, стабільна валюта не відразу, але поступово звела до мінімуму обіг іноземних монет. Про особливості

Фердинанд I (1521-1564). Дукат, 1538 р.

Франциск II (1792-1835). Дукат, 1826 р.

Франциск II (1792-1835). Таляр, 1834 р.

монетного обігу свідчать циркуляри королівсько-імператорського (надалі к.-імп.) Галицького губернаторства та, певною мірою, поряд зі скарбами монетні прикраси-салби.

Окупація Галичини та Буковини австрійськими військами привела до установлення австрійської монетної

Австрійські Нідерланди.
1/2 кронталяра, 1791 р.

системи на території краю, що виявилось у закріпленні австрійських, польських, румунських та українських нумізматичних термінів у циркулярах губернаторства.

В основі австрійської монетної системи знаходився згідно з реформою графа фон Гаугвітца від 7.10.1750 р. та австро-баварською монетною конвенцією від 20.09.1753 р. «рейнський флорин» (рфл) - позначення золотої колісь, а пізніше срібної монети, що стало лічильним поняттям у 60 крейцерів, та золотий «дукат» (1512 р.). Лічильний флорин (або гульдєн в якості обігової монети) складався з двох півгульдєнів або чвертьталярів (Vierteltaler), 3 двадцятикрейцеровиків (Zwanziger), 3 3/4 сімнадцятикрейцеровиків (Siebenzehner), 6 десятикрейцеровиків (Zehner), 8,5

зібенєрів-семикрейцеровиків (Siebener), 12 п'ятикрейцеровиків (Fuenfkreuzer, Fuenfer), 20 трикрейцеровиків (Groschen), 60 крейцерів (Kreuzer) або 100 денарів (Denar), чеканених з кельнської марки срібла. Два лічильних флорини, або гульдєни, склали 1 таляр (Taler), а 4,5 флорини - один золотий дукат (Dukaten) за циркуляром № 57376 від 28.10.1817.

1 гріш (для Галичини), 1794 р.

Окрім конвенційних монет, державно визнаними засобами розрахунку були і територіальні випуски для певних нових земель - один шеляг-солід, 15 та 30 крейцерів 1774-77 рр. та 1 гріш і 3 гріші 1794 р. для Галичини; монета «ломпарда-венечана»: чентезімі (1817), сольдо, скудо, гроціоно та його половина й чвертьина, соверен золотом (1823); австро-нідерландські кронталяри, їх половинки та чвертьини тощо.

24 крейцера, 1800 р.

Населення коронних земель (в т.ч. Галичини і Буковини) регулярно інформувалося про появу чи введення нових державних монет, їх курс.

Окрім австрійських монет, у грошовому обігу Галицького королівства, внаслідок специфіки його

7 крейцерів, 1802 р.

історичного розвитку та географічного розташування, перебували, за архівними даними, і не завжди дозволені для обігу грошові знаки багатьох країн: російські рублі, таляри і розмінна монета

німецьких держав — Баварії, Саксонії, а також Польщі, турецькі паїстри, грошовий курс яких постійно коригувався.

Як засвідчують документи з Окружного та Крайового управління Буковини, грошовий ринок Буковини, що визначався та направлявся циркулярами Галицького к.-імп. губернаторства, при всій його специфіці був складовим австрійського грошового обігу. Так, щоб населення Галичини призвичаїлося до ведення рахунків австрійськими грошима, австрійське міністерство фінансів випустило в 1775-1777 рр., окрім мідного шеляга 1774 р., срібні монети: злотову або 15-крейцерову і двозлотову або 30-крейцерову, котрі узгоджували австрійську та польську конвенційні монетні системи.

30 крейцерів (для Галичини), 1776 р.

Наприкінці XVIII ст. Австрія, мобілізувавши свої ресурси для війни з революційною Францією, опинилася у скрутному фінансовому становищі і ввела в обіг патентом від 20.04.1795 р. нові розмінні монети в 6, 12 та 24 крейцери низької 250-ї проби срібла. Їх зняли з обігу в 1801 р., проте, оскільки 12-крейцерові монети залишалися на руках у людей, то губернаторство дало можливість оплачувати ними податки до 30.11.1802 р.

Повторна емісія в 1802 р. низькопробних розмінних 7-крейцерових монет 250 проби срібла збільшеної ваги знову похитнула довіру до конвенційної системи. Через нестачу срібних монет у галицько-буковинському грошовому обігу продовжують з'являтися монети сусідніх держав, розповсюджені тут ще до австрійської окупації: паїстри, рублі. Галицьке королівство було вимушене дозволити їх циркуляцію в 1792, 1807 та 1817 роках. Нестача срібла навіть для низькопробних монет призвела до того, що в 1799 р., як засвідчують відповідні циркуляри, австрійський уряд випустив мідні монети вартістю в 3 крейцери на 164 гульдєни з віденського центнера (56 кг), а в 1800 р. — ще легші мідні трикрейцеровики, крейцери, їх половинки і чвертинки на 213 гульдєнів 20 крейцерів з віденського центнера.

Вивіз дзвінкої монети з Буковини у прикордонні домініуми був обмежений у 1802 р. до 25 флоринів.

30 крейцерів, 1807 р.

Інший вихід із скрутного фінансового становища, що утворилось після невдалих військових дій, уряд вбачав у збільшенні емісії банківських білетів, так званих банкоцетлів (нім. Bancozettel; молд. Банкоцедула) та запровадженні з 1796 р. їх примусового курсу. Внаслідок зростаючого інфляційного обезцінення паперових грошових знаків з'явився лаж (надбавка у банкнотах до вартості дзвінкої монети), який у 1799 р. становив лише 8 гульденів на 100 гульденів конвенційними монетами, у 1802 р. -

1 крейцер, 1812 р.

вже 22 гульдени, а у 1809 р. - аж 196 гульденів. Саме тому за циркуляром № 10 984 від 16.03.1807 р. населенню Буковини було дозволено для полегшення оплати ребунциального податку замість 20 крейцерів конвенційною монетою (КМ) сплачувати 35 крейцерів банкоцетлями чи іншими грошима, тобто перевищення сягало тут 150 гульденів банкоцетлями на 100 гульденів КМ.

Щоб компенсувати нестачу розмінної монети у сріблі та міді,

уряд випустив у 1805 р. паперові розмінні знаки (Muenzzettel; сьмне де хартіє) в 3, 6, 15 крейцерів (які були зняті з обігу в 1807 р.), а потім у цьому ж році — мідні монети вартістю у 30 та 15 крейцерів (тобто пів- та чверть рейнського флорина) на основі банкоцетлів. Проведення реформи 1806 р. зумовило на Буковині різку зміну настрою серед населення та чутки про зниження вартості банкоцетлів. З обігу почали зникати не тільки срібні, але й мідні монети. Галицьке губернаторство закликала Буковинське крайове управління вдатися до рішучих заходів стосовно тих осіб, що накопичували мідні гроші.

Частковим виходом з цієї ситуації був дозвіл губернаторства від 11.09.1807 ввозити турецьку монету у вигляді срібного брухту. Крім того, з обігу за розпорядженням Франца II від 17.09.1807 р. були вилучені та переплавлені 17-крейцеровики та старі семикрейцеровики (молд. Мърієвши ши пѣтачи чей веки), які лише протягом чотирьох тижнів приймалися в аерільних касах за їх номінальну вартість, а потім лише за 15 та 6 крейцерів. Вилучення старих семикрейцеровиків та сімнадцятикрейцерових монет поряд зі скупкою пошкоджених золотих та срібних монет та мідяків «Віденської валюти» затяглося на роки — ще в 1825 р. на Буковину приїздив семиградський єврей Шпінфіє з охороною для закупівлі цих монет за зниженими цінами для

Нідерланди, Західна Фрізія. Левендальдер, 1642 р.

Нідерланди, Утрехт. Срібний дукат (ріксдальдер), 1784 р.

монетарні.

Новий розлад грошового господарства і банкрутство призвели у 1811 р. до першої австрійської девальвації банкоцетлів та мідних монет аж у 5 разів. Банкоцетлі були замінені новими паперовими грошима: вимінними, або викупними білетами (Einlösungsschein), що утвердилися у галицько-буковинському обігу. Так, наприклад, частину с.Банила (Підгорний) релігійний фонд продав за 13064 гульдени викупними білетами. Іван Волчинський із Звиняча у своєму заповіті залишав дочкам у 1814 р. 8000 лей в «айнлезисшайне на зейстрію (придане)». В деяких касах з'явилися фальшиві викупні білети на суму до 20 флоринів КМ.

Нова грошова реформа 1811-1812 рр. — запровадження віденської валюти (Wiener Wahrung) — вимагала срібного покриття, тому у 1810-1814 рр. по всьому королівству Галичини було проведено ряд заходів з конфіскації золотого та срібного церковного майна та видачі срібних виробів з їх подальшим обміном на державну монету. Закривалися польські костьоли, яких дуже багато було в Галичині.

Грошовий голод на розмінні монети австрійський уряд намагався компенсувати випуском нових мідних монет вартістю 3, 1, 1/2 та 1/4 кр. 1812 р. на 213 гульденів 20 кр. Для цього було знято з обігу попередні випуски та було проголоше-

но заборону вивозити мідні монети із Галицького королівства за рубіж.

Після закінчення наполеонівських війн патентом від 1.06.1816 р. офіційно відновлювалось карбування монет за конвенційною стопою, що видно з їх частих згадок у буковинських актах цих років.

Хоча новостворений Австрійський національний банк випустив банкноти без примусового курсу, ажіо срібних монет знизилось, і уряд вдався у 1824 р. до другої девальвації: викупні та антиципаційні банки отримали курсове співвідношення 1:2,5.

Зупинивши у 1821 р. інфляцію, австрійський уряд, а звідти і Галицьке королівство вдалося до ряду заходів, присвячених урегулюванню обігу на нових територіях, встановленню курсу золотих та срібних монет, що знаходилися в обігу на його території.

Більше того, за циркуляром від 20.12.1823 у погодженні з к.-імп. Міністерством фінансів було навіть дозволено для пожвавлення грошової циркуляції обіг іноземних золотих та срібних монет, раніше не зовсім дозволених у законному обігу, а також на їх завезення углиб країни. Тому на митних пунктах Буковини встановлювалося безмитне провезення монет.

Як бачимо, враховуючи постійну нестачу срібла для чеканки розмінної монети, Галицьке королівство проводило політику збереження запасів австрійського срібла за рахунок ввезення монет інших країн (в т.ч. Туреччини) як срібного брухту (див. циркуляр від 11.09.1807).

І тому, коли молдавські власті заборонили з жовтня 1825 р. вивозити турецькі золоті та срібні монети, губернаторство відповідно заборонило у грудні вивозити у Молдавію австрійські срібні монети (ОУБ1.2. № 1241:1).

Побіжне ознайомлення з буковинськими документами, виданими Т.Баланом, та циркулярами к.-імп.Галицького губернаторства переконливо засвідчує, що у 40-х роках XIX ст. перед початком другої інфляції 1848-1851 рр. завершилося остаточне входження монетного обігу Буковини та Галичини у загальноавстрійський.

Розглянемо монетно-лічильне найменування австрійського та іноземного походження.

Монети інших держав на території Галицького королівства та Буковини

Тривалий час на архаїчному

галицько-буковинському ринку зберігаються таляри XVII-XVIII ст., які за патентом від 14.01.1775 р. отримали певний курс: голландські таляри (ріксдальдери, левендальдери та альбертстальери по 2 фл. 4 кр.; а іспанські таляри (Matten) - 2 фл. 3 кр., про що засвідчують повідомлення Галицького губернаторства за № 17053 та № 12595 від 1791 р. Занепокоєння галицької влади викликало у 1793 р. фальшування по-

Туреччина. Хамід I (1774-1789). Піастр (куруш), 1781 р.

пулярних баварських талярів Максимиліана-Йосифа 1768 р. та Карла Теодора 1780 р., виконаних в олові, чи зменшення у 1788 р. на 4 1/3 проценти у вазі конвенційних польських талярів та гульденів (у молд. перекладі «кара гроши ши лей лешещи»). Неякісні прусько-сілезькі трикрейцеровики 1808 р. (з вмістом срібла нижчим, ніж на 1,5 кр. від австрійських) були взагалі заборонені для обігу.

Буковинське крайове управління користувалося і циркуляром № 198721 від 24.08.1796 р., за яким вартість польського гульдена (золотого) складала 14 1/2 кр., а двох польських гульденів — 29 крейцерів у конвенційній монеті. У Буковинській канцелярії проходить у 1807 р. місцева назва польського золотого — «орт» у визначенні податку на тютюнове листя («ноаь леи, сау трезиьчи шьсь орци». ОУБ.1.1. № 1889:5), за яким 1 рейнський гульден містив 4 злотих польських, а злот (орт) дорівнював 15 крейцерам.

Досить популярною на галицько-буковинському ринку під позначенням «леу, лей» була російська талярна монета «рубль», занесена сюди як російськими інвазіями 1711, 1739, 1768-74 рр., так і торговими зв'язками із сусідньою Бессарабією.

За численними циркулярами к.-імп. Галицького губернаторства (в т.ч. за № 376 від 28.10.1817 р.) передбачалося, що, якщо сторони не володіють іншими, які відповідають тарифу, золотими чи срібними монетами, то згідно з патентом від 17.04.1796 р. вони мають право користуватися російськими рублями за умови, що ті не пошкоджені та не надто зношені чи обрізані. Російські карбованці (проте не їх фракції: половини та четвертини) могли прийматися у всіх аерільних касах до 1793 р. за курсом: старі російські рублі (чеканені до 1762 р.)— 1 фл.45 кр., рублі 1762-1789 рр.— 1 фл. 30 кр. У 1817 р. Галицьке королівство заборонило державним каса́м приймати платежі російськими срібними рублями (ОУБ.1.1. № 3784:2).

Турецька монета тривалий час залишалася також популярною на території Буковини. Свідченням цього є згадки про «леу турецький, леу гіршми турецькими, пара, аспр, піастр» тощо у буковинських документах 1775-1826 рр., що стосувалися як міждержавних, так і внутрішньобуковинських торговельних операцій різного масштабу.

На буковинському ринку ока меду коштувала 32 пара. Молдовський князь Григорій Гіка брав у прикордонній торгівлі з Буковиною податок корнарит: за проданого бика—один піастр, що дорівнював рейнському флорину, та один потроник старою монетою. Потроник складав тоді десять аспрів, або п'ять крейцерів, с. Руське Довгопілля коштувало у 1793 р. 12000 лей турецьких, а оренда двох частин с. Валеви у 1801 р. - 1200 лей грошима білими турецькими (В. VI. № 1, 10:11). 28.07.1805 р. вірмен Арітон купив село Шкейя за 82500 піастрів.

У 1792-93 рр. к.-імп. Губернаторство надсилоло зі Львова грізні циркуляри про те, що не мають грошового курсу монети, не зазначені у патенті, за винятком турецьких монет, та інформувало місцеву «публіку» Буковинського дистрикту (особливо Сучавського округу), що турецькі монети є поза обігом і розглядаються як товар чи металевий брухт. До їх прийому ніхто не силюваний, хоча не заборонено продавати свою працю та товари за турецькі монети. Останні

можна було приймати за їх внутрішньою вартістю при оплаті мита та податку, хоча спеціаліст мав право вимагати в оплату гроші згідно з патентом.

Хронічна нестача срібної обігової монети, можливість переплавки монет із сусідніх країн частково пояснює значне занепокоєння Буковинського крайового управління появою в 1824 р. фальшивих піастрів, виконаних з неблагородних металів («копій б'ютье сау тип'риту 1 металуре проасте»), чи різким зменшенням у 1792 р. срібла (на 4,5 пара) у нових турецьких монетах в два піастри та 100 пара. Наскільки можна зрозуміти з документів, через Буковину турецькі монети частково «перекачувалися» в Австрію, де вони переплавлялися і перекарбовувалися на австрійські, що може пояснити факт їхньої відсутності на сучасній Буковині.

Це викликало негативну реакцію молдовського уряду в Яссах, котрий заборонив вивозити турецькі монети на територію австрійських земель, і було відповідне рішення президіуму Галицького губернаторства стосовно заборони вивозити австрійські монети у Молдову.

Зовнішній курс турецького лева (піастра) на Буковині, як засвідчують тогочасні документи та вагово-параметричні показники, постійно знижувався внаслідок прогресуючої у Туреччині інфляції.

Так, у 1776 р. за хривим молдовського князя Григорія III Гіки, який установлював статус-кво у торгівлі між Молдовою та Буковиною, турецький піастр прирівнювався до австрійського флорина (за череду потрібно заплатити мита 1 піастр та 60 пфенінгів, або 1 флорин 30 крейцерів, де 40 аспрів=20 крейцерам).

Враховуючи, що цей період припадав на правління султана Абдул-Хаміда (1774-1789), можемо порівняти вагово-параметричні характеристики монет того часу. За цими показниками (17,8 гр. 545 проби) турецький куруш був дуже близький до австрійського флорина (гульдена вагою в 14,2 гр. 845 проби) і міг бути еквівалентним йому за курсом. Пізніше, в 1794 р., на Буковині один (турецький) лев відповідав лише 40 (австрійським) крейцерам, що має своє пояснення: показники турецького піастра Селіма III (1789-1807) знизилися до 12,62 гр. 485 проби срібла і орієнтовно відповідали вазі двох цванцігерів (12,8 гр. 583 проби).

З 1810 р. терміни «турецькі леї» та «піастри» майже повністю зника-

ють з ужитку — вага піастра Махмуда II (1809-1839) знизилась від 9,6 г до 3 г. Натомість з'являються лише згадки про загальну кількість турецьких монет (с. Дубівці продали у 1810 р. за 47500 срібних грошей турецьких, с. Перхівці коштувало у 1805 р. 1600

20 крейцерів, 1835 р.

флоринів турецькими грошима).

Як бачимо, анексія Буковини Австрією мала як наслідок утвердження австрійської терміносистеми, що, враховуючи місцево та галицьку специфіку, мала дублетні

10 крейцерів, 1815 р.

національні форми.

Так, у циркулярах Галицького королівства, окрім офіційної німецької мови, з'являються паралельно польські та молдовські переклади з відповідними термінами, котрі виявили вплив на формування

5 крейцерів, 1820 р.

української термінології.

Офіційними засобами платежу та розрахунку за циркуляром Галицького губернаторства № 19344 від 25.04.1817 р. були золоті та срібні монети, описані вище.

До австрійських золотих монет належать: нім. Dukaten, польск. Dukат, перекладене в буковинських документах терміном: галбини ім'я р'тещи або цезарещи; австро-нідерландські Souverains d'or, а та-

кож голландські дукати (молд. Галбини холендичеши). Термін галбин поступово зникає з ужитку в 40-х роках XIX ст., поступаючись офіційному дукату.

Срібні монети офіційного вжитку мали офіційні і розмовні форми в обігових мовах циркулярів. Так, якщо термін «таляр» лишався незмінним для всіх мов документа (за винятком рідкого молд. Karag-roshi), то Florin (Gulden) Rheinisch перекладався дослівно на українську і польську - злотий ренський, zloti renskie, чи замінювався у молдовському варіанті ще недавнім позначенням турецького піастра леу, лей. Спроба використати інший термін - флорин, флоринци у циркулярах 1792-93 рр. не прижилася. 1/4 таляра мала назву чвертак, Vierteltaler, польск. pol gynskie; szwertak. Монети в 15 та 30 крейцерів 1775-77 рр., емітованих для Галичини з перерахунком на польські злоті, відповідно називалися одното двозлотовиками (польською: jedno- dwozlotowka). Австрійські 20 крейцерів мали дві назви zwanziger (тобто «двадцятка») та kopf «голова» (за зображенням голови правителя на ній), і польську назву czterudziesiętówka (до польськ. «сорок» стосовно кількості польських грошів у австрійському цванцігері). Ця назва лягла в основу популярного у галицько-буковинських документах терміна - сороківець (sorokiwetz). Австрійські 10 крейцерів мали позначення zehner (до нім. «десятка») та «половина голови», а 5 крейцерів fuenfer («нім. п'ятак»). Три крейцери позначалися ще німецьким терміном groschen і польським терміном szeskie (за звичним місцем чеканки цих монет). Старі монети в 17 та 7 крейцерів, які за указом Франца II від 17.09.1807 р. знімалися з обігу, мали польські позначення czternastówka (польськ. «чотирнадцять» грошів у 7 крейцерах) mariaz (молд. п'єччи та м'яріаши).

Найдрібнішими монетами були переважно мідні нім. Kreuzer (до нім. «хрест» за зображенням хреста на перших крейцерах 1271 р.), укр.-молд. грейцар, крїцар; денар, пфеніг (1/4 крейцера), шеляг, солід (1/6 крейцера), геллер (1/8 крейцера).

Ця система грошових найменувань постійно поповнювалась за рахунок нових територіальних здобутків, внаслідок чого офіційними стали ломбардські центезимо, венетіансько-ломбардські (австрійська окупація італійських земель): соверен, скудо, гроціоне, солдо, ліра тощо.

З блокнота колекціонера

Максим Царенко (Вінниця)

Нагорно-Карабахська Республіка

Тривалий військовий конфлікт з Азербайджаном спричинив заснування карабахських військових нагород. У січні 1993 р. Санкт-Петербурзький монетний двір прийняв замовлення на виготовлення нагороди трьох ступенів: 810 штук I ступеня, по 110 - II та III ступенів. Кожний знак було пронумеровано, а на 10 знаках кожного ступеня представлено номер «000». Автором знака був ереванський художник А.Х. Адамян.

9 березня 1993 р. газета «Арцах» повідомила про заснування ордена «Бойовий хрест» I та II ступеня (III ступінь чомусь не затвердили). Постанова Верховної Ради НКР зазначала, що орден є нагородою НКР за відвагу та особисту мужність у справі захисту батьківщини.

Офіційний опис нагород виглядає таким чином:

«Орден «Бойовий хрест» виготовлено з особливого сплаву і має вигляд хреста. На нижньому крилі хреста зображено символ вічності, а на трьох інших - напис вірменською мовою: «З нами Бог». Хрест ордена I ступеня пофарбований у синій колір, II ступеня - у червоний. У центральному медальйоні зображено символ «Ми та наші гори», гілки гранату, гроно винограду та вміщено напис «За спасіння Арцаху». На звороті ордена, під гвинтом, вміщено номер відзнаки».

Цей опис потребує пояснень. Орден виготовлені з міді, на звороті стоїть емблема монетного двору. Символ «Ми та наші гори» - аналог монумента у Степанакерті (до теперішнього часу колекціонери, завдяки цьому зображенню, називають орден «Бабуся поряд з дідусем»).

Благов Н. Орден «Бойовий хрест»
Нагорно-Карабахської Республіки
// Цейхгауз. - 1996. - № 5. - С.47.

СРСР

На відміну від інших згаданих держав, ця не існує і de facto. Але це не зважає «Постійному голові Президії ВР СРСР» Сажи Умалатовій збагачувати радянську фалеристичну спадщину. З огляду на відсутність славетних боїв за владу Рад в останні роки доводиться відзначати ювілей подій давніх. Медалі виготовляються на одному із заводів Катеринбургу та розповсюджуються у незначній кількості на просторах СНД. В 1995-1998 рр. було випущено медалі «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні», «100 років з дня народження Г.К.Жукова» (не плутати з державними російськими медалями!), «80 років Великої Жовтневої соціалістичної революції» та «80 років Збройним Силам СРСР».

Медаль «100 років з дня народження Г.К.Жукова» — кругла, діаметром 33 мм, латунна. На аверсі — портретне зображення мар-

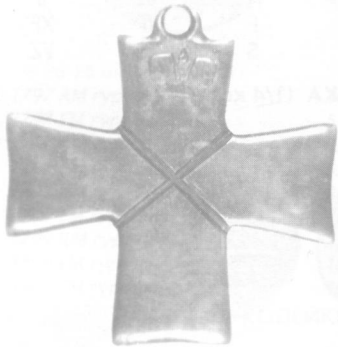
шала (у кашкеті в лівій профіль), роки життя. На реверсі — напис: «Вірний син радянського народу». Колодка — п'ятикутна, радянського зразка. Стрічка — червона з чотирма жовтими смужками (24 та 1,5 мм завширшки відповідно).

Подібно виконано й решту медалей. На медалях на честь 80-річчя революції та Збройних Сил використано червону емаль для деяких елементів.

В Україні ці медалі розповсюджуються через ветеранські організації. Нерідко з нагороджених стягують по 6-12 грн. за кожну медаль. Певно, нагороди й робилися з метою отримання прибутку. Тому не виключено, що невдовзі на фалеристичному ринку з'являться медаль «10 років з дня розпаду СРСР» чи щось подібне. Цікаво, що навіть самі нагороджені рідко уявляють, кому і за що яку медаль слід давати, бо Положення про медаль мало хто бачив.

Нам пишуть

Добрий день, шановна редакція!
Звертаюсь з проханням до Вас і
колег-колекціонерів допомогти.
Хотів би щось узнати ось про такий
знак:

Мідний, 28x28 мм на лицьовій
стороні, в його верхній частині
царська корона, посередині
перехрещений двома боріздками. На
зворотній стороні, трохи нижче
середини, рік - 1895.

Буду всім дуже вдячний.

281070. Хмельницька обл., м.
Славути, пров. Партизанський, 11/3,
Смирнов П.В.

Новые книги по нумизматике

Андрей Федорин
Монеты Страны Советов
1921-1991

Москва, 1998.

Язык - русский/английский,
296 стр., формат 144x214 мм.

Тираж 1000 экз.

Каталог советских монет
(без юбилейных)

по разновидностям.

Иллюстрации, таблицы
сопряжения штемпелей.

Цены на редкие разновидности.

Рандольф Зандер

СЕРЕБРЯНЫЕ РУБЛИ
И ЕФИМКИ
РОМАНОВСКОЙ РОССИИ
1645 ~ 1915

ИСТОРИЧЕСКИЙ ОБЗОР И ЗАМЕТКИ О
ХАРАКТЕРНЫХ РАЗНОВИДНОСТЯХ
РУБЛЕВЫХ МОНЕТ.

RUSSIAN NUMISMATIC SOCIETY
1996

КИЕВ. 1998.

УКРАЇНСЬКА НУМІЗМАТИКА І
БОНІСТИКА

Мова - українська, 96 стор.,
формат 175x270 мм.

Тираж 1000 пр.

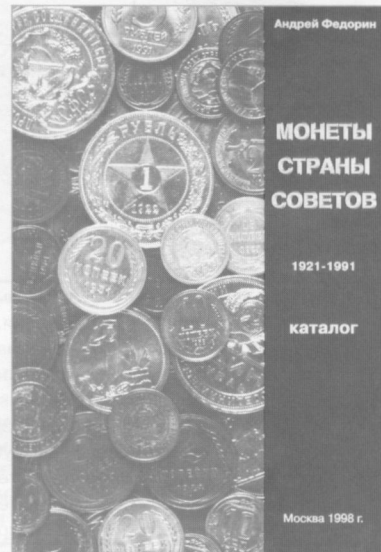
Київ, 1998.

Науково-популярний історико-
культурологічний часопис.

Додаток до журналу

«Вісник Національного
банку України».

Виходить двічі на рік.

Рандольф Зандер
СЕРЕБРЯНЫЕ РУБЛИ И ЕФИМКИ
РОМАНОВСКОЙ РОССИИ
1645-1915

Язык - русский, 207 стр.,
формат 203x286 мм.

Київ, 1998.

Книга описывает различные исто-
рические события и проблемы, свя-
занные с выпуском той или иной
монеты. Описание основных типов
рублей.

Мини-каталог монет России 1796 - 1801

Максим Загреба (Киев)

Павел I, 1796-1801

Владимир Корнейчук (Житомир)

Вячеслав Онищук (Киев)

Цены представлены в украинских гривнях. Prices in Ukraine Gr 1\$=3,65 Gr., 1 DM=2,20 Gr.

В каталог не включены новодельные монеты, а также пробные монеты, известные в одном или нескольких экземплярах.

Характеристика степени сохранности монет (медалей).

English Deutsche
American

Proof PP 0 Применение монетным двором особого способа изготовления, при котором, как правило, рельефная часть изображения получается матовой, а фон (поле) отполирован специально обработанными для этого штемпелями. Изделие не должно иметь никаких царапин, зарубок на гурте, следов износа или потертостей. При любом, самом минимальном дефекте монета может быть отнесена только к сохранности XF = VZ.

Unc St I Наивысшая степень сохранности обычных ходячих монет. Никакие дефекты (в том числе потертости и следы чистки) недопустимы. Поверхность монеты (медали) имеет «штемпельный блеск». (Этим требованиям в основном соответствуют первые 100 монет, изготовленные новой парой штемпелей.)

Prfr I/II Требования к сохранности те же, что и к предыдущей, однако монета (медаль) не имеет «штемпельного блеска» («матовый блеск»).

XF VZ II Не допускаются никакие следы износа, повреждения гурта, потертости или следы чистки; допустимы только незначительные дефекты, возникшие в процессе изготовления или при транспортировке. В углублениях должны быть видны следы «штемпельного блеска».

VF SS III Эта характеристика относится к монетам, бывшим в обращении и имеющим следы износа; однако все детали портрета или герба должны быть различимы. Допустимы незначительные следы износа на волосах или контурах герба, недопустимы повреждения гурта.

Fine S IV Как правило, низшая ступень качества объекта коллекционирования, когда налицо значительные следы износа, отдельные части рельефа стерты до неузнаваемости. Все контуры должны быть различимы, надписи - разборчивы.

VG G V Части поверхности так сильно стерты, что уже не различимы, однако монета должна быть определяема. Представляет ценность для коллекционирования только при отсутствии экземпляров лучшей сохранности.

Good GE VI Из-за значительных следов износа или повреждений монета с трудом поддается определению.

Год	IV	III	II
Year	F	VF	XF
Jahr	S	SS	VZ

1 ПОЛУШКА (1/4 копейки)

Ø 17-20 мм. Медь, 2,5 г

1797 AM гурт шнуром	15,-	35,-	100,-
1797 EM гурт шнуром	15,-	35,-	100,-
1797 KM гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1798 AM гурт шнуром	15,-	35,-	100,-
1798 EM гурт шнуром	15,-	35,-	100,-
1798 KM гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1799 EM гурт шнуром	250,-	500,-	750,-
1799 KM гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1800 EM гурт шнуром	100,-	250,-	500,-

1 ДЕНГА (1/2 копейки)

Ø 21-23 мм. Медь, 5,0 г

1797 AM гурт шнуром	10,-	30,-	75,-
1797 EM гурт шнуром	10,-	30,-	75,-
1797 KM гурт шнуром	30,-	100,-	250,-
1798 AM гурт шнуром	15,-	50,-	120,-
1798 EM гурт шнуром	10,-	30,-	75,-
1798 KM гурт шнуром	30,-	100,-	250,-
1799 EM гурт шнуром	10,-	30,-	75,-
1799 KM гурт шнуром	30,-	100,-	250,-
1800 EM гурт шнуром	50,-	150,-	350,-
1801 EM гурт шнуром	15,-	50,-	120,-

Год
Year
Jahr

IV
F
S

III
VF
SS

II
XF
VZ

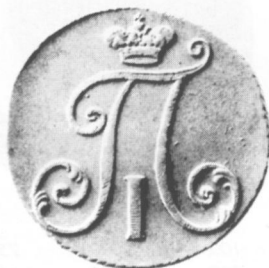
КОПЕЙКА

Ø 26-28 мм. Медь, 10,0 г

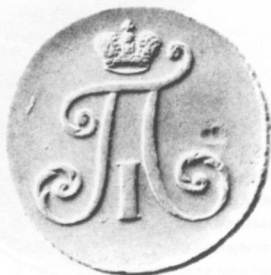
1797 AM гурт шнуром	10,-	30,-	60,-
1797 EM гурт шнуром	5,-	15,-	40,-
1797 KM гурт шнуром	25,-	75,-	150,-
1798 EM гурт шнуром	5,-	15,-	40,-
1798 KM гурт шнуром	25,-	75,-	150,-
1799 EM гурт шнуром	10,-	30,-	60,-
1799 KM гурт шнуром	25,-	75,-	150,-
1800 EM гурт шнуром	10,-	30,-	60,-
1801 EM гурт шнуром	10,-	30,-	60,-

2 КОПЕЙКИ

Ø 35-37 мм. Медь, 20 г
1797 гурт шнуром

50,-	100,-	200,-
------	-------	-------

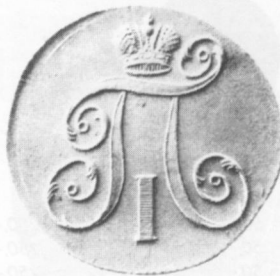
1797 AM гурт шнуром	150,-	300,-	500,-
---------------------	-------	-------	-------

Год
Year
Jahr

IV
F
S

III
VF
SS

II
XF
VZ

1797 AM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1797 EM гурт шнуром	5,-	10,-	35,-
1797 KM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1798 AM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1798 EM гурт шнуром	5,-	10,-	35,-
1798 KM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1799 EM гурт шнуром	5,-	10,-	35,-
1799 KM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1800 EM гурт шнуром	5,-	10,-	35,-
1800 KM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-
1801 EM гурт шнуром	5,-	10,-	35,-
1801 KM гурт шнуром	10,-	25,-	50,-

5 КОПЕЕК

Ø 17 мм. Серебро-868, 1,46 г
1797 SM-FC гурт шнуром

50,-	150,-	400,-
------	-------	-------

Ø 16 мм. Серебро-868, 1,04 г

1798 SM-MB гурт шнуром	35,-	100,-	250,-
1798 SP-OM гурт шнуром	35,-	100,-	250,-
1800 SM-OM гурт шнуром	150,-	300,-	500,-
1801 SM-AI гурт шнуром	35,-	100,-	250,-
1801 SM-FC гурт шнуром	250,-	500,-	1.000,-

10 КОПЕЕК

Ø 19 мм. Серебро-868, 2,92 г
1797 SM-FC гурт шнуром

100,-	250,-	400,-
-------	-------	-------

Год
Year
Jahr

IV
F
S

III
VF
SS

II
XF
VZ

Ø 18 мм. Серебро-868, 2,07 г

1798 SM-MБ гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1798 СП-ОМ гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1799 SM-MБ гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1801 SM-AИ гурт шнуром	50,-	100,-	250,-
1801 SM-ФЦ гурт шнуром	250,-	500,-	1.000,-

ПОЛУПОЛТИННИК

Ø 26 мм. Серебро-868, 7,31 г

1797 SM-ФЦ гурт шнуром	300,-	500,-	750,-
------------------------	-------	-------	-------

Ø 24 мм. Серебро-868, 5,18 г

1798 СП-ОМ гурт шнуром	150,-	300,-	550,-
------------------------	-------	-------	-------

Ø 24 мм. Серебро-868, 5,18 г

1798 SM-MБ гурт шнуром	75,-	200,-	400,-
1798 SM-ФЦ гурт шнуром	500,-	750,-	1.250,-
1798 СП-ОМ гурт шнуром	75,-	200,-	400,-
1799 SM-MБ гурт шнуром	75,-	200,-	400,-
1799 SM-ФЦ гурт шнуром	75,-	200,-	400,-
1800 SM-ОМ гурт шнуром	450,-	700,-	1.100,-
1800 СП-ОМ гурт шнуром	750,-	1.000,-	1.500,-
1801 SM-AИ гурт шнуром	75,-	200,-	400,-
1801 SM-ФЦ гурт шнуром	500,-	750,-	1.250,-

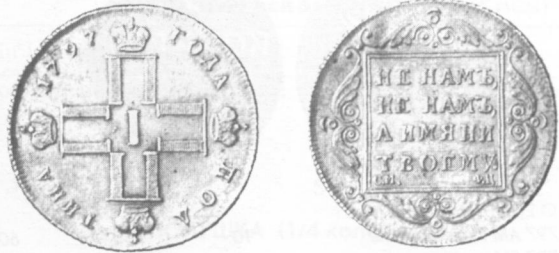
Год
Year
Jahr

IV
F
S

III
VF
SS

II
XF
VZ

ПОЛТИНА

Ø 34 мм. Серебро-868, 14,62 г

1797 SM-ФЦ гурт шнуром	250,-	600,-	1.500,-
------------------------	-------	-------	---------

Ø 32 мм. Серебро-868, 10,36 г

1798 SM-MБ гурт шнуром	100,-	300,-	750,-
1798 СП-ОМ гурт шнуром	220,-	550,-	1.250,-
1799 SM-MБ гурт шнуром	100,-	300,-	750,-
1799 SM-ФЦ гурт шнуром	175,-	500,-	1.100,-
1800 SM-MБ гурт шнуром	220,-	550,-	1.250,-
1800 SM-ОМ гурт шнуром	120,-	350,-	850,-
1801 SM-AИ гурт шнуром	150,-	400,-	1.000,-
1801 SM-ОМ гурт шнуром	150,-	400,-	1.000,-
1801 SM-ФЦ гурт шнуром	150,-	400,-	1.000,-

РУБЛЬ

Ø 40 мм. Серебро-868, 29,25 г

1796 SPБ-CLF гурт шнуром	75.000,-	100.000,-	120.000,-
--------------------------	----------	-----------	-----------

(Dmitry Markov. 9.10.1998. Chois EF- 51.500,- \$)

Год
Year
Jahr

IV
F
S
III
VF
SS
II
XF
VZ

Ø 42 мм. Серебро-868, 29,25 г
1796 БМ гурт шнуром

500,- 1.250,- 3.500,-

Ø 42 мм. Серебро-868, 29,25 г
1797 СМ-ФЦ гурт шнуром

350,- 750,- 2.000,-

Ø 39 мм. Серебро-868, 20,73 г

1798 СМ-МБ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-
1798 СМ-ОМ гуртовая надпись	250,-	500,-	1.500,-
1799 СМ-АИ гуртовая надпись	250,-	500,-	1.500,-
1799 СМ-МБ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-
1799 СМ-ФЦ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-
1800 СМ-АИ гуртовая надпись	250,-	500,-	1.500,-
1800 СМ-ОМ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-
1801 СМ-АИ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-
1801 СМ-ОМ гуртовая надпись	150,-	300,-	1.000,-
1801 СМ-ФЦ гуртовая надпись	50,-	150,-	750,-

Год
Year
Jahr

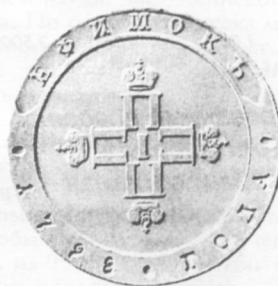
IV
F
S
III
VF
SS
II
XF
VZ

ЕФИМОК (1,1/2 рубля)

Ø 40 мм. Серебро-868, 31,10 г

1798 СП-ОМ гуртовая надпись	50.000,-	75.000,-	150.000,-
1798 СП-ОМ гурт гладкий	50.000,-	75.000,-	150.000,-

Ø 37,5 мм. Серебро-868, 31,10 г

1798 СП-ОМ гурт гладкий	50.000,-	75.000,-	150.000,-
1798 СП-ОМ гуртовая надпись	50.000,-	75.000,-	150.000,-
1798 СП-ОМ гурт узорчатый	100.000,-	150.000,-	250.000,-

(Dieter Gorny 85, 14.10.1997, fast VZ - 90.000,- DM)

Ø 40 мм. Серебро-868, 31,10 г

1798 СП-ОМ гурт узорчатый	50.000,-	75.000,-	150.000,-
---------------------------	----------	----------	-----------

Год
Year
Jahr

IV F S
III VF SS
II XF VZ

ЧЕРВОНЕЦ (2, 1/2 рубля)

Ø 21 мм. Золото-986, 3,39 г
1796 БМ гурт шнуром 2.000,- 3.500,- 5.000,-
(Dieter Gorny 65, 13.10.1993, SS - 2.200,- DM)

Ø 21 мм. Золото-986, 3,39 г
1797 СМ-ГЛ гурт шнуром 1.000,- 2.500,- 3.500,-
5 РУБЛЕЙ

Ø 21 мм. Золото-986, 6,08 г
1798 СМ-ОМ гурт шнуром 900,- 1.750,- 3.000,-
1798 СМ-ФЦ гурт шнуром 750,- 1.500,- 2.500,-
1799 СМ-АИ гурт шнуром 750,- 1.500,- 2.500,-
1800 СМ-ОМ гурт шнуром 750,- 1.500,- 2.500,-
1800 СП-ОМ гурт шнуром 750,- 1.500,- 2.500,-
1801 СМ-АИ гурт шнуром 750,- 1.500,- 2.500,-

**Павловские перечеканы
2 КОПЕЙКИ**

Ø 35-38 мм. Медь, 20,0 г
1793 EM гурт сетчатый 30,- 80,- 200,-
1793 EM гуртовая надпись 75,- 150,- 350,-

Год
Year
Jahr

IV F S
III VF SS
II XF VZ

Ø 35-38 мм. Медь, 20,0 г
1793 EM гурт сетчатый 30,- 80,- 200,-
5 КОПЕЕК

Ø 44-50 мм. Медь, 50,0 г
1791 гурт сетчатый 350,- 600,- 1.000,-
1791 EM гурт сетчатый 50,- 150,- 350,-
1793 гурт сетчатый 350,- 600,- 1.000,-
1793 EM гурт сетчатый 30,- 75,- 150,-
1793 EM гурт шнуром 150,- 250,- 500,-
1794 AM гурт сетчатый 200,- 350,- 750,-
1794 EM гурт сетчатый 75,- 200,- 400,-
1795 AM гурт сетчатый 100,- 175,- 300,-
1795 AM гурт шнуром 200,- 350,- 750,-
1796 AM гурт сетчатый 200,- 350,- 750,-
1796 EM гурт сетчатый 40,- 120,- 300,-
1796 EM гурт шнуром 200,- 350,- 750,-

Из глубины веков

Алексей Строков (Киев)

The author carries out an analysis of rare treasure complex of large silver nominals of XVI-XVII Cnts. that was found in Rovno region 24 years ago.

Es wird die Auswertung eines seltenen Schatzkomplexes durchgeführt, der vor 24 Jahren im Rowno-Gebiet gehoben wurde und praktisch aus voellig grossen silbernen Nominalwerten der XVI-XVII Jh. besteht.

Украину издавна называют кладовой сокровищ. И это не случайно. Бурные события многовековой истории нашего края оставили после себя на украинской земле разнообразные памятники минувших эпох, из которых наиболее многочисленными являются монетные клады. Практически ежегодно фонды музеев пополняются новыми и новыми поступлениями. Чрезвычайно разнообразен состав этих безмолвных, на первый взгляд, свидетелей прошлого. В кладах можно встретить монеты Боспорского царства и Древнего Рима, Византии и Арабского халифата, средневековых государств стран Западной Европы и России. Находка одного такого интересного клада в свое время была отмечена и ровенской областной газетой «Червоный прапор» (№ 145 от 26 июля 1975 г.).

Необходимо отметить, что в Национальном банке Украины проводится большая работа по изучению истории денежного обращения в Украине. Исследование данного клада как материального свидетеля внутреннего денежного обращения средневековья и одновременно своеобразного связующего звена с днем сегодняшним стало прочтением одной из важных страниц этой истории, не привлекавшей до настоящего времени к себе достаточного внимания специалистов-нумизматов.

Итак, 9 июля 1975 г. житель г.Березно Ровенской области Леонид Сычик случайно обнаружил в песчаной дюне на восточной окраине города возле р.Случ глиняный горшок с монетами. На следующий день его брат, Михаил Окерешко, привез в Ровенский краеведческий музей часть найденных монет и попросил сотрудников музея обследо-

вать место находки. После прибытия в Березно представители музея установили, что клад был спрятан на глубине двух метров от современной поверхности. Только сдвиг дюны да счастливая случайность сделали его достоянием науки, доступным для изучения. По остаткам горшка и по составу монет он датировался XVI-XVII ст.

Оставшаяся часть клада, которая еще оставалась у нашедшего клад, была доставлена в музей и все монеты передали на реставрацию. Но уже беглое предварительное знакомство с его составом подсказывало, что это весьма необычная находка. И действительно, из 95 найденных монет 93 являлись талерами и флоринами (гульдеными) - крупными серебряными номиналами весом от 20 до 27 г каждый, которые в то время являлись международной валютой. Довольно редко можно встретить кладовый комплекс, который бы содержал такое значительное количество этих достаточно дорогих даже для своего времени монет.

После очистки и консервации монет клада были проведены детальное атрибутирование и научная обработка его состава, в результате которых выяснилось, что талерами различных стран Европы и испанских колоний в Америке являлись 40 монет клада, или 42,1 % от общего количества. Несколько меньше по размеру и весу, чем талеры, серебряные монеты - флорины (гульдены) провинций и городов Северных Нидерландов, графства Ольденбург и вольного имперского города Эмбдена составляли 55,8 % (53 экземпляра). Лишь две монеты клада относились к средним по стоимости номиналам - орт г.Данцига 1625 г. и 6 грошей Речи Посполи-

той 1624 г. выпуска.

В Березновском клада резко преобладали монеты XVII ст. - 86 экземпляров из 95. Пять монет были выпущены в XVII ст. Еще 4 монеты - 3 «корабельных» песо и талер архиепископства Зальцбург без дат выпуска можно отнести как к чеканке XVI ст., так и XVII ст. Также только временем правления владетеля, имя которого стоит на монете, датируются флорины XVII ст. г.Эмбдена и графства Ольденбург (чеканились без года выпуска), ряд флоринов г.Цволле и некоторые альбертусталеры Испанских Нидерландов (чеканились как с годом выпуска, так и без него). Интересно отметить, что несколько флоринов г.Цволле с именем императора Священной Римской империи Матвея I (1612-1619) датированы 1621 г., т.е. они продолжали чеканиться и после его смерти.

Характерной чертой этого клада является также преобладание в его составе городских монет разных европейских держав (50 экз.). Большую часть из них составляют флорины (гульдены) вольных городов Эмбдена, Кампена, Цволле и Давентера (всего 45 экз.). Эти монеты довольно часто встречаются в кладовых комплексах того времени, найденных на территории современной Украины. Вообще талеры и флорины Южных и Северных Нидерландов составляют заметную часть Березновского клада - 36,8%. Как правило, это преобладание крупного нидерландского серебра является характерным и для других кладов Украины, которые имели в своем составе основной международный номинал того времени - талер. Эта закономерность - своеобразное свидетельство роста промышленности и торговли в этих не-

больших, но экономически высоко-развитых уже в то время странах.

К чеканке городов и суверенных владений Священной Римской империи относится 51 монета клада (53,7 %). Кроме эмбденских флоринов, тут выделяется компактная группа талеров брауншвейгских герцогов, а также весьма редкий талер г.Брейзаха.

Практически полное отсутствие в составе клада монет Речи Посполитой, которые в те времена буквально наводняли украинские земли (за исключением данцигского орта и шестигрошевика Сигизмунда III, а также редкого талера Владислава IV), можно пояснить избирательным подходом его владельца к формированию своего сокровища. Обращающаяся монета Речи Посполитой, кроме немногочисленных талеров, в массе своей была низкопробной, и достаточно богатый человек, каким, без сомнения, был прежний владелец клада, мог позволить себе откладывать «на черный день» только монеты из высокопробного серебра.

Особенно привлекает внимание наличие в кладах так называемых «макукин» - грубых многогранных монет неправильной формы. Они чеканились из серебра испанских колоний в Новом Свете и по весу равнялись талеру. Считают, что их чеканка проводилась во время плавания на кораблях, когда серебро везли в Европу. Поэтому такие 8-реаловые испано-американские монеты называют еще «корабельными песо». Хотя в свое время было выпущено значительное количество таких песо, в Европе они практически все пошли на переплавку и изготовление привычных монет, в част-

ности, тех же нидерландских талеров. Поэтому случаи обнаружения таких монет в составе кладовых комплексов сейчас очень редки.

Хронологические рамки материалов березновской находки достаточно широки. Если самый ранний талер датируется 1542 г. (маркграфство Бранденбург-Ансбах-Байрет), то самый поздний - 1647 г. (нидерландский левендальдер), т.е. в кладах представлены монеты, которые чеканились на протяжении более чем ста лет. Очевидно, объясняется это тем, что талеры и другие высокопробные номиналы обращались тогда вне зависимости от временных и территориальных границ. Для нужд рынка было важно качество металла, а не год и место выпуска той или иной монеты, хотя с течением времени часть обращавшихся монет оседала в кладах, шла в монетный передел или заканчивала свое существование в тигле ювелира. Обычным явлением было встретить на рынке у менялы или ростовщика монеты, которые были отчеканены сто, двести, а то и более лет назад. Второе возможное объяснение - длительность накопления данного комплекса. Косвенно в пользу второго предположения может говорить очень хорошая сохранность всех монет клада. На них почти нет следов обращения (вмятин, царапин, выбоин, потергостей), кроме микро- и макротрещин на некоторых экземплярах как результата деформации монетных кружков в процессе чеканки. Это означает, что данные монеты изымались из денежного оборота в тезаврационных целях вскоре после их эмиссии, т.е. в полном соответствии с экономическим законом Коперника-Греше-

ма (лучшая по качеству и сохранности монета вытесняется из оборота худшей). А так как период чеканки монет клада довольно велик - более ста лет, то это может означать, что формировался данный комплекс, вероятно, не один год. Правда, необходимо учитывать также и то, что оборот крупных номиналов был гораздо длиннее, чем мелких, и заметный «отпечаток» перечислявшихся следов обращения талеры получали гораздо медленнее, чем низкопробная «мелочь».

Дата младшей монеты клада дает возможность приблизительно определить время его сокрытия. Скорее всего, это произошло в конце сороковых годов XVII ст., когда пламя разгорающейся освободительной войны украинского народа против гнета польской шляхты охватило значительную часть территории Украины.

Березновский клад, заметно выделяющийся среди прочих многочисленных кладовых находок Украины периода позднего средневековья как количеством и качеством монет, так и оригинальностью состава, в свое время был настоящим сокровищем. Возможно, это выручка купца от какой-то крупной торговой операции, а может - результат достаточно долгого накопления. Как бы там ни было, он добавляет новые интересные штрихи к картине денежного обращения Украины середины XVII ст., и надо быть только благодарным тем людям, которые сделали все, чтобы этот клад стал очередной интересной страничкой в необъятной книге нашей истории.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Состав монет Березновского клада

Южные Нидерланды (под властью Испании)

Альберт и Елизавета (1599-1621 гг.)

Брабант. Альбертусталеры 1616, 16.6, б/г (2 шт.).

Филипп IV (1621-1665 гг.)

Брабант. Патагоны 1622, 1628, 1632 (2 шт.), 1635, 1638, 16.2.

Бургундия. Патагон 1640 г. Вес 28,04 г.

Турнэ. Патагоны 1631, 1632 (92 шт.).

Фландрия. Патагон 1633 г. Вес 27,85 г.

Соединенные провинции Северные Нидерланды (республика)

Зеландия. Риксдальдеры 1622, 1629 г.

Зеландия. Флорин 1602 г. Вес 19,75 г.

Утрехт. Риксдальдеры 1612 г., 1629 г.

Западная Фризия. Левендальдер 1647 г. Вес 27,15 г.

Вольные имперские города

Давентер. Матвей I (1612-1619 гг.). Флорин 1618 г. Вес 19,87 г.

Кампен. Матвей I (1612-1619 гг.). Флорины 1618 г. (4 шт.).

Цволле. Матвей I (1612-1619 гг.). Флорины 1619, 1621 (4 шт.), 162., б/г (2 шт.).

Речь Посполитая

Сигизмунд III Ваза (1587-1632 гг.).

6 грошей (шостак) 1624 г. Вес 3,65 г. Данциг. Орт 1625 г. Вес 6,86 г.

Владислав IV Ваза (1632-1648 гг.)

Талер коронный 1644 г. Вес 28,59 г.

Швейцарская конфедерация

Шафхаузен (кантон). Талер 1620 г. Вес 27,91 г.

г. Сен-Галлен. Талеры 1621 г. (2 шт.).

Испания (заморские владения в Америке).

«Корабельные песо» (= 8 реалам). XVI-XVII ст. (3 шт.).

Священная Римская империя

Ольденбург (графство). Антон Гюнтер (1603-1667 гг.).
Флорины б/г (7 шт.).

Бранденбург-Ансбах-Байрет (маркграфство) Георг (1536-1543 гг.) и Альберт (1536-1543 гг.). Талер 1542 г. Вес 28,91 г.

Брауншвейг-Целле (герцогство). Христиан (1611-1633 гг.). Талер 1624 г. Вес 29,33 г.

Вюртемберг (герцогство). Иоанн Фридрих (1608-1628 гг.). Талер 1625 г. Вес 28,71 г.

Верхний Эльзас (ландграфство). Эрц. Леопольд (1619-1632 гг.). Талер 1621 г. Вес 28,17 г.

Зальцбург (архиепископство). Вольфганг Теодор (1587-1612 гг.). Талер б/г. Вес 28,53 г.
Богемия (Чехия, королевство). Рудольф II (1576-1612 гг.). Талер 1608 г. Вес 29,01 г.

Брауншвейг-Вольфенбюттель (герцогство). Генрих Юлий (1589-1613 гг.). Талеры 1592 г., 1593 г.

Венгрия (королевство). Рудольф II (1576-1612 гг.). Талер 1592 г. Вес 27,98 г. (фото 7).

Имперские вольные города

Брейзах. Талер 1586 г. Вес 28,63 г.

Гамбург. Фердинанд III (1637-1657 гг.). Талер 1638 г. Вес 28,85 г.

Эмбден. Фердинанд II (1619-1637 гг.). Флорины б/г (26 шт.).

Эмбден. Фердинанд III (1637-1657 гг.). Флорины б/г (6 шт.).

Брауншвейг-Данненберг (герцогство). Юлий Эрнест (1598-1636 гг.). Талер 1623 г. Вес 28,55 г.

ОБ'ЯВИ * ОБЪЯВЛЕНИЯ * ANNOUNCEMENTS * ANZEIGE

Бажаючи опублікувати своє оголошення про купівлю - продаж - обмін колекційного матеріалу необхідно надіслати на адресу редакції текст (не більш як 200 знаків) на «ТАЛОНІ ОГОЛОШЕНЬ». За цієї умови публікується безкоштовно.

На Ваше бажання замість імені в об'яві може бути вказано код. Про надіслану кореспонденцію Ви зможете довідатись по телефону редакції: (044) 220 5418.

Желающим опубликовать своё объявление о купле - продаже - обмене коллекционного материала необходимо прислать в адрес редакции текст (до 200 знаков) на «ТАЛОНЕ ОБЪЯВЛЕНИЙ», который дает право на бесплатную публикацию.

По Вашему желанию вместо имени в объявлении может быть указан код. О полученной корреспонденции Вы сможете узнать по телефону редакции: (044) 220 5418.

Anybody, who wants to publish an advertisement about purchase-sale-change of collection items, has to send a text on «ADVERTISEMENT COUPON» (up to 200 signs) in address of editorial board. The coupon gives a right of free publication.

If You want, the code will be indicated in Your advertisement in place of Yours name. You can obtain an information about the delivered correspondence through the telephone of editorial board: (+0038 044) 220 5418.

Diejenigen, die ihre Anzeigen ueber den Ein- und Verkauf, Austausch von Sammlungen zu veroffentlichen wuenschen, haben an die Adresse der Redaktion einen Text (bis zu 200 Zeichen) auf dem ANZEIGE-TALON zukommen zu lassen, der Ihnen das Recht auf die unentgeltliche Veroffentlichung gibt.

Entsprechend Ihrem Wunsch kann in der Anzeige anstatt Ihres Namen Ihr Kode angegeben werden. Nach der eingegangenen Post koennen Sie sich bei der Redaktion ueber das telefon erkundigen: (+0038 044) 220 5418.

КУПЛЮ BUY ANKAUF

Византийские печати и их фрагменты различной сохранности, литературу по сфрагистике Византии. Печати Венеции XII-XV вв. Монеты Хорезм шахов. Украина, 349640, Луганская обл., п. Беловодск, ул. Чкалова 55 А, Смычков К.Д.

Путеводители, буклеты, рекламные проспекты о Евпатории, ее санаториях и дачах, открытки с видами города, изданные до 1930 г. А также евпаторийские газеты и боны этого времени. Тел.: (065 69) 54181.

Немецкие монеты с 1871 по 1945 гг. Возможен обмен. КОД 3801.

Библиотеку или отдельно книги и материалы по нумизматике, медалистике; немецкие документы периода оккупации Украины; удостоверения КГБ и МВД к медалям; военные значки. G. Roymtan, P. O. Box 245538, Brooklyn, NY 11224, USA.

Немецкий коллекционер купит немецкие и европейские монеты до 1800 г., в первую очередь: талер, 1/2 талера, 1/4 талера и исторические медали хорошей сохранности за хорошую цену. КОД 4901.

Любые монеты Петра I. В особенности интересуют: медные копейки «БК», рубли и полтины. КОД 3803.

Этикетки (упаковка) от жевательной резинки любых форм (в первую очередь - от пластинок классической формы) куплю или поменяю на все, что Вас интересует. Ищу коллег по увлечению. Предлагаю проездные транспортные жетоны г. Самара. 443068, Самара, а/я 996 «А», Валерий Носаль.

Боны, чеки, квитанции, ордера, талоны и т. п. городов Большого Донбасса. Oleg Kushev, 2348 80TH #3R, Brooklin, N. Y. 11214 USA.

Настольные медали (кроме современных) с сюжетами: дирижабли, воздушные шары, самолеты, автомобили. 253225, Киев, а/я 41.

Знаки и медали, связанные с железнодорожной тематикой, «паровозы». КОД 3805.

Старые открытки. Имею большой обменный фонд, тел. (044) 220 5418.

Мелкие средневековые монеты стран Балтики и северной Европы (солиды, драйпелкеры, грошени и т.д.). КОД 3804.

Настольные медали: МВД, Олимпиада, космос, партия, революция, война, Ленин. STS Collectibles. P.O. Box. 4383. Green-ville, DE 19807-USA. T/f (302) 984 2952. E-mail: Stscollectibles@msn.com.

Все, связанное с правоохранительными органами: медали, знаки, бюсты, документы, форма. Познакомлюсь с кол-

лекционером. STS Collectibles. P.O. Box. 4383. Green-ville, DE 19807-USA. T/f (302) 984 2952. E-mail: Stscollectibles@msn.com.

Дорогие книги по истории, искусству и т.п.; пивные кружки. (0612) 64 27 80.

Медаль за успешное окончание школы, значок депутата Верховного Совета СССР, Украины. Тел. (062 62) 334 93.

Куплю дідовські (1880-1939) листівки з Буковини (Чернівці), Галиції (Лемберг), Бессарабії. Можливий обмін на телефонні картки Ізраїлю та інших країн. Лотерейні та проїзні квитки, півні наклейки, географічні карти, прапори країн та інше; геральдика. David Margulis. Sfr. Kibowich 16 - 10, Rehovot, Izrael.

Интересует любой коллекционный материал Украины: марки, монеты, банкноты, ордена, медали, знаки, почтовые карточки, телефонные карточки. Покупка или обмен на аналогичный материал Узбекистана и др. республик Средней Азии. Узбекистан, 700053, Ташкент -53, а/я 1876, Ибрагимов И.Т.

Куплю или обменяю всевозможные платежные жетоны всех периодов и регионов России, СССР и СНГ; в том числе телефонные. Ищу постоянных поставщиков. Интересует любая информация по жетонам. Россия, 684010, Камчатская обл., г. Елизово -5, а/я 71.

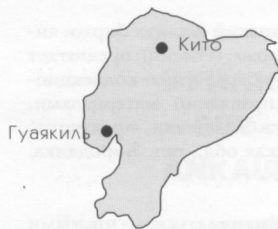
По горизонтали.

3. Редкая монета, повторно отчеканенная с использованием старых штемпелей.

6. Название монеты.

10. Денежная единица.

11. Название монеты.

16. Тунисская золотая монета в 10 пиастров.

17. Монета Англии, которую начал чеканить король Генрих VII.

18. Серебряная монета, чеканившаяся в XV-XVI вв. в Швейцарии.

19. Название монеты.

20. Сплав, применяемый для чеканки монет.

22. Денежная единица Венгрии второй четверти XX в.

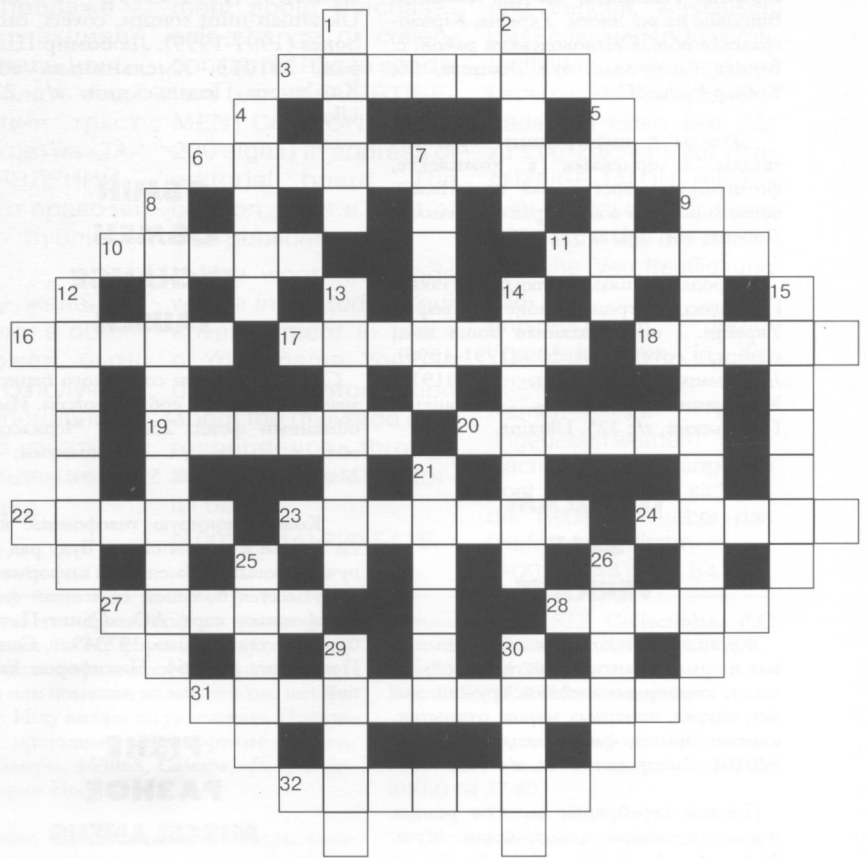
23. Название монеты.

24. Раковина морского моллюска, в глубокой древности игравшая роль денег у народов, населявших побережья Индийского и Тихого океанов.

27. Название шотландского Тестана 1558-1559 гг.

28. Форма денег в виде изогнутого куска серебряной проволоки, распространенная в XVI-XVII вв. на территориях, прилегающих к Персидскому заливу.

31. Название монеты.

32. Снижение рыночного курса денежных знаков сравнительно с их номинальной стоимостью.

По вертикали.

1. В античности - название коринфского статера в греческих колониях в Сицилии и Южной Италии.

2. Название разменной монеты.

4. Денежная единица.

5. Название монеты.

7. Одно из государств, денежной единицей которого является фунт.

8. Название монеты.

9. Официальное понижение номинальной стоимости монет.

12. Денежная единица.

13. Название монеты в Московии в XV в.

14. Способ изготовления монет.

15. Монетный металл.

21. Золотая монета испанского короля Карла I.

25. Монетообразный металлический знак.

26. Денежная единица

29. Название золотой монеты, введенной в ходе монетной реформы императора Каракаллы.

30. Индийская серебряная монета.

Составил Юрий Глебо

Ответы на кроссворд, опубликованный в № 4/98.

1. Тенге. 2. Пенни. 3. Рубль.
4. Мунгу. 5. Динар. 6. Риель.
7. Галер. 8. Манат. 9. Литра.
10. Гинейя. 11. Колон. 12. Добра.
13. Карат. 14. Райол.
15. Рупия. 16. Дукаг.
17. Крона. 18. Артиг.

ВІДПОВІДІ на чайнворд, опублікований у № 4/98:

1. Валдіс. 2. Скандинавія.
3. Японці. 4. Ірак. 5. Кліринг.
6. Гяпик. 7. Колекціонер.
8. Ріал. 9. Лан. 10. Наполеондор.
11. Ригсдаг. 12. Гелер.
13. Рига. 14. Азербайджан.
15. Ніагара. 16. Аверс.
17. Сертифікат. 18. Троячка.
19. Афганістан. 20. Наньшацуньдао.

О чем поведала пуговица

Сергей Уткин (Чернигов)

Кубок з монетами

Ольга Перелигіна (Львів)

Как-то попалась мне в коллекцию пуговица, обтянутая кожей. Когда она была извлечена из кожаной обложки, то поразила меня сохранностью как лицевой, так и обратной стороны. На лицевой стороне на белом фоне (при чистке оказалась посеребреной) изображены большие цифры «46» с точкой, а на обратной стороне - место изготовления и фамилия автора. Она выделялась среди остальных пуговиц моей коллекции чуть большим размером и была слегка выпуклая. Кожа, в данном случае, послужила отменным консервантом. Можно предположить, что бывший хозяин, «дабы добро не пропало», обтянул ее кожей. Кстати, на пуговице обломано ушко, и ее за кожу пришивали к одежде. Потом она, видно, была утеряна и попала в землю. Обработывая огород, мои знакомые и откопали ее. Так эта пуговица оказалась у меня в коллекции.

Насколько мне известно, специальной литературы и каталогов по форменным пуговицам как гражданских и губернских, так и военных и морских ведомств пока не существует. Мне захотелось, так сказать, определить «родословную» этой находки. Свои выводы построю на цитатах из использованной литературы о военной одежде русской армии, имеющей, как мне кажется, отношение к данной пуговице.

«На пуговице военного устройства фон или поле всегда оставались гладкими без бортика»;

«Офицерские пуговицы отличались от солдатских тем, что по положению они должны были быть серебряными, но чаще делались посеребрёнными. Солдатские пуговицы изготавливались из олова»;

«Для армии с 26 декабря 1829 года вместо гладких прежних пуговиц, по примеру западноевропейских государств, вводились пуговицы с гербами, эмблемами, номерами полков и выпуклым изображением их на лицевой поверхности».

Итак, есть все предпосылки счи-

тать, что наша пуговица - армейская, принадлежавшая офицерскому чину. Цифра «46» - номер полка.

Перед Отечественной войной 1812 г. мушкетерские полки переименовывались в егерские трехбатальонные части. Их насчитывалось более 50 армейских и 2 гвардейских. Остальных полков регулярной пехоты и кавалерии было гораздо меньше. В 1829 г. были введены новые виды пуговиц: в гвардии - с изображением двуглавого орла, в армейских гренадерских и кирасирских полках - гренады с номером полка; в егерских - с изображением только номера полка.

«Егерь (от нем. - охотник, стрелок) - вид легкой пехоты в европейской и русской армиях XVIII-XX веков. Первоначально (до середины XIX века) они формировались из лучших стрелков и действовали в рассыпном строю впереди развернутых линий тяжелых пехотных батальонов и вели прицельный огонь из-за укрытий»;

«Цвет пуговиц и других предметов металлического прибора в 46-м Егерском полку был определен белым (у офицеров серебряным)».

Саратовский мушкетерский полк 19.10.1810 г. переименован в 46-й Егерский и просуществовал до 12.02.1816 г., затем снова последовала «перетасовка» полками и 46-й Егерский стал 17-м Егерским, а 57-й Егерский той же датой становится 46-м Егерским. Расформирован он 28.01.1833 г.

Рассматривая обратную сторону пуговицы, находим надпись «S.PETERSBURG» и фамилию владельца мастерской на русском «БУХЪ» и латинскими «Buch». Кстати, эта фамилия, видимо, немецкого происхождения часто встречается на пуговицах военного, гражданского и губернского ведомств вплоть до 1917 года под маркой «БУХЪ» или «БР.БУХЪ». Надо отметить, что на пуговицах до 1829 года редко ставились клейма. В 1830 году был разработан и введен закон, с более подробным изложением, чем предыдущий. К клейму впервые предъявляются определенные требования: в качестве обязательного компонента клейма были имя фабриканта и местонахождение его предприятия.

Из всего вышеизложенного можно сделать вывод, что данная пуговица принадлежала офицерскому мундиру 46-го Егерского пехотного полка 1829-1833 годов.

Окрасою нещодавно відкрито у Львівському історичному музеї (ЛІМ) експозиції художнього срібла є вироби німецьких золотарів. Геґемонія німецького художнього срібла становила одну з найяскравіших сторінок в історії західноєвропейського декоративно-прикладного мистецтва XVI-XVII ст. Німецькі ювеліри обробляли срібло з надзвичайною майстерністю, віртуозно володіючи різноманітними техніками та прийомами обробки металу, такими як кування, карбування, лиття, золочіння тощо. Нерідко золотарі використовували для оздоблення своїх виробів яскраві самоцвіти та екзотичні натуралії (корали, слонової кістки, морські раковини, яйця страусів). Оригінальним декором вишуканих кубків, ваз і блюд нерідко ставали аутентичні монети і медалі. Широке розповсюдження в країнах Центральної і Західної Європи, особливо в Німеччині, в період ренесансу і барокко отримали золоті, срібні, олов'яні бокали, орнаментовані монетами. В музеї прикладного мистецтва в замку Кьопенік (Берлін) знаходиться кубок заввишки 1 метр, оздоблений монетами і медалями, кількість яких становить 750 шт. *.

Срібний кубок з фондів ЛІМ, (див.фото на стор. 3 обкл.), виконано в середині XVIII ст. у Берліні майстром Іоахімом Гюбнером. На виробі збереглися клейма: берлінське клеймо в овальному щитку - постать ведмедя у повний зріст, праворуч на клеймі літера «А», яка вказує на час виконання виробу; іменне клеймо зазначає прізвище майстра. З відомого показника золотарських клейм Марка Розенберга** можна довідатись, що Іоахім Гюбнер (Joachim Hubner) отримав міське громадянство в 1737 р. Остання згадка про нього датується 1778 р. В Берліні (Konigl. Silberkammer) зберігаються два виробу його роботи - кубки з монетами (Munz-becher).

У фонди Львівського історичного музею вищезгаданий кубок потрапив в 1940 р. з колишнього національного музею ім. Яна III у

*Потин В.М. Монеты. Клады, коллекции. Очерки нумизматики. - Санкт-Петербург, 1995. - С.200.

**Marc Rosenberg. Der Goldschmiede Merkzeichen. - Frankfurt am Main, 1911. - s.208, 677.

Львові, куди, в свою чергу, надійшов в 1914 р. з колекції відомого львівського історика, літератора і збирача старожитностей Владислава Лозинського (1843-1913). В архівах зберігся запис про те, що кубок був придбаний В. Лозинським для власної колекції 20 жовтня 1889 р. у приватної особи. Важливим фактом в історії побутування кубку є те, що цей витвір німецького золотарства віддавна зберігався у Львові. Про це свідчить контрибуційне клеймо Львівської пробірні періоду 1806-1807 рр., збережене на виробі.

Колекціонер, а слідом за ним і працівники музею тривалий час помилково вважали, що кубок виконано у XVII ст. львівським майстром. Дослідників ввели в оману монети, датовані XVI-XVII ст. На жаль, поза їх увагою залишилися стильові особливості срібного виробу, адже карбована трельяжна сітка, розташована між монетами другого ряду та С-подібні завитки карбованого орнаменту верхньої і нижньої частини тулова свідчили про те, що виріб виконано у XVIII ст. До того ж, постать ведмедя на клеймі сплутали із стоячим левом - гербом Львова.

Під час підготовки експозиції художнього срібла в музеї були науково опрацьовані та відреставровані практично всі предмети виставки, внаслідок чого було проведено поновлювальну атрибуцію експонатів. Нині кубок з монетами зайняв почесне місце серед срібних пам'яток німецького золотарства XVIII ст., привертаючи до себе увагу насамперед оригінальністю художнього вирішення. Всі 18 монет впаєні в поверхню кубка таким чином, що аверс знаходиться на зовнішній поверхні, а реверс - на внутрішній. Більшість монет, а вони старіші від самого кубка майже на 200 років, збереглися добре. Це дало можливість хранителю музейної нумізматики Оксані Мандзій визначити їх. Лише окремі монети не вдалося датувати. Нижче наведено перелік монет з верхнього ряду до нижнього, починаючи кожний ряд праворуч від герба, гравірованого на вінцях.

Кубок з монетами. Берлін. Середина XVIII ст.
Майстер Іоакім Гюбнер.
Срібло, карбування, золочіння.
Висота 110 мм, вага 164,70 г.

Верхній ряд:

1. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького 1535 р.
2. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького 1535 р.
3. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького 1537 р.
4. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького 1541 р.
5. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького 15. р.
6. Трояк Легницько-Брестський князя Фрідеріка II Пястовича 1544 р.

Середній ряд:

1. Трояк коронний Сигізмунда III, 16. р.
2. Трояк коронний Сигізмунда III, 16. р.
3. Трояк коронний Сигізмунда III, 1598 р.
4. Трояк литовський Стефана Баторія, 1582 р.
5. Трояк коронний Сигізмунда III, 16. р.
6. Трояк коронний Сигізмунда III, 1594 р.

Нижній ряд:

1. Трояк литовський Сигізмунда II, 1547 р.
2. Трояк гданський Сигізмунда I Старого, 1548 р.
3. Трояк васальний прусський Альберта Бранденбурзького.
4. Трояк гданський Сигізмунда I Старого, 1539 р.
5. Трояк коронний Сигізмунда III.
6. Трояк ризький Сигізмунда III, 1594 р.

